

Flere grise på danske hænder et bidrag til velfærd i hele landet

Hækkerup, Karen; Johannesen, Kjeld; Thejls, Ove; Fertin, Claus; Nørgaard, Nicolaj;
Kristoffersen, Mads Birk; Wehlast, Ole ; Zobbe, Henrik; Petersen, Torben André; Thomsen,
Søren Dal; Pedersen, Benny Laibach

Publication date:
2016

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Hækkerup, K., Johannesen, K., Thejls, O., Fertin, C., Nørgaard, N., Kristoffersen, M. B., Wehlast, O., Zobbe, H.,
Petersen, T. A., Thomsen, S. D., & Pedersen, B. L. (2016). *Flere grise på danske hænder: et bidrag til velfærd i
hele landet*. Landbrug og fødevarer SEGES.

Svinesektorens Vækstpanel

I 1887 blev Danmarks første andelsslagteri stiftet. Det blev begyndelsen på en eksportsucces for dansk svinekød. Fundamentet for den danske eksportsucces og dens bidrag til samfundet er imidlertid truet. Forklaringen er et skrumpende råvaregrundlag. Der leveres for få grise til de danske slagterier. Kan udviklingen vendes, er der mulighed for at genvinde arbejdspladser og eksportindtægter til det danske velfærdssamfund.

Det arbejde har Svinesektorens Vækstpanel med topledere fra hele værdikæden for dansk svinekød sat sig i spidsen for. I rapporten præsenterer Vækstpanelet en række fælles anbefalinger, der kan hjælpe med at bremse faldet i Danmarks produktion af slagtesvin - og på længere sigt øge produktionen til gavn for vækst og velfærd.

FLERE GRISE PÅ DANSKE HÆNDER

Et bidrag til velfærd
i hele landet

” Dansk svinekød er et historisk bidrag til velfærd i hele landet

Flere grise på danske hænder

Væksttemaet er sekretariatsbetjent af Landbrug & Fødevarer

Analyse: Erhvervsøkonomisk Analyse og Markedsstatistik, SEGES Videncenter for Svineproduktion

Redaktion: Public Affairs

Udgivelsesår: 2016

Design & layout: Braulein Branding og Ene Es

Fotos: Landbrug & Fødevarer

Tryk: PE Offset

Indhold

SVINESEKTORENS VÆKSTPANEL	6
ANBEFALINGER FRA VÆKSTPANELET	8
UDFORDRINGER	11
1. DANSK SVINEKØD – ET HISTORISK BIDRAG TIL VELFÆRD	12
Svinekød holder hånden under dansk eksport	12
Beskæftigelsesfradraget fra svinekød	13
Svinekød sikrer arbejdspladser i hele landet	14
Socialt ansvar	14
2. VELFÆRDSBIDRAG PÅ VEJ MOD UDFLAGNING	15
Markant færre svineslagtninger	15
Eksplosiv eksport af smågrise	16
Færre slagtesvin påvirker eksporten	16
3. EN NEGATIV SPIRAL	17
Faldende indtjening	18
Sværere adgang til finansiering	18
Faldende investeringer	20
Færre unge vælger slagtesvineproduktion	21
Forringet produktivitet	21
Stigende omkostninger	22
4. POLITISK BESTEMTE OMKOSTNINGER SVÆKKER KONKURRENCEEVNEN	23
Politisk aftale om en fødevarer- og landbrugspakke	23
PSO-afgiften	25
Øvrige energiomkostninger	25
5. ET EUROPÆISK PERSPEKTIV	26
Forskellig udvikling i slagteriproduktion	26
Udenlandsk investeringslyst	26
Drivkrafter bag landenes udvikling	27
6. FÆRRE UNGE VÆLGER SVINEKØD	28

POTENTIALER	31
7. GENERELT DRIFTSPOTENTIALE	32
Driftspotentiale i slagtesvineproduktionen	32
Driftspotentiale i planteproduktionenen	33
Fordeling af driftspotentialet	33
8. LEDELSESPOTENTIALE	34
Rådgivningssystemet	34
Digitalisering giver nye muligheder	34
CASE: Digital styring af husdyrproduktionen - nye og gamle spillere	35
CASE: Kvalitetsprogram for kyllingeproduktionen	36
Forskellige løsninger til forskellige behov	36
Integreret produktion	37
CASE: Spansk og Amerikansk integreret produktion	38
Indkøbspartnerskaber	38
CASE: Spanske indkøbspartnerskaber	39
Advisory board	39
9. STORDRIFTSPOTENTIALE	40
Indtjeningspotentiale ved stordrift	40
Danske stordriftsprojekter	40
CASE: Kæmpestalde på sjællandsk gods	41
CASE: Nordjysk partnerskab om stordrift	42
Stor potentialer ved jordløs produktion	42
10. FINANSIERINGSPOTENTIALE	44
Forpagtning	44
Tredjepartsforpagtning	45
CASE: Pensionskassen køber gården – landmanden driver den	46
Andelsavl	47
Udfordringer og muligheder	47
11. NYE AFSÆTNINGSKANALER	48
Stigende international efterspørgsel	48
Markedsadgang og handelsaftaler	49
Stigende rolle for bæredygtige fødevarer	50
CASE: Kvalitetsprogrammer for danske fødevarer	53
12. EN FORTÆLLING OM DANSK SVINEKØD	54
Fortæl de gode historier	54

ANBEFALINGER	57
13. KONKLUSION	58
14. VÆKSTPANELETS ANBEFALINGER	61
Anbefaling #1 , Nye ledelseskoncepter	62
Anbefaling #2 , Nye stordritsfordele	63
Anbefaling #3 , Nye finansieringsmuligheder	64
Anbefaling #4 , Nye afsætningskanaler og øget værdi	65
Anbefaling #5 , Fair og forudsigelige konkurrencevilkår	66
Anbefaling #6 , En fælles fortælling om dansk svinekød	67
15. EFFEKT PÅ DANSK SVINEPRODUKTION	68
TABELLER & FIGURER	73
Udfordringer	74
Potentialer	88
LITTERATUR	93
Udfordringer	94
Bilag 1: Forklaring på databaser	96
Potentialer	97

Svinesektorens Vækstpanel

I 1887 blev Danmarks første andelsslagteri stiftet. Det blev begyndelsen på en eksport-succes for dansk svinekød, som siden har bidraget til det danske velfærdssamfund med tusinder af arbejdspladser og milliarder af eksportkroner. I dag produceres 90 procent af dansk svinekød til verdensmarkedet.

Fundamentet for den danske eksportsucces og dens bidrag til samfundet er imidlertid udfordret. Mellem 2004 og 2014 er produktionen af grise til de danske slagterier faldet med over 4 millioner, svarende til næsten 20 procent. Med den nuværende udvikling vil produktionen være faldet med næsten 1 million grise ved udgangen af 2016.

Forklaringen er ikke en faldende international efterspørgsel på dansk svinekød. Tværtimod er den globale efterspørgsel på svinekød stærkt stigende.

Forklaringen er, at der mangler råvarer til at opfylde efterspørgslen på dansk slagtet svinekød. Der leveres simpelthen for få grise til slagterierne, fordi den danske slagtesvineproduktion under ét ikke er konkurrencedygtig.

Resultatet er, at danske smågrise i stigende grad eksporteres frem for at blive slagtet i Danmark.

De senere år har den faldende globale markedspris på svinekød, som følge af lukningen af det russiske marked og hård konkurrence på detailmarkedet, sat den danske produktion af slagtesvin under yderligere pres.

Udviklingen er bekymrende for det danske velfærdssamfund, som risikerer at miste yderligere arbejdspladser og eksportindtægter.

Derfor har Landbrug & Fødevarer nedsat Svinesektorens Vækstpanel med topledere fra hele værdikæden for dansk svinekød.

Målet har været at komme med fælles anbefalinger, der kan bidrage til at bremse faldet i Danmarks produktion af slagtesvin – og på længere sigt øge produktionen uden at belaste miljøet.

Kan udviklingen vendes, er der et stort potentiale for at genvinde de 5.000 arbejdspladser og 5,6 milliarder kroner i eksportindtægter, som Danmark har mistet.

Der er fokuseret på slagtesvineproduktionen i Danmark. De dele af svinesektoren, der ikke har direkte indvirkning på slagtesvineproduktionen er udeladt. Lønudviklingen på det danske arbejdsmarked indgår heller ikke i rapporten.

Der er ikke noget "quick fix" på udfordringen med at producere grisene i Danmark. Det kræver et langt sejt træk, hvor der skal spilles på alle tangenter og alle skal tage ansvar for at styrke konkurrenceevnen. På den ene side må politikere og myndigheder tage ansvar for at sikre konkurrencedygtige og stabile rammevilkår.

På den anden side må svinesektoren tage ansvar for at styrke produktiviteten og øge værdien af svinekødet.

Udfordringerne er store, men mulighederne er større!

God læselyst

DELTAGERE
I SVINE-
SEKTORENS
VÆKSTPANEL

Karen Hækkerup,
adm. direktør i Landbrug & Fødevarer

Kjeld Johannesen,
adm. direktør i Danish Crown

Ove Thejls,
adm. direktør i Tican

Claus Fertin, direktør i SEGES
Videncenter for Svineproduktion

Nicolaj Nørgaard,
direktør i Danske Svineproducenter

Mads Birk Kristoffersen,
direktør i Landboforeningen Gefion

Ole Wehløst, forbundsformand i
Fødevareforbundet NNF

Henrik Zobbe, leder af Institut for
Fødevare- og Ressourceøkonomi

Torben André Petersen,
landbrugschef i Nordea

Søren Dal Thomsen,
adm. direktør i AP Pension

Benny Laibach Pedersen,
kreditdirektør i Jyske Bank

Anbefalinger fra Vækstpanelet

Svinesektorens Vækstpanel har udarbejdet 6 anbefalinger med 32 handlingspunkter, der er centrale for at styrke slagtesvineproduktionen.

#1

NYE LEDELSESKONCEPTER

Erhvervet udvikler og udbreder nye ledelses- og produktionskoncepter til forskellige grupper af slagtesvineproducenter.

Vækstpanelet foreslår 6 handlingspunkter til at understøtte dette.

#2

NYE STORDRIFTSKONCEPTER

Erhvervet udvikler og udbreder et koncept for fælleseje af større staldanlæg med slagtesvin som selvstændigt forretningsområde.

Vækstpanelet foreslår 4 handlingspunkter til at understøtte dette.

#3

NYE FINANSIERINGSMULIGHEDER

Danmark arbejder for, at skattesystem, tilskuds- og finansieringsordninger bidrager til stabile rammer for investeringer i slagtesvineproduktionen.

Vækstpanelet foreslår 6 handlingspunkter til at understøtte dette.

#4

NYE AFSÆTNINGSKANALER OG ØGET VÆRDI

Danmark arbejder for øget adgang til nye vækstmarkeder, og erhvervet satser på bæredygtighed som nyt kvalitetsparameter.

Vækstpanelet foreslår 7 handlingspunkter til at understøtte dette.

#5

FAIR OG FORUDSIGELIGE KONKURRENCEVILKÅR

Danmark fortsætter udviklingen mod mere lige konkurrencevilkår i forhold til vores omkringliggende lande, som kan styrke miljøvenlig vækst.

Vækstpanelet foreslår 5 handlingspunkter til at understøtte dette.

#6

EN FÆLLES FORTÆLLING OM DANSK SVINEKØD

Erhvervets eksport og rekruttering styrkes gennem en fælles fortælling om bæredygtighed og karrieremuligheder i svinekøds erhvervet.

Vækstpanelet foreslår 4 handlingspunkter til at understøtte dette.

UDFORDRINGER

Dansk produktion af svinekød udgør et historisk bidrag til velfærd i hele Danmark. Det samfundsbidrag er udfordret, fordi råvaregrundlaget skrumper og medfører tab af arbejdspladser og eksportindtægter til det danske samfund.

Dansk svinekød

– et historisk bidrag til velfærd

Fødevareklyngen og svinektoren bidrager til velfærd i hele Danmark.

” Værdikæden for dansk svinekød er unik, fordi alle led i kæden er i Danmark. Det spreder værdi til samfundet som ringe i vandet

I 2014 eksporterede fødevareklyngen for 152 milliarder kroner, svarende til en fjerdedel af Danmarks vareeksport. Denne position bygger på en lang tradition for samarbejde i hele værdikæden fra landbrug, gartneri og fiskeri over forarbejdningsindustri til fremstilling af teknologi, udstyr og ingredienser.

I lighed med fødevareklyngens store indflydelse på dansk økonomi, forgrener svinektorens produktion sig til en lang række erhverv, som tilsammen udgør værdikæden for dansk svinekød.

Når der investeres i danskfremstillede maskiner og udstyr, inventar og bygningskomponenter i produktionen af slagtesvin og den tilknyttede planteavl, skaber det beskæftigelse i metal-, maskin- og materialeindustrien. Ligesom der skabes aktivitet hos grovarevirksomheder og landbrugskonsulenter, når der efterspørges foder og faglig rådgivning.

Produktionen af danske slagtesvin skaber også aktivitet på de danske slagterier, som slagter grisene og forarbejder kødet, før det bliver bragt ud på de internationale markeder. Når slagterierne skærer deres kød, bliver det i høj grad gjort på danskudviklet udstyr, som skal fremstilles, leveres og serviceres. Mens det logiske puslespil på de store slagterier medfører anlægs- og indretningsopgaver i byggeriet.

Forskning og udvikling er en stærk drivkraft i hele værdikæden for svinekød, som må fastholdes og styrkes for at sikre konkurrenceevnen. Kvalificerede medarbejdere og deling af

viden på tværs af værdikæden er en forudsætning for en stærk svinektor.

Værdikæden for dansk svinekød bidrager til samfundet med arbejdspladser, vareeksport og skatteindtægter, og er med sin fortrinsvise placering uden for de store byer med til at skabe velfærd i hele Danmark.

SVINEKØD HOLDER HÅNDEN UNDER DANSK EKSPORT

Den danske eksport af svinekød udgjorde i 2014 godt 30 milliarder kroner ud af fødevareklyngens samlede eksport på 152 milliarder kroner.

I 2014 importerede 139 lande svinekød fra Danmark med Tyskland, Storbritannien og Japan som de største aftagere. Polen har også en stor import fra den danske svinektor i form af danske smågrise.

Svinekød er en nødvendighedsvarer. Det betyder, at efterspørgslen ikke falder så meget som øvrige varer under en økonomisk krise. Omvendt stiger efterspørgslen ikke lige så meget som andre varer, når økonomien blomstrer. I årene efter finanskrisen i 2008 steg eksporten af svinekød betydeligt mere end den øvrige danske vareeksport. Svinekød har derfor bidraget til at holde hånden under den danske eksport i en svær økonomisk tid.

Siden 2013 er stigningen i eksporten af svinekød aftaget. Det skyldes især en faldende dansk produktion af slagtesvin.

BESKÆFTIGELSESBIDRAGET FRA SVINEKØD

I 2014 var der 36.500 personer beskæftiget i værdikæden for dansk svinekød. Heraf var godt 10.000 beskæftigede indenfor landbrugets og slagteriernes produktion af svinekød. De øvrige job befinder sig hos leverandørerne i resten af værdikæden.

De 36.500 arbejdspladser kaster årligt skatteindtægter af sig for anslået 5,4 milliarder kroner.

Det samfundsmæssige potentiale i at øge produktionen af slagtesvin er stort. Det kan som tommelfingerregel antages, at 1 milli-

on flere slagtesvin skaber beskæftigelse til 1.250 personer og eksportværdi for 1,4 milliarder kroner. Tilsvarende indebærer en faldende produktion af slagtesvin et væsentligt samfundstab.

” Dansk svinekød eksporteres til hele verden. 139 lande importerede i 2014 svinekød fra Danmark

” Siden 2013 er eksporten af svinekød aftaget. Det skyldes især færre slagtegrise i Danmark

SAMFUNDSBIDRAG FRA SVINESEKTOREN (2014)

Figur 1.0
Den danske værdikæde for svinekød og tilknyttede områder
Side 74

Figur 1.1
Dansk eksport af svinekød, 2000-2014
Side 74

Figur 1.2
Vækst i eksporten af svinekød sammenlignet med andre varer
Side 75

Tabel 1.0
Sammenhæng ml. slagtinger, beskæftigelse og eksport (tommelfingerregel)
Side 75

SVINEKØD SKABER ARBEJDS-
PLADSER I HELE DANMARK

Selvom Danmark er et lille land, er der stor forskel på velstanden i de enkelte kommuner. Indkomsten er som regel højest omkring de større byer. Gentofte kommune har landets højeste erhvervsindtægt, som er mere end dobbelt så stor som i Langeland Kommune, der har landets laveste erhvervsindtægt.

” Svineproduktionen bidrager til aktivitet og beskæftigelse uden for de store byer

Fødevareklyngen spiller en vigtig rolle for beskæftigelsen i yder- og landkommunerne. I yderkommunerne ligger 16 procent af arbejdspladserne indenfor fødevareklyngen, mens det i landkommunerne er 11 procent. På landsplan står fødevareklyngen for mere end 6 procent af beskæftigelsen.¹

Der findes ikke præcise tal for den geografiske fordeling af beskæftigelsen i svine-sektoren. Den regionale fordeling af landbrugets svineproduktion og placeringen af de største svineslagterier peger dog tydeligt på, at svineproduktionen bidrager til aktivitet og beskæftigelse uden for de store byer.

SOCIALT ANSVAR

Den danske svine-sektor yder et vigtigt samfundsbidrag ved at beskæftige mange ufaglærte og udenlandske personer.

Der foreligger ikke specifikke tal for uddannelsesniveauet indenfor landbrugets svineproduktion. Indenfor landbrug og gartneri udgjorde andelen af ufaglærte 46 procent af de beskæftigede i 2011. På slagterierne var andelen 48 procent.²

Relativt mange ufaglærte unge med udenlandsk herkomst er beskæftiget i landbrugets og slagteriernes produktion. Den træning de får på jobbet, bidrager væsentligt til at opkvalificere arbejdsstyrken.

” Den danske svine-sektor yder et vigtigt samfundsbidrag ved at beskæftige mange ufaglærte og udenlandske personer

Velfærdsbidrag på vej mod udflagning

Den negative udvikling for slagtesvineproduktionen udfordrer svine-sektorens bidrag til det danske velfærdssamfund.

Udviklingen i den danske produktion af slagtesvin har generelt set været negativ de senere år. Det er sket samtidig med en strukturudvikling i dansk landbrug, som har resulteret i færre produktionsanlæg med større kapacitet, og en stigende eksport af danske smågrise til opfødning og slagtning i udlandet.

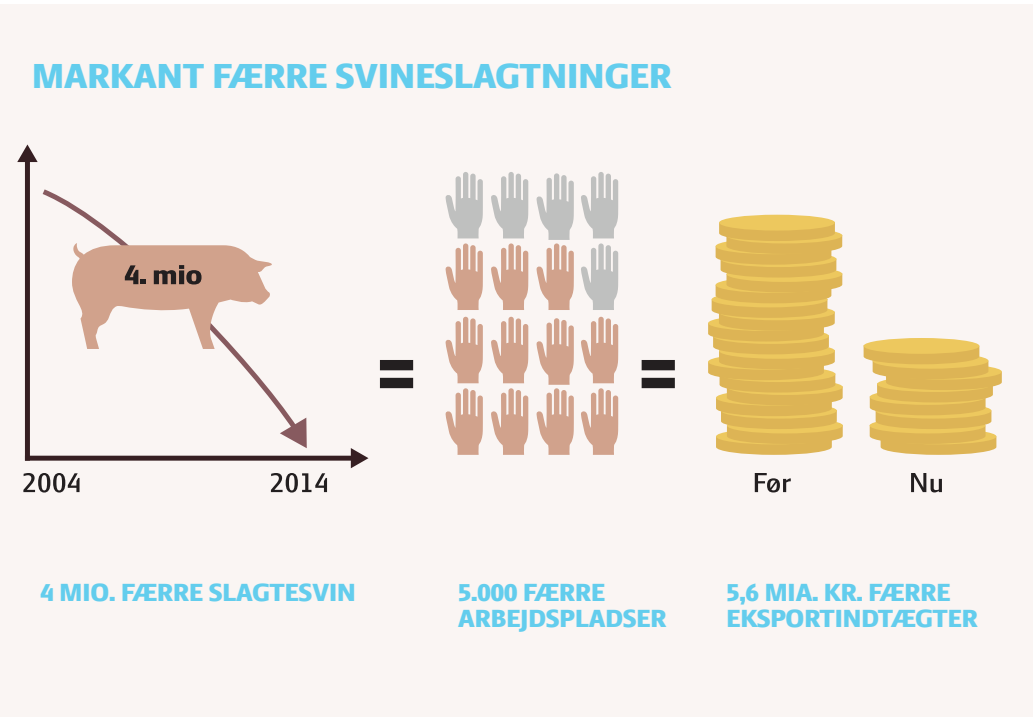
Den stigende eksport af danske smågrise har medført, at der er blevet færre grise at opfede for de danske slagtesvinebedrifter og dermed færre grise at slagte for de danske slagterier. Resultatet er et løbende tab af arbejdspladser på slagterierne og i de mange afledte erhverv. Det påvirker indtægter og velfærd i hele landet.

Det er derfor en national udfordring at fastholde den danske produktion af slagtesvin.

MARKANT FÆRRE SVINESLAGTNINGER

Antallet af svineslagtninger i Danmark er faldet markant. I 2014 blev der slagtet 18,8 millioner grise. Det er godt 4 millioner færre slagtninger end i 2004, hvor der blev slagtet 22,9 millioner grise. I samme periode steg den danske produktion af smågrise fra 2 til 11 millioner.³

Ifølge den seneste prognose vil antallet af svineslagtninger i 2016 falde med næsten 1 million mere til 18 millioner grise.

Figur 1.4
Slagtesvineproduktion og
svineslagtninger i Danmark
Side 77

³ Landbrug & Fødevarer, 2016: Prognose over produktion og slagtninger af svin. Danske Slagterier, 2005: Statistik 2004. Danske slagterier, 2008, statistik 2007.

Tabel 1.1
Fødevareklyngens
beskæftigelse, 2014
Side 76

Figur 1.3
Antal svin pr. kommune (1.000)
og placering af svineslagterier
Side 76

¹ Baseret på nationalregnskabet
www.statistikbanken.dk

² DAMVAD-rapporten
"Beskæftigelse og mobilitet",
2014, 11. august.

EKSPLOSIV EKSPORT AF SMÅGRISE

I 2014 blev der eksporteret 10,9 millioner smågrise til opfedning og slagtning i udlandet, svarende til 36 procent af den samlede danske svineproduktion. I 2004 blev der solgt 2 millioner smågrise til udlandet eller 8 procent af den samlede svineproduktion.

Tyskland er historisk den største aftager af danske smågrise. I 2014 aftog tyske slagtesvineproducenter 6,6 millioner danske smågrise. I de senere år har de polske slagtesvineproducenter udvist stigende interesse. I 2014 blev der eksporteret 3,7 millioner danske smågrise til Polen.

Bedre udenlandske priser for smågrise er en medvirkende årsag til, at danske smågrise i stigende omfang eksporteres. Resultatet er, at der er færre smågrise at fede op og slagte i den danske slagtesvine- og slagteriproduktion.

I modsætning til smågrise, eksporteres der få slagtesvin til udlandet. I 2014 blev der kun slagtet 0,4 millioner danske slagtesvin i udlandet, svarende til omkring 2 procent af den samlede danske slagtesvineproduktion.

Figur 1.5
Dansk eksport af smågrise, 2000-2014
Side 77

Figur 1.6
Danmarks eksport af svinekød, 2000-2014.
Side 78

” Den faldende slagtesvineproduktion indvirker negativt på valuta-indtjeningen

” Bedre udenlandske priser for smågrise er en medvirkende årsag til, at danske smågrise i stigende omfang eksporteres

Når danske slagtesvin sendes til udlandet for at blive slagtet, skyldes det som regel, at den enkelte slagtesvinebedrift ligger tættere på et tysk slagteri. Der er ingen økonomisk gevinst ved at eksportere slagtesvin til Tyskland, da afregningsprisen for slagtesvin stort set er ens i Danmark og Tyskland. Det er i forhold til smågrise, at prisforskellen ligger.

FÆRRE SLAGTESVIN PÅVIRKER EKSPORTEN

Den faldende danske slagtesvineproduktion påvirker valuta-indtjeningen negativt. Med en eksportandel på 90 procent af den danske produktion af svinekød, risikerer svinekød at miste sin økonomiske betydning for dansk udenrigshandel, hvis udviklingen med færre dansk producerede slagtesvin fortsætter.

En negativ spiral

Danmarks produktion af slagtesvin er i krise. Det skaber en negativ spiral med færre arbejdspladser, lavere eksport og mindre velfærd i Danmark.

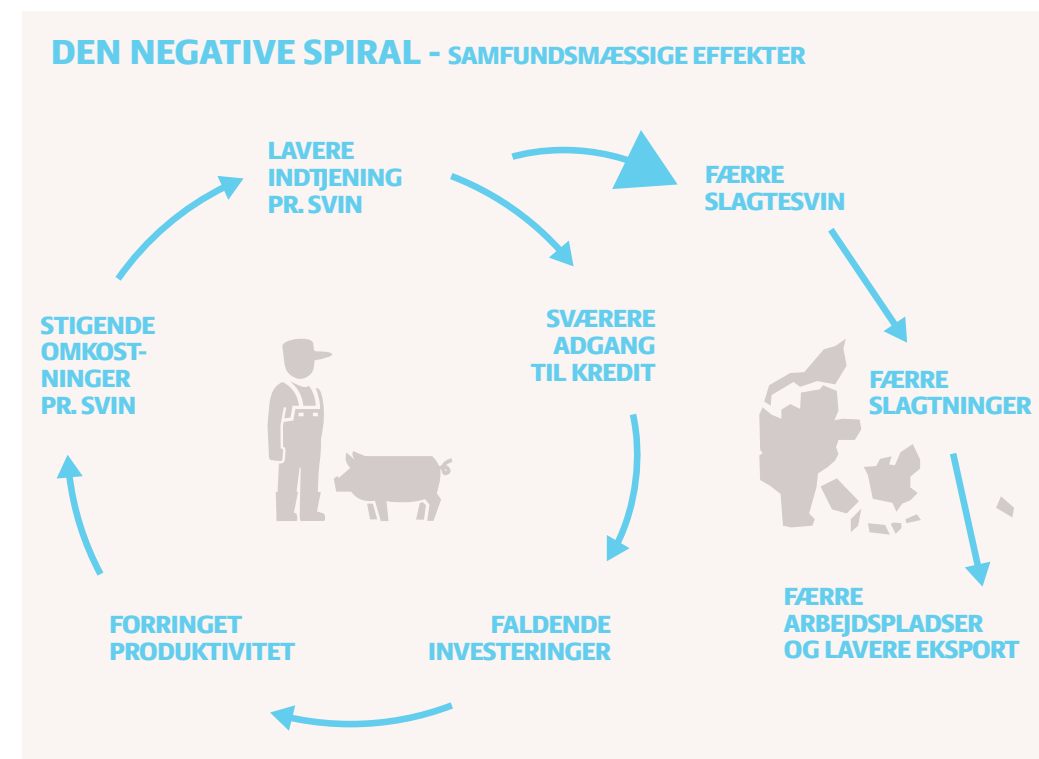
Siden år 2000 har de danske slagtesvineproducenter i gennemsnit tabt 35,50 kroner i indtjening for hvert slagtesvin. Selvom der er store forskelle mellem producenterne, befinder slagtesvineproduktionen sig samlet set i en indtjeningskrise.

Den faldende indtjening forringer slagtesvineproducenternes muligheder for at få kredit i banker og realkreditinstitutter, som kreditvurderer efter landbrugenes evne til at forrente den investerede kapital. Det har stået i vejen for den nødvendige modernisering af maskiner, udstyr, bygninger, transportmidler og andre dele af produktionsappa-

ratet. Ligesom det har spærret for at samle produktionen på endnu større enheder med heraf følgende økonomiske stordriftsfordele.

Konsekvensen har været en faldende produktivitet og stigende omkostninger, som i flere år er blevet forstærket af produktionshæmmende politisk regulering. Det har forringet indtjeningen yderligere og skabt en negativ spiral for slagtesvineproduktionen.

” Siden år 2000 har danske producenter af slagtesvin i gennemsnit tabt 35,50 kroner i indtjening for hvert slagtesvin

DEN SAMLEDE GÆLD
I LANDBRUGET

Figur 1.7
Driftsresultat for
slagtesvinelandbrug,
2003-2014
Side 78

Figur 1.8
Gennemsnitlig rentabilitet i
dansk svineproduktion,
1981-2014
Side 79

Figur 1.9
Samlet tab i
slagtesvineproduktionen,
2000-2014
Side 79

Figur 2.0
Landbrugets samlede gæld,
2000-2014
Side 80

FALDENDE IND TJENING

Siden 2000 har produktionsomkostningerne i gennemsnit ligget 35,50 kroner over afregningsprisen for slagtesvin.

Store udsving i indtjeningen

Den danske slagtesvineproduktion har traditionelt været præget af såkaldte ”svinecyklusser”, hvor underskudsgivende år normalt er blevet opvejet af overskudsgivende år. De gode år er dermed blevet brugt til at polstre sig til mindre gode år. I perioden fra 1981 til 2008 var der i store træk tale om femårige cyklusser, men siden 2008 er de overskudsgivende perioder udeblevet.

Store tab per produceret enhed

De manglende overskudsgivende år har medført et stigende indtjeningstab for de danske slagtesvineproducenter, som de seneste 15 år i gennemsnit har tabt knap 35,50 kroner per produceret slagtesvin.

Siden år 2000 er det blevet til et samlet tab på 12 milliarder kroner, når der tages højde for et overskud på i alt 5 milliarder kroner i årene 2000, 2001 og 2006.

Landbrugets gældsopbygning er i vid udstrækning drevet af stigende jordpriser

SVÆRERE ADGANG
TIL FINANSIERING

Finanskrisen har påvirket mulighederne for kredit negativt. Siden krisen har banker og realkreditinstitutter i stigende grad lagt rentabilitet til grund for kreditvurderingen af landbrug.

Adgangen til kredit besværliggøres også af landbrugets stigende gældsophobning. I årene mellem 2000 og 2014 steg landbrugets samlede gæld fra 165 til 371 milliarder kroner. Heraf tegnede den konventionelle svineproduktion sig for 87 milliarder kroner.

Gældsopbygningen er i vid udstrækning blevet drevet af stigende jordpriser. Op gennem 00’erne steg jordprisen fra under 100.000 kroner for en hektar jord i år 2000 til det foreløbige højdepunkt på 275.000 kroner i 2008.

Det danske realkreditsystem med pant for lånet i aktiverne har gjort det muligt for danske landmænd at belåne værdistigningen på deres jord. En stor del af lånene er blevet anvendt til investeringer i produktionsapparatet, herunder nye svinestalde og samling af produktionen i større enheder.

Siden har store prisfald på landbrugsjord fjernet en stor del af landbrugets egenkapital og øget gældsandelen. Sikkerheden bag udlånene er forsvundet, og det er blevet sværere at bruge jorden som sikkerhed for nye lån. Mellem 2008 og 2014 er gældsandelen for den gennemsnitlige svineproducent steget fra 62 til 74 procent.

Tab på aktiviteter udenfor landbruget har dog også haft stor indvirkning på landbrugets kreditværdighed. Før finanskrisen foretog flere danske landmænd lånebaserede investeringer uden for landbruget, hvor mange siden har vist sig at være en dårlig forretning. Det har efterladt mange landmænd med gæld i værdiløse aktiver.

De største kurstab skete på lån i Scweizerfranc. Men de såkaldte renteswap, hvor to parter i en periode bytter rentevilkår, gav også store tab. Ifølge Danmarks Nationalbank har dansk landbrug mellem 2008-2012 tabt 10 milliarder kroner i schweizerfranc og aftaler om renteswap.

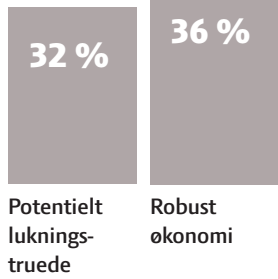
Den stigende gældsandel hæmmer kreditmulighederne

Den stigende gældsandel hæmmer kreditmulighederne og gør slagtesvineproducenterne mere sårbare overfor perioder med lav indtjening. Kombinationen af høj gældsandel og lav indtjening er grunden til, at mange slagtesvineproducenter i dag er lukningstruede.

Ifølge landbrugets videncenter SEGES befinder 21 procent af de 2.700 danske slagtesvineproducenter sig i en så kritisk økonomisk situation, at de er lukningstruede. 32 procent er potentielt lukningstruede, mens 36 procent har en robust økonomi.

Gældsandelen for dansk landbrug er høj i et internationalt perspektiv. I 2011 var den danske gældsandel på 70 procent, mens den hollandske, tyske og britiske gældsandel var på henholdsvis 54, 35 og 17 procent.

ØKONOMISK
GÆLDSSITUATION FOR
DANSKE SLAGTESVINE-
PRODUCENTER

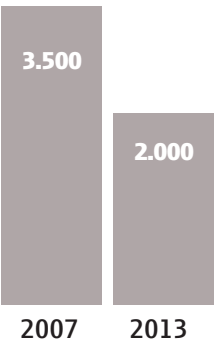

Figur 2.1
Pris på landbrugsjord per
hektar, 2000-2014
Side 80

Tabel 1.2
Gældsprocent for et
gennemsnitligt konventionelt
svinelandbrug
Side 81

Tabel 1.3
Gældsprocent for store land-
brug i udvalgte EU-lande, 2011
Side 81

ANTAL AF
SLAGTESVINELANDBRUG

Figur 2.2
Nettoinvesteringer
i produktionsanlæg
per slagtesvinebedrift
Side 81

Tabel 1.4
Nybygget staldplads til slag-
tesvin, 2007-2013
Side 82

Figur 2.3
Strukturudvikling for slag-
tesvinebedrifter, 2003-2013
Side 82

⁴ Siden 2009 er der årligt etableret mellem 45.000 og 66.000 nye såkaldte stipladser. En officiel måleenhed for antallet af slagtesvin på et landbrug.

⁵ I 2007 og 2008 blev der årligt etableret mellem 175.000 og 250.000 stipladser. Omregnet svarer det til mellem 700.000 og 1.000.000 slagtesvin.

De markante forskelle er på den ene side et udtryk for forskellige rammevilkår og traditioner mellem landene. Det unikke danske realkreditsystem har på den ene side gjort det lettere for danske landmænd at låne til favorable betingelser. På den anden side betyder den danske tradition, at danske landmænd selv ejer deres landbrug, og at landmændene i stor udstrækning må optage lånene selv.

I Tyskland og Storbritannien er henholdsvis 60 og 40 procent af landbrugsjorden forpagtet. Derfor optager de tyske og britiske landmænd ikke lån i samme grad som de danske landmænd. De danske ejerforhold samt arveregler indebærer desuden en risiko for, at bedrifterne drænes for kapital ved et generationsskifte eller ejerskifte.

FALDENDE INVESTERINGER

Den vanskelige adgang til finansiering står i vejen for nye investeringer i slagtesvineproduktionen. Dels nedslider det kapitalapparatets maskiner, bygninger og redskaber. Dels står det i vejen for at samle produktionen i større og mere effektive enheder. Det har medført, at mange producenter er blevet opkøbt af andre landmænd.

” Den vanskelige adgang til finansiering står i vejen for nye investeringer i slagtesvineproduktionen

Nedslidning af kapitalapparatet

Siden 2010 har nettoinvesteringerne i slagtesvineproduktionen været negative eller små. Det vil sige, at der er blevet afskrevet mere på produktionsapparatet, end der er blevet investeret i fornyelse. Mange producenter er i realiteten holdt op med at forny produktionsudstyr og bygninger, som derfor bliver stadig mere nedslidte. Det er en medvirkende årsag til, at danske landmænd i dag halter efter deres europæiske kollegaer.

Nedslidningen af produktionsapparatet betyder, at der mangler produktionskapacitet i slagtesvineproduktionen. For at opretholde produktionen skal der investeres i staldplads til 700.000 slagtesvin. Siden 2009 er der etableret nye staldpladser til mellem 180.000 og 264.000 slagtesvin årligt.⁴ Det er betydeligt mindre end i 2007 og 2008.⁵

Fastlåst strukturudvikling

Siden 1960’erne er der blevet færre, større og mere specialiserede landbrug i Danmark. Antallet af slagtesvinebedrifter faldt i årene 2007 til 2013 fra 3.500 til 2.000, svarende til et fald på 43 procent.

Efter finanskrisen har landmændene foretaget færre opkøb af mindre naboejendomme. Til gengæld er mange slagtesvineproducenter vokset i størrelse ved hjælp af lejede stalde. Denne udvikling har været drevet af, at slagterierne har belønnet landmanden for at udvide produktionen med et særligt markedstillæg på 16 kroner for den sidst leverede gris. Tendensen mod lejede stalde har medført, at produktionen er blevet spredt på

flere forskellige produktionsenheder, hvilket efterlader et uudnyttet stordriftspotentiale.

Siden 2008 er strukturudviklingen mod færre og større slagtesvinebedrifter bremsset op. Op mod 80 procent af slagtesvineproduktionen er placeret i små og mellemstore stalde opført før 2007 med i gennemsnit knap 1.000 slagtesvin. Disse små staldanlæg nyder ikke godt af stordriftsfordele og i løbet af de næste 7-10 år, vil mange af anlæggene være nedslidt.

FÆRRE UNGE VÆLGER
SLAGTESVINEPRODUKTION

Generationsskifte er en anden central udfordring for udviklingen af slagtesvineproduktionen. Yngre generationer bidrager med ny motivation og innovationskraft og foretager ofte større investeringer i produktionsanlægget ved overdragelsen.

Den gennemsnitlige danske slagtesvineproducent er 49 år gammel, mens gennemsnitsalderen for de danske smågriseproducenter er noget mindre med 46 år. Det afspejler, at stadig flere unge vælger smågrise – frem for slagtesvineproduktion.

FORRINGET PRODUKTIVITET

For at fastholde indtjeningsevnen må produktiviteten i slagtesvineproduktionen konstant forbedres. Det skyldes en langsigtet forringelse af bytteforholdet. Det betyder, at salgspriserne på slagtesvin stiger mindre end driftsomkostningerne til energi, løn, foder osv. Den skrumpende indtjening kan kun opvejes

af en forbedret produktivitet. På kort sigt kan der opnås resultater ved at udnytte det eksisterende produktionsapparat til det yderste. På længere sigt er udnyttelse af stordriftsfordele den vigtigste kilde til at forbedre produktiviteten.

Siden 2009 er staldpladser til 825.000 slagtesvin blevet slidt op uden at blive erstattet af nye staldpladser. Fortsætter denne nedslidning vil produktionskapaciteten i 2020 være svundet ind til 16,5 millioner slagtesvin.⁶

Samtidig medfører de mange små og spredte staldanlæg, at slagtesvineproduktionen ikke høster stordriftsfordelene ved store rentable enheder. Ved produktion af slagtesvin i større staldanlæg, falder fremstillingsprisen med op til 43 kroner per slagtesvin.

” På længere sigt er udnyttelse af stordriftsfordele den vigtigste kilde til at forbedre produktiviteten

Figur 2.4
Fordeling af svineproducenter
på aldersgrupper, 2013
Side 83

Figur 2.5
Fremstillingspris per kilo og
antal producerede slagtesvin
Side 83

⁶ Tallene er baseret på regnskabsdatabasen, VSP-SEGES.

Politisk bestemte omkostninger svækker konkurrenceevnen

Politisk bestemte omkostninger er en hæmsko for svinesektoren, der hæmmer indtjeningen og konkurrenceevnen og forstærker den negative spiral.

STIGENDE OMKOSTNINGER

Slagtesvineproduktionen udfordres af to slags produktionsomkostninger, som begge forstærker den negative spiral.

For det første af de faste og variable omkostninger, som kan henføres direkte til produktionen.

For det andet af de politisk bestemte omkostninger, der ikke direkte kan henføres til produktionen, som for eksempel skatter, afgifter og lovkrav.

Stor forskel på omkostningerne

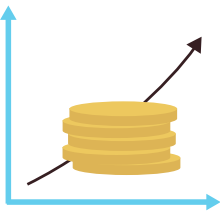
Det er dog ikke alle slagtesvineproducenter, som er lige udfordret af omkostningsniveauet. Selv med svingende produktionsomkostninger er den bedste tredjedel i stand til at tjene penge på at producere slagtesvin. I 2015 lå produktionsomkostningen per slagtesvin

Der eksisterer et realistisk indtjeningspotentiale for den gennemsnitlige slagtesvineproducent

på 934 kroner for den gennemsnitlige producent, mens produktionsomkostningen for den bedste tredjedel lå på 905 kroner, svarende til en forskel på 29 kroner eller 3 procent. Det peger på, at der eksisterer et realistisk indtjeningspotentiale for den gennemsnitlige slagtesvineproducent.

Indtjeningsforskellen mellem gennemsnittet af slagtesvineproducenter og den bedste tredjedel kan primært begrundes med foderomkostninger, som udgør 20 kroner ud af den samlede indtjeningsforskel på 29 kroner.

Yngre generationer bidrager med ny motivation og innovationskraft og foretager ofte større investeringer i produktionsanlægget ved overdragelsen

Tabel 1.5
Omkostninger ved ren slagtesvineproduktion, 2015
Side 84

Den danske produktion af svinekød er et konkurrenceudsat eksporterhverv. Det betyder, at erhvervets konkurrenceevne svækkes, når der indføres produktionshæmmende regulering, som ikke findes hos udenlandske konkurrenter. Regningen for de danske særømkostninger kan ikke sendes videre til kunden uden at miste markedsandele på det globale marked.

POLITISK AFTALE OM EN FØDEVARE- OG LANDBRUGSPAKKE

Med den politiske aftale om en fødevare- og landbrugspakke fra december 2015 indføres en række lempelser af miljøreglerne på landbrugsområdet, som på sigt kan sænke omkostningerne for slagtesvineproduktionen. Hidtil har miljøreglerne været indført med skrappe krav, mere kontrol, mindre frivillighed, flere sanktioner og mindre fleksibilitet sammenlignet med nabolandene.⁷ Det har medført en dansk overimplementering, som har øget omkostningerne for råvareproduktionen.

Mod en ny planteregulering
Fødevare- og landbrugspakkens vigtigste element i forhold til overimplementering af EU-regler er den gradvise ophævelse af det særlige danske gødningsreduktionskrav – en overimplementering af EU's Nitratdirektiv.

Frem mod 2017 bliver det muligt at give planterne de næringsstoffer, som de har behov for. Det vil øge kornets udbytte og medføre et mindre behov for at blande importeret soja i foderet. Det er en fordel, da import af soja forøger foderomkostninger.

Ifølge Landbrug & Fødevarers beregninger kan de lempede gødningsregler forbedre indtjeningen i slagtesvineproduktionen med i gennemsnit 12 kroner per slagtesvin.

Fødevare- og landbrugspakken følger også op på anbefalingerne fra Natur- og Landbrugskommissionen i 2013 om en mere intelligent og målrettet miljøregulering.

Fra 2018 indføres der en ny regulering af landbrugets kvælstofanvendelse på markerne. Hidtil har der været samme begrænsning for brug af gødning på alle marker. Med den nye målrettede regulering tages der hensyn til, hvor robust jorden er, og hvor følsomt et vandområde, som gødningen kan komme i berøring med.

Mod en ny staldregulering

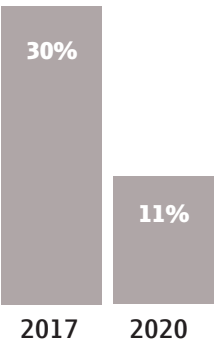
I 2017 indføres en ny husdyrregulering med adskillelse af mark og stald. I dag er reguleringen koblet sammen, så gødningsanvendelsen reguleres på baggrund af antallet af dyr. I fremtiden baseres godkendelsen på den faktiske udledning fra den enkelte stald. Det giver bedre mulighed for at udnytte staldens kapacitet ved hjælp af miljøteknologi og biogasproduktion.

Den nye husdyrregulering får afgørende betydning for slagtesvineproduktionens rammevilkår.

⁷ Undersøgelsen SEGES (2015a) omfatter følgende lande: Sverige, Slesvig-Holsten i Tyskland, Holland, Polen, England og Skotland. Spanien er ikke omfattet af undersøgelsen.

MIDLER TIL STALDE OG MILJØTEKNOLOGI

Harmonikrav for slagtesvin

Det danske harmonikrav for svin betyder, at der kun må bringes gylle fra 1,4 dyreenheder ud per hektar mark – i modsætning til EU’s Nitratdirektiv, hvor grænsen er 1,7 dyreenheder. Danske slagtesvineproducenter er derfor nødt til at købe eller leje ekstra jord til at bringe husdyrgødning ud på. For de svineproducenter, som også er planteavlere medfører det, at de må indkøbe mere kunstgødning. Ifølge fødevare- og landbrugspakken hæves harmonikravet til EU-niveau samtidig med indførelsen af en ny husdyrregulering i 2017.

Ændringen af harmonikravet kan forbedre indtjeningen med 6 kroner per slagtesvin

I den forbindelse fastlægges de nødvendige regler for fosfor. Landbrug & Fødevarer har beregnet, at ændringen af harmonikravet kan forbedre indtjeningen med i gennemsnit 6 kroner per slagtesvin. Det er afgørende, at der ikke sideløbende indføres et generelt fosforloft, med samme produktionsbegrænsende effekt som de nuværende harmoniregler.

Ammoniakfordampningsregler

For det andet betyder den danske skærpelse af EU’s naturbeskyttelsesdirektiver, at landbrug med dyr fra den ene dag til den anden kan blive værdiløse og usælgelige. I dag kan et område omkring en stald ”gro ind” i natur-

beskyttelse, fordi naturbeskyttelsesloven beskytter al natur, der er klassificeret som hede, overdrev, eng, mose, sø og lignende. Dermed kan stalde, som hidtil har levet op til alle krav, få begrænset produktionen, hvis ikke udledningen nedbringes til et urealistisk lavt niveau.

I 2014 skønnede Landbrug & Fødevarer og SEGES, at 200-300 landbrug med dyr var i risiko for at få begrænset deres udviklingsmuligheder, fordi de ligger op af naturområder, som ifølge danske regler skal beskyttes, selvom de ikke er omfattet af EU’s naturbeskyttelsesdirektiver. Heraf udgør rene slagtesvinebedrifter omkring en tredjedel.

Færre tilskudsmidler til stalde og miljøteknologi

Fødevare- og landbrugspakken lægger op til en kraftig besparelse på de samlede midler til husdyrstalde og miljøteknologi i det danske landdistriktsprogram. Midlerne reduceres fra 384 millioner kroner i 2016 til 138 millioner kroner om året mellem 2017 og 2020. Reduktionen skyldes, at pengene skal bruges på virkemidler til at begrænse kvælstofudledning i forbindelse med en ny gødningsregulering. Besparelsen på de samlede husdyrmidler må antages også at betyde en reduktion af puljen til slagtesvin, som i 2016 er på 159 millioner kroner.

PSO-AFGIFTEN

Når svinesektorens rammevilkår skal bedømmes med hensyn til afgifter, fylder især den stigende PSO-afgift – der i princippet kan stige ubegrænset. PSO-tariffen (Public Service Obligation) er en særlig dansk afgift på alle forbruges elregning, der blandt andet bidrager til at finansiere udbygningen med havvindmøller, som ikke kan klare sig på markedsvilkår.

PSO-afgiften er de seneste fem år steget betydeligt. Som følge heraf er svineslagteriernes og slagtesvineproducenternes PSO-omkostninger i samme periode steget tilsammen med ca. 7 kroner per slagtesvin. I svinesektorens produktionskæde udgjorde PSO-udgiften ca. 12 kroner per slagtesvin i 2015, heraf 4 kroner i slagtesvineproduktionen. Fortsætter PSO-afgiften på samme niveau, vil den udgøre 15 kroner per slagtesvin i 2016.

Sådanne energjudgifter findes ikke hos svinesektorens konkurrenter i Holland, Polen, Spanien og Tyskland – som i stor udstrækning har fritaget konkurrenceudsatte virksomheder for grønne afgifter. Samtidig skal de ekstra udgifter betales i et internationalt marked, hvor meromkostningen ikke kan sendes videre til kunderne. Det hæmmer konkurrenceevnen for den danske svine sektor.

ØVRIGE ENERGIOMKOSTNINGER

Energiafgiftssystemet skelner mellem rumvarme og procesenergi. Afgiften på energiforbruget i virksomhedernes produktion er lavere end for energiforbruget i boliger, såkaldt rumvarme. Ellers ville det være vanskeligt for danske virksomheder at konkurrere internationalt.

Der er imidlertid en undtagelse. Slagterier og mejerier skal betale rumvarmeafgift for energiforbruget til opvarmning af rengøringsvand og køling og ventilation af produktionslokalerne. Rumvarmeafgiften udgør 17 procent af slagteriernes samlede varmekonsum og udgør ifølge Energistyrelsens kortlægning⁸ 110 millioner kroner alene for rumventilation og rumkøling. Heraf udgør svineslagteriernes omkostninger en betydelig andel. Da slagteriernes energiforbrug til varme og køling er en del af fødevareproduktionen – og fødevaresikkerheden - burde der i stedet gælde den lavere energiafgift for procesenergi.

PSO-UDGIFTEN

12 kr. pr. slagtesvin

Figur 2.6
PSO-omkostninger per slagtesvin, 2011, 2014 og 2015
Side 85

⁸ Kilde: Energistyrelsen, 2015

Et europæisk perspektiv

Tyskland og Spanien har formået at øge antallet af svine-slagtninger, mens antallet af danske svineslagtninger er faldet.

” Forholde-
ne for den
danske
produktion
af svinekød
skal ses i
sammen-
hæng med
udviklingen
i andre svi-
nekødspro-
ducerende
lande

Den danske slagtesvinesektor producerer langt mere svinekød, end danskerne selv kan sætte til livs. Hele 90 procent af produktionen afsættes derfor på verdensmarkedet. Forholdene for den danske produktion af svinekød skal derfor ses i sammenhæng med udviklingen i andre svinekødsproducerende lande.

I en europæisk sammenhæng slagter Tyskland flest grise, efterfulgt af Spanien og Polen. Danmark ligger på en fjerdeplads. I de sene-
ste år har Tyskland og Spanien formået at øge antallet af svineslagtninger betragteligt, mens antallet af danske svineslagtninger er faldet.

Den negative spiral i dansk slagtesvinepro-
duktion genfindes ikke i Tyskland og Spanien. I disse lande er forskellige drivkræfter der-
imod med til at skabe en positiv spiral, som har ført til et stigende antal svineslagtninger.

FORSKELLIG UDVIKLING I SLAGTERIPRODUKTION

Et kig på slagtesvineproduktionen i Dan-
mark, Tyskland, Spanien, Holland og Polen ty-
deliggør udfordringerne for dansk slagtesvi-
neproduktion. I 2014 foretog Tyskland knap
59 millioner slagtninger. I Spanien blev der
slagtet knap 44 millioner grise, i Polen knap
21 millioner, i Danmark knap 19 millioner og i
Holland knap 15 millioner grise.

I perioden fra 2004 til 2014 faldt antallet af
slagtninger i Danmark med 4,1 millioner gri-
se, svarende til et fald på 18 procent. I mange
af de omkringliggende lande har der været

en modsat udvikling med et stigende antal
slagtninger af grise.

I Tyskland og Spanien steg antallet af slag-
tninger med henholdsvis 12 og 6 millioner
grise, svarende til en stigning på henholds-
vis 27 og 15 procent. I Holland har antallet
af slagtede grise siden 2004 ligget stabilt på
lidt under 15 millioner slagtninger. Polen har
efter et fald også oplevet et stigende antal
slagtninger de senere år, hvilket især skyldes
import af danske smågrise.

UDENLANDSK INVESTERINGSLYST

En anden indikator på ulige konkurrencevil-
kår er de danske producenters lyst til at in-
vestere i slagtesvineproduktion i udlandet i
stedet for i Danmark. Mellem 2011 og 2014,
blev de danske producenters produktion af
slagtesvin i udlandet fordoblet fra 2,5 til 4,9
millioner slagtesvin. Hvor hver tiende dansk-
ejede gris i 2011 blev produceret i udlandet,
var tallet i 2014 vokset til hver femte. Det
viser, at der er investeringslyst blandt de dan-
ske producenter, men at der er nogle forhold
i Danmark, som betyder, at investeringerne
sker i udlandet frem for herhjemme.

DRIVKRÆFTER BAG LANDENES UDVIKLING

Alle lande har forhold, der forbedrer eller for-
værrer deres produktion.

Det er svært at sammenligne forholdene mel-
lem konkurrentlandene direkte. Væksten i svi-
neslagtningerne i Tyskland og Spanien peger
dog på, at de positive forhold overstiger de
negative i disse konkurrentlande. Omvendt
peger det faldende antal slagtninger og den
negative spiral i Danmark på, at de negative
forhold overstiger de positive herhjemme.

Størstedelen af de tyske slagtesvineprodu-
center benytter sig af et særligt momssy-
stem for landbrug, som skal kompensere for
momsen på 19 procent for eksempelvis foder,
gødning, energi og lønomkostninger. I stedet
for at føre momsregnskab kan den tyske land-
mand pålægge alle sine varer en salgsmoms
på 10,7 procent – og selv beholde momsen.
Systemet giver aktuelt de tyske landbrugs-
virksomheder en skjult indtægt på omkring
30 kroner per slagtesvin. Gevinsten varierer
med slagteriernes afregningspris og prisen på
foder.

Landbruget er undtagelsesvist fritaget for
EU's generelle regler om, at medlemsstaterne
ikke må give statstilskud.

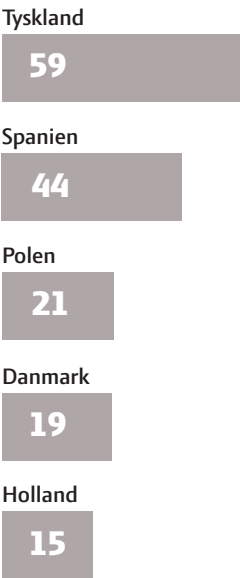
Indtil 2013 var det i Tyskland muligt at opnå
tilskud til almindeligt staldbyggeri under EU's
landdistriktsprogram. Det forbedrede ind-
tjeningen og investeringslysten. Tilskuddet
kunne udgøre op til 35 procent af omkost-
ningerne ved at bygge en ny stald, inklusive
lagerbygninger mv. Ordningen eksisterer ikke
længere, men har bidraget til et væsentligt
højere investeringsniveau i Tyskland end i
Danmark.

Tilskuddet har især haft indflydelse på lysten
til at investere i slagtesvinestalde. Sammen
med en fordelagtig afregningspris på biogas
og det særlige tyske momssystem, medførte
det en særdeles god indtjening i for tyske slag-
tesvineproducenter.⁹

Et andet eksempel på en positiv udenlandsk
drivkraft er integreret produktion i Spanien.
I modsætning til i Danmark er slagtesvinepro-
duktionen i Spanien organiseret ved hjælp af
kontrakter, hvor en ekstern producentvirk-
somhed leverer smågrise, medicin, foder og
rådgivning til en slagtesvineproducent mod
at betale for husleje og pasning af grisene.
En anden model indebærer, at svineprodu-
centen får et fast månedligt beløb, mod at et
produktionsselskab stiller stramme krav om
pasningen af grisene, herunder fodring og
sundhed. Det har bidraget til at øge Spaniens
produktion af slagtesvin de senere år.

” Den span-
ske slag-
tesvinepro-
duktion er
organiseret
anderledes
end den
danske

MILLIONER SLAGTNINGER I 2014

Tabel 1.6
Drivkræfter for slagtesvinepro-
duktion i konkurrentlande
Side 87

⁹ VSP (2012a).

Figur 2.7
Udvikling i antal slagtede grise i
udvalgte lande, 2003-2014
Side 85

Figur 2.8
Danskejet slagtesvine-
produktion ude og hjemme,
2011- 2014
Side 86

Færre unge vælger svinekød

Færre unge vælger at uddanne sig indenfor svinekød. Det gør det sværere at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til erhvervet.

” Håndterer vi ikke udfordringen, risikerer vi, at den største mangel på råvarer bliver mangel på arbejdskraft

Færre unge vælger at uddanne sig indenfor svinekød, hvilket gør det sværere at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til erhvervet. Det svækker produktivitetens udviklingen i svine sektoren og forstærker den negative spiral i slagtesvineproduktionen. Hvis de dygtige unge ikke vælger svinekøds erhvervet til, risikerer Danmark at miste sin førende position indenfor fødevareinnovation.

På blot et år er optaget af elever på landbrugsskolernes grundforløb faldet med 15 procent. Det har ramt retningerne indenfor svineproduktion særligt hårdt. I dag vælger kun hver tiende elev på landbrugsskolernes hovedforløb at specialisere sig inden for grise.

Det er også en udfordring at rekruttere unge til de kødfaglige uddannelser på slagterierne.

Områder som automatisering, produktudvikling, fødevaresikkerhed og IT er også ramt af udfordringer med rekruttering. Og der er svag tilslutning til de kødfaglige uddannelser på erhvervsakademier og universiteter.

Brugen af kandidater fra fødevareuddannelsen på Københavns Universitet og Århus Universitet er begrænset i svine sektoren. Selvom dyrlægeuddannelsen er populær, er interessen for produktionsdyr svag og modsvarende ikke til sektorens behov for kandida-

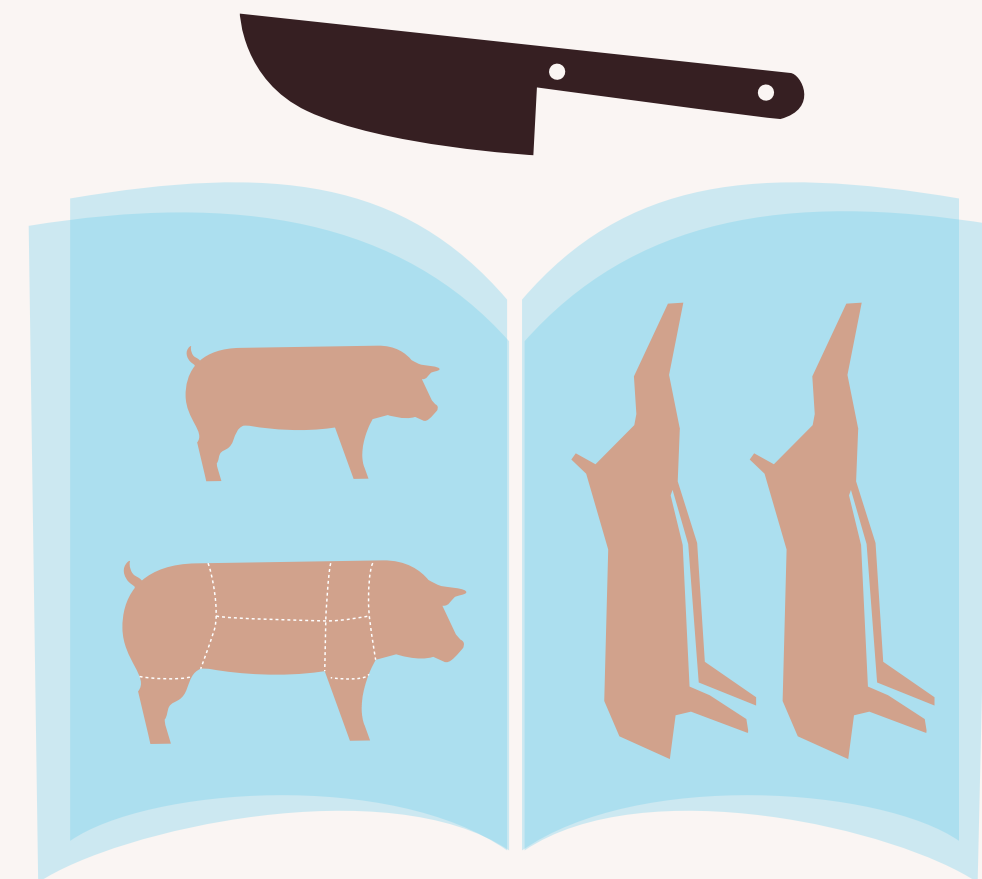
ter og forskning. Det samme er tilfældet for den forholdsvis nye uddannelse i Husdyrvidenskab, hvor størstedelen af de studerende er begyndt på uddannelsen på grund af interesse for hobbydyr.

Årsagen til rekrutteringsudfordringen skal findes i den nuværende paradoksale situation, hvor der både er mangel på kvalificeret arbejdskraft og ledige, som har svært ved at leve op til arbejdsmarkedets krav. Arbejdspladsernes fortrinsvise placering i landdistrikterne og manglende mobilitet blandt de unge er en medvirkende årsag.

En væsentlig forklaring på rekrutteringsudfordringen skal desuden findes i svine sektorens image. For eksempel kan det være svært at tiltrække dygtige unge til et erhverv, som befinder sig i økonomisk krise, og hvor manglen på råvarer har ført til nedlæggelse af arbejdspladser på slagterierne.

Håndterer vi ikke udfordringen, risikerer vi, at den største mangel på råvarer bliver mangel på arbejdskraft.

FÆRRE UNGE VÆLGER AT UDDANNE SIG INDENFOR SVINEKØD

” Der er svag tilslutning til de kødfaglige uddannelser på erhvervsakademier og universiteter

POTENTIALER

I DANSK SLAGTESVINEPRODUKTION

Den danske produktion af slagtesvin er udfordret. Potentialet for at være konkurrencedygtig og beholde flere grise på danske hænder er imidlertid til stede. På mange områder kan erhvervet gøre en forskel.

Generelt driftspotentiale

Økonomien i slagtesvineproduktionen er udfordret, men potentialet for at forbedre økonomien er til stede.

” Det er i alle indtægtsgrupper, at der er forskel på produktiviteten og dermed potentialet for at forbedre sig

Økonomien i slagtesvineproduktionen er udfordret og har isoleret set betydet en nedgang i indtjeningen.

Potentialet til at forbedre økonomien er imidlertid til stede, da den mest produktive tredjedel af slagtesvinebedrifterne har en markant bedre økonomi end den laveste tredjedel.

Hvis alle danske slagtesvin blev produceret med samme produktivitet som den bedste tredjedel, ville det være muligt at forbedre indtjeningen med 850 millioner kroner årligt svarende til 47 kroner per slagtesvin. For den gennemsnitlige slagtesvineproducent vil det forbedre indtjeningen med en halv million kroner om året.

I den nuværende situation, hvor de fleste svineproducenter dyrker deres eget foder, kan det have en positiv effekt at forbedre vilkårene og kompetencerne indenfor planteavl. Kommer både planteavl og slagtesvineproduktion på niveau med den bedste tredjedel, er indtjeningspotentialet på over 1,6 milliarder kroner årligt.

Nogle slagtesvineproducenter er blandt de bedste til at producere slagtesvin, men underpræsterer på planteavl – og omvendt. Hvis målet er at opnå en reel forbedring af økonomien i slagtesvineproduktionen, bør en positiv udvikling inden for én driftsgren dog ikke opveje en negativ udvikling indenfor en anden driftsgren. Som udgangspunkt bør økonomien i de to driftsgrene vurderes hver for sig.

Samtidig har de færreste landmænd kernekompetence indenfor både planteavl og svi-

neproduktion. Der kan derfor ligge et yderligere produktivitetspotentiale i en driftsmæssig adskillelse mellem de to driftsgrene, hvor der indgås partnerskaber på de områder, hvor der ikke præsteres optimalt. Derudover kan der være et potentiale i en øget kompetencedeling indenfor selve slagtesvineproduktionen.

DRIFTSPOTENTIALE I SLAGTESVINEPRODUKTIONEN

Selvom slagtesvinebedrifterne som udgangspunkt har de samme vilkår, er der stor spredning i indtjeningen.

” Hvis alle danske slagtesvin blev fremstillet med samme produktivitet, som den bedste tredjedel, kunne det øge indtjeningen med 47 kroner per slagtesvin

Blandt den mest produktive tredjedel af slagtesvinebedrifterne er der 55 kroner per gris i forskel mellem det højeste og det laveste dækningsbidrag - det vil sige den omsætning, som er tilbage efter afholdelse af de variable produktionsomkostninger.

Selvom alle danske slagtesvineproducenter skulle opnå en lige så god produktivitet som den bedste tredjedel, ville de dog næppe opnå samme driftsresultat. Dels på grund af høje finansieringsomkostninger efter en ræk-

ke år med lavere indtjening. Dels fordi der ofte mangler et indtjeningsbidrag fra planteavl.

Uanset hvad eksisterer der et betragteligt produktivitetspotentiale. Det gælder ikke mindst, hvis den bedste praksis suppleres med nye produktionskoncepter, som kan øge indtjeningen for alle producenterne, inklusive den bedste tredjedel.

DRIFTSPOTENTIALE I PLANTEPRODUKTIONEN

Indtjeningen fra planteavl overstiger indtjeningen fra svineproduktionen. Planteavl har derfor stor betydning for slagtesvinebedriftenes samlede indtjening. Det skyldes især kornprisernes stigning siden 2007, som har medført en øget indtjening ved planteavl.

Den gennemsnitlige slagtesvinebedrift har et potentiale for at forbedre indtjeningen i planteavl på 607.000 kroner, svarende til 840 millioner kroner om året for slagtesvineproduktionen under ét – set i forhold til den bedste tredjedel af slagtesvineproducenterne.

FORDELING AF DRIFTSPOTENTIALET

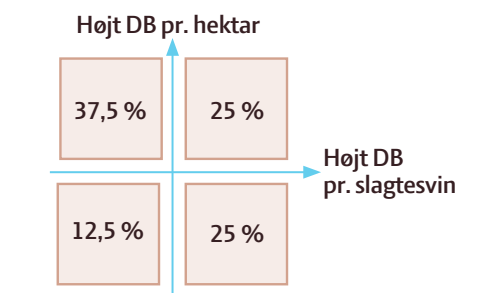
Slagtesvineproducenterne kan inddeles i fire typer. Tal fra landbrugets videncenter SEGES viser, at 25 procent er gode til både planteavl og slagtesvineproduktion. 37 procent er gode til planteavl og mindre gode til svineproduktion. 25 procent er gode til slagtesvineproduktion og mindre gode til planteavl. Og 12,5 procent er mindre gode til både planteavl og svineproduktion.

Tallene viser også, at slagtesvineproducenterne i den bedste tredjedel har en konstant god økonomi, mens producenterne i den nederste tredjedel hele tiden skiftes ud.

Det underbygger antagelsen om, at den mest produktive tredjedel af slagtesvineproducenterne besidder nogle kompetencer, som det vil være gavnligt at udbrede til resten af slagtesvineproduktionen.

De veldrevne bedrifter er gode til ledelse, købmandsskab og håndværk. Historisk har de dygtige slagtesvineproducenter overtaget de mindre dygtige producenters bedrifter. Det har medvirket til en strukturudvikling med færre og større slagtesvinebedrifter og sikret en generelt god økonomi i slagtesvineproduktionen. Efter finanskrisen er denne udskiftning – og dermed strukturudviklingen – bremset op.

DANSKE SLAGTESVINEPRODUCENTER FORDELT PÅ FORMÅEN

Kilde: Egne analyser på regnskaber fra slagtesvineproducenter baseret på udtræk fra Ø90 SEGES økonomidatabasen, 2014 regnskaber.

” De veldrevne bedrifter er gode til ledelse, købmandsskab og håndværk

Tabel 1.7
Driftspotentiale i slagtesvineproduktion
Side 88

Tabel 1.8
Driftspotentiale for planteavl
Side 89

Ledelses- potentiale

Ledelse er en af årsagerne til de store produktivetsforskelle på slagtesvinebedrifterne.

Der er et digitalt produktivetspotentiale ved at få personer, maskiner, enheder og processer til at "tale" sammen i hele værdikæden for dansk svinekød

Ledelse er en af årsagerne til de store produktivetsforskelle på slagtesvinebedrifterne. Landbrugets videns- og rådgivningssystem kan bidrage til at forløse slagtesvineproducenternes ledelsesmæssige potentiale. Dels gennem udbredelse af viden: det de avancerede bedrifter gør i dag, må de andre typisk gøre i morgen. Dels ved at udvikle nye koncepter for kompetencedeling, hvor producenterne suppleres med kompetencer udefra på de områder, hvor de ikke præsterer optimalt.

RÅDGIVNINGSSYSTEMET

Forskningsdrevet innovation er udbredt i landbrugets videnssystem. Videncenteret SEGES arbejder tæt sammen med rådgivningsselskaberne under Dansk Landbrugsrådgivning (DLBR) om at løse sofistikerede innovationsudfordringer og sprede afprøvet viden til landbrugsbedrifterne. DLBR-selskaberne ejes af de lokale landboforeninger og befinder sig tæt på både landmændene og ny viden. Det har effekt på slagtesvinebedriftenes præstationer.

I en stikprøve på 163 rådgivningsforløb er Landboforeningen Gefion nået frem til, at 74 procent af den bedste tredjedel af slagtesvinebedrifterne modtager rådgivning. Det gælder kun for 11 procent af bedrifterne med den laveste indtjening. For eksempel har et projekt i Region Sjælland nedsat foderforbruget med i gennemsnit 26 kroner per slagtesvin.

Evnen til at skabe motivation og gejst hos landmændene er en vigtig del af rådgivningen. Det kræver et tæt og vedvarende samarbejde mellem rådgiver og landmand.

I de senere år er der opstået flere nye rådgivningsselskaber, som retter sig imod at hjælpe de slagtesvinebedrifter, som DLBR-selskaberne ikke har kunnet hjælpe eller ikke har været i kontakt med. DC Rådgivning under slagteriet Danish Crown har haft succes med at gøre rådgivningshonoraret afhængig af bedriftens produktion af slagtesvin. En effekt af rådgivningen er data og høj kvalitet, som DC Rådgivning bruger til at sammenligne slagtesvinebedrifterne og herigennem øge deres motivation. Siden starten i 2014 har det bidraget til en omkostningsreduktion hos de medvirkende slagtesvinebedrifter på 15 kroner per slagtesvin.

DIGITALISERING GIVER NYE MULIGHEDER

Der er et digitalt produktivetspotentiale ved at få personer, maskiner, enheder og processer til at "tale" sammen i hele værdikæden for dansk svinekød. Fremkomsten af nye sensorer, trådløs teknologi og liveopdatering over internettet giver mulighed for at udvikle systemer, der løbende kan overvåge temperatur, foder- og vandforbrug, dyrenes vækst og sundhed. Ved at få udviklet sådanne systemer får landmanden mulighed for at justere produktionen løbende og dermed forbedre sin produktivitet. Det åbner også op for, at nye teknologileverandører kan træde ind på markedet med nye kundeplatforme.¹⁰

CASE: DIGITAL STYRING AF HUSDYRPRODUKTIONEN – NYE OG GAMLE SPILLERE

CLOUDFARMS – den nye spiller

Den nye spiller på markedet for overvågning af svineproduktion, CLOUDFARMS, har udviklet et internetbaseret produktionsstyringsprogram til svineproducenter, som kan overvåge flere stalde på en gang. Via mobiltelefonen kan informationer fra stalden overskues hurtigt og brugervenligt eller hentes over i et regneark og benyttes til at optimere og time eksempelvis fodring, parring og fødsler. På sigt skal systemet udvikles til, at der kan laves medicinregistrering.¹¹

SKOV A/S – den førende producent

Den førende højteknologiske producent af systemer til styring af klima og processer i staldanlæg, SKOV A/S, tilbyder også digitale platforme til at overvåge og styre foderforbrug, dyrevægt, vandforbrug, temperatur, luftfugtighed og lignende. Det hele samles i en database, som giver mulighed for at afdække nye sammenhænge i produktionen. Udviklingen drives af de store producenter af svin og fjerkræ, som i stigende grad har behov for at optimere produktionen.¹²

Digital styring af bedriften kan få endnu større effekt på produktiviteten, hvis data fra alle slagtesvineproducenter samles i en fælles database

Digital styring af bedriften kan få endnu større effekt på produktiviteten, hvis data fra alle slagtesvineproducenter samles i en fælles database. Svinebranchens fælles kvalitetsstyringsprogram DANISH sikrer og dokumenterer, at danske svineproducenter lever op til lovgivning og brancheregler for dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed og sporbarhed. Der eksisterer dog ikke nogen fælles database, hvor alle data, der registreres i svineproduktionen, samles og udnyttes aktivt til værdiskabelse i hele værdikæden.

Kyllingesektoren har haft succes med at inddrage rugerier, foderselskaber, kyllingebedrifter og slagterier i deres kvalitetsstyringsprogram, som dagligt indberetter data til en fælles database for at forbedre produktiviteten, fødevarer sikkerheden, dyresundhed og dyrevelfærd.

Kyllingesektoren har haft succes med at inddrage rugerier, foderselskaber, kyllingebedrifter og slagterier i deres kvalitetsstyringsprogram

Tabel 1.9
Resultat af rådgivningsforløb i
periode 2013-2015
Side 89

¹⁰ Big Future (2015).

¹¹ Cloudfarms(2015)

¹² Teknologisk Institut (2015);
Jesper Mogensen, CTO i
SKOV A/S i case til projektet
"Datadrevne produktionsvirk-
somheder"

CASE: KVALITETSPROGRAM FOR KYLLINGEPRODUKTIONEN

KIK

Kyllingesektoren har indført et fælles kvalitetsprogram for alle led i produktionskæden for slagtekyllinger kaldet KIK – Kvalitetssikring I Kyllingeproduktionen. Programmet stiller krav til fødevarer sikkerhed, dyresundhed og -velfærd, og indeholder procedurer for rengøring, tilsyn, overvågning, prøver og kronologisk registrering i en fælles database. Først registrerer rugeriet de daggamle kyllinger. Derefter registrerer foderfirmaet sine data, før kyllingeproducenten registrerer kyllingerne trivsel i stalden, og slagteriet til sidst registrerer deres oplysninger.

Sker der overtrædelser, kan afregningsprisen blive sat ned. Konceptet har medført færre kontrolbesøg fra fødevarer myndighederne, som har adgang til databasen.¹³

Med overvågning og opsamling af aktuelle data fra hele produktionskæden i realtid kan et sådant kvalitetsstyringsprogram for dansk svinekød danne udgangspunkt for en fælles database til at sammenligne slagtesvinebedrifternes præstationer. Databasen kan så bruges til at fastsætte nøgletal til at måle og forbedre produktionsprocessen på den enkelte bedrift via "live" produktionsstyring over internettet.

En mere effektiv styring af ressourceforbruget i slagtesvineproduktionen vil ikke blot medvirke til at øge produktiviteten. Det vil i vidt omfang også reducere miljø- og kli-

mapåvirkningen fra stalden og styrke erhvervets konkurrenceevne. Store internationale varehuse stiller i stigende grad krav om dokumentation for produkternes klima- og miljøaftryk. På sigt kan indsamlingen af digitale data i realtid fra svineproduktion og slagteri styrke svinekødets sporbarhed, som er vigtigt for at leve op til efterspørgslen på bæredygtige fødevarer.

FORSKELLIGE LØSNINGER TIL FORSKELLIGE BEHOV

Rådgivning har en effekt på produktiviteten og effektiviteten i slagtesvineproduktionen, uanset om den udbydes af uafhængige landbrugsrådgivere eller andre. Ingen koncepter har dog formået at løfte alle slagtesvineproducenter. Successen for både DLBR-selskaberne og DC Rådgivning peger på, at forskellige producenter kan have brug for forskellig rådgivning. Ud over at lære alle slagtesvineproducenter at gøre som den bedste tredjedel og skabe grundlaget for digital produktionsstyring, kan der være brug for at udvikle helt nye produktivitetsfremmende koncepter, som alle slagtesvineproducenter kan have gavn af.

Det gælder for eksempel nye ledelseskoncep-ter, der øger ledelseskraften ved at uddelegere dele af ledelsesansvaret og fremme specialiseringen af produktionen.

INTEGRERET PRODUKTION

Integreret produktion i værdikæden kendes især fra Spanien og USA og kan være en mulighed for de slagtesvineproducenter, som er bedst til at passe stalden. Det indebærer, at planlægningen af produktionen uddelegeres til slagteriet.

Det foregår i praksis ved, at slagteriet og slagtesvineproducenten indgår en partnerskabskontrakt om mængden og kvaliteten af indsatsfaktorerne i produktionen – smågrise, foder, medicin, vacciner og rådgivning – som derefter leveres af slagteriet. Slagtesvineproducenten har ansvaret for passe stalden og sikre, at tingene forløber efter den aftalte produktionsplan.

Resultatet er en stærkere værdikæde, hvor slagteriet styrer råvaretilførslen og indkøbene til produktionen. Med de klart definerede rammer for produktionen kan slagtesvineproducenten fokusere på at levere de bedste slagtesvin til den laveste omkostning. Samtidig kan det skabe mere overskud til at følge op på rådgivningskonsulentens anbefalinger.

Da slagteriet leverer alle råvarerne, og slagtesvineproducenten lægger stald og arbejdskraft til, modtager slagtesvineproducenten et fast lejebeløb og evt. en bonus pr. leveret slagtesvin, som overholder de aftalte kvalitetskrav. Erfaringerne fra udlandet viser, at de dygtige slagtesvineproducenter opnår mindre udsving i indtjeningen, får en bonus pr. slagtesvin og er motiverede til at opnå den bedst mulige produktivitet. Slagteriet binder på sin side en del penge i råvarer og opfølg-

ning på produktivitet og dyresundhed. Til gengæld får slagteriet sikkerhed for leveringen af slagtesvin og har derfor bedre mulighed for at udnytte slagteriets produktionskapacitet.

Integreret produktion i værdikæden indebærer, at slagtesvineproducenten skal dele noget af sin beslutningsret med andre. Det kan være svært at håndtere for slagteriet, hvis slagtesvineproducenten også er andelshaver og ejer en del af slagteriet. Integreret produktion i værdikæden har derfor ikke tidligere været benyttet i Danmark. Slagterikoncernen Danish Crown benytter sig dog af konceptet i Storbritannien via datterselskabet Tulip International.

” Resultatet er en stærkere værdikæde, hvor slagteriet styrer råvaretilførslen og indkøbene til produktionen

¹³ Rapport: Indsatsgruppe slagtesvin, SEGES VSP; HKScan Denmark (2016): Sporbarhed.

” Indkøbspartner kan hjælpe svineproducenten til at forhandle den bedst mulige pris

CASE: SPANSK OG AMERIKANSK INTEGRERET PRODUKTION

Et af de hurtigst voksende spanske ledelseskoncepter er integreret produktion i værdikæden, hvor et foderstoffirma eller slagteri får produceret slagtesvin på kontrakt. Konceptet er også udbredt i USA, hvor svineproduktionen i stor udstrækning er kontrolleret af store kødkoncerner som Smithfield Foods og Cargil. De ejer smågriseproduktionen og får produceret deres slagtesvin via integrerede produktionssystemer.

I Spanien ejes grisene af et slagteri eller foderstofselskab, som betaler landmanden en lejepris for stalde og arbejdskraft. Landmanden råder over bygninger og medarbejdere og er sikret en fast indtægt og eventuelt en bonus, mens virksomheden kontrollerer produktionen og styrer forbruget af råvarer og andre ressourcer.

INDKØBSPARTNERSKABER

Produktiviteten kan også øges ved hjælp af indkøbspartnerskaber mellem flere landbrugsbedrifter, som kan håndtere indkøbsarbejdet for landmændene. Det kendes især fra Spanien og kan være en mulighed for de slagtesvineproducenter, der er gode til både planteavl og svineproduktion, men mindre gode til at forhandle den bedst mulige pris.

For slagtesvineproducenten består fordelene af rationaliseringsgevinster på indkøb og en mindsket risiko for prisudsving. Det medfører en øget indtjening på driften, som betyder, at bedriftens kreditværdighed stiger. Samtidig beholder slagtesvineproducenten sin indflydelse gennem sin plads indkøbspartnerskabets bestyrelse.

Indkøbspartnerskaber rummer også mulighed for, at benytte samarbejdet til at indsamle data for de deltagende slagtesvinebedrifter. Det kan bruges til at sammenligne produktivitet, priser og produktionsomkostninger.

Suppleres indkøbspartnerskaber med integreret produktion i værdikæden, bliver det både muligt at indkøbe ressourcerne billigere og bruge dem mere effektivt i produktionen.

CASE: SPANSKE INDKØBSPARTNERSKABER

I Spanien er det almindeligt, at familie- eller partnerskabsejede handelsselskaber indgår kontrakt med for eksempel et foderstofselskab om levering af foder, rådgivning og måske finansiering. I nogle tilfælde indgås der også kontrakt med foderstofselskabet om at afsætte de færdige slagtesvin til slagterierne. Der er ofte tale om indbyrdes afhængighedsforhold, hvor svineproducenterne også er medejere af foderstofselskabet. Svineproducenten bevarer beslutningsretten over produktionen.

ADVISORY BOARD

Et advisory board - eller en rådgivende bestyrelse som det også kaldes – er en anden måde at tilføre slagtesvinebedriften ledelsesmæssige kompetencer. Rådgivere eller mentorer kan bidrage til bedriftens udvikling ved at hæve sig op over den daglige drift og involvere sig i de langsigtede forretningsplaner.

Konceptet retter sig især mod de slagtesvineproducenter, som har styr på driftsopgaverne, men har brug for at drøfte de store langsigtede beslutninger omkring landbrugs-

bedriften med andre. Det kan for eksempel være i forbindelse med overvejelser om at udvide produktionen eller indgå i integreret produktion med et slagteri. Eller i forbindelse med de svære valg, der skal foretages, når en landbrugsbedrift skal generationsskiftes eller sælges til tredjemand.

Et advisory board er et uforpligtende alternativ til en bestyrelse uden økonomisk og juridisk medansvar og tilsynspligt. Advisory boardet kan fungere som sparringspartner med særlige kompetencer inden for forskellige forretningsområder, præcis som en bestyrelse kan.

” Rådgivere eller mentorer kan bidrage til bedriftens udvikling ved at hæve sig op over den daglige drift og involvere sig i de langsigtede forretningsplaner

Stordrifts- potentiale

Der er et klart produktivitetspotentiale ved at samle særligt mindre bedrifter i større staldanlæg.

” Der er klare stordriftsfordele i den danske slagtesvineproduktion

På grund af det forringede bytteforhold mellem indkøbsudgifter i slagtesvineproduktionen og slagteriernes afregningspris, bliver fortjeneste per slagtesvin hele tiden mindre. For at beholde den samme indtjening, er producenten derfor nødt til at producere flere slagtesvin.

Til gengæld er der et klart produktivitetspotentiale ved at samle særligt mindre slagtesvinebedrifter i større produktionsanlæg på færre lokaliteter.

De senere år er strukturudviklingen blandt slagtesvinebedrifterne imidlertid bremsset op. Derfor er der brug for nye produktionskoncepter til at sikre stordriftsfordele og udnytte gevinsterne ved den nye udledningsbaserede husdyrregulering, som træder i kraft i 2017.

INDTJENINGSPOTENTIALE VED STORDRIFT

Den danske slagtesvineproduktion rummer klare stordriftsfordele. Der kan spares omkring 43 kroner per slagtesvin ved at gå fra en slagtesvineproduktion på 8.000 slagtesvin til en årlig produktion på 28.000 på en lokalitet. Der er yderligere 4 kroner at spare per slagtesvin ved at gå fra 28.000 til 40.000 slagtesvin årlig.¹⁴ Størstedelen af omkostningsbesparelsen ligger derfor i at bevæge sig fra at være lille til at være mellemstor en producent.

Tabel 2.0
Omkostninger ved forskellige
produktionsstørrelser, 2014
Side 90

¹⁴SEGES Business Tjek, 2014.

En stor del af forskellene på de økonomiske resultater mellem små og mellemstore slagtesvineproducenter stammer fra forskelle i foderomkostninger. De mellemstore producenter sparer i forvejen omkring 20 kroner i omkostninger til foder sammenlignet med små producenter. Også på andre områder har de små producenter højere omkostninger per slagtesvin, herunder til arbejdskraft og energi.

DANSKE STORDRIFTS-PROJEKTER

Flere aktører har forsøgt at tænke i nye baner for at udnytte stordriftspotentialet i slagtesvineproduktionen.

Et eksempel er Bregentved Gods, som retter sig mod meget store bedrifter. Bregentved Gods er en af Danmarks største planteavlsvirksomheder med en ambition om at blive en af de største slagtesvineproducenter. Det skal ske ved at opnå synergi mellem svineproduktionen og planteavl, som giver både foder og jord at udbringe gyllen på. Formålet er at skabe et samlet kredsløb mellem foderproduktion, svineproduktion, gyllehåndtering og biogas uden udledning til miljø og klima, kan projektet være med til at bane vejen for miljøvenlig stordrift af slagtesvin.

Danish Crown, fødevareforbundet NNF i Nordjylland, Landbo Nord og Frederikshavn Kommune er gået sammen om et projekt med lønsom og bæredygtig svineproduktion, som skaber arbejdspladser og biogas. Prospektet beskriver en investering i en årlig produktion på 31.600 eller 63.200 slagtesvin.

Det er planen at indkalde en række yngre landmænd og risikovillige og kapitalstærke investorer til et fælles møde i løbet af 2016, hvor prospektet skal fungere som grundlag for eventuelle partnerskaber. En mulig løsning er at flere mindre producenter samler deres slagtesvin i fællesejede staldanlæg for at høste stordriftsfordelene.

Det vil samtidig give mulighed for kompetencedeling producenterne imellem. Frederikshavnsprojektet vil desuden vise, om der kan findes finansiering til et projekt, hvor der ikke indgår sikkerhedsstillelse i jord. Det vil kunne være med til at bane vejen for produktion af slagtesvin uden jord.

” Formålet er at skabe et samlet kredsløb mellem foderproduktion, svineproduktion, gyllehåndtering og biogas uden udledning til miljø og klima, kan projektet være med til at bane vejen for miljøvenlig stordrift af slagtesvin

CASE: KÆMPESTALDE PÅ SJÆLLANDSK GODS

En af landets største landbrugsvirksomheder, Bregentved Gods på Midsjælland, forventer i 2016 at påbegynde etablering af fire store moderne staldanlæg – tre i Faxe kommune og et i Ringsted – der hver skal producere 30.000 slagtesvin årligt.

Projektets endelige organisation og finansiering er endnu ikke fastlagt. Hensigten er at tiltrække investorer, der skal opføre og eje staldanlægget og bygningerne, og ekspansionslystne svineproducenter skal komme med grisene og drive produktionen. Det er en mulighed, at svineproducenten selv investerer i anlægget, hvis det bliver for dyrt med en ekstern investor, som ejer af staldene.

Godset lægger jord og arealer til udbringning af husdyrgødningen og har egen foderproduktion. Produktion af biogas indgår også i planerne. Produktionen er af en så stor størrelse, at det giver mulighed for kompetencedeling, hvor svineproducenten kan koncentrere sig om at passe dyrene frem for også at varetage planteavl.

” Produktion af slagtesvin uden jord kan blive mere relevant fremover i takt med, at slagtesvinebedrifterne bliver større, og ejerne må specialisere sig i plan-teavl eller grise

CASE: NORDJYSK PARTNERSKAB OM STORDRIFT

I 2014 indgik Frederikshavn Kommune, Fødevareforbundet NNF Nordjylland, Landbo Nord og Danish Crown et partnerskab om at øge slagtesvineproduktion i lokalområdet og sikre stabil levering af slagtesvin til Danish Crowns slagteri i Sæby.

Partnerskabet skal først og fremmest tage initiativ til at byge en stor teststald, der skal demonstrere, at der kan produceres op til 63.000 færdige slagtesvin om året på én samlet lokalitet med den nyeste teknologi og hensyn til miljø og dyrevelfærd.

Størrelsen er nødvendig for at sikre effektivtetsgevinster. Mens miljøteknologi og biogasproduktion gør det til et jordløst projekt, hvor svineproducenten kan koncentrere sig om at passe dyrene.

Projektet åbner op for, at små slagtesvinebedrifter kan deltage via et fællesejet konsortium, hvor grisene fra hver landmand puljes i et eller flere staldanlæg. Placeringen af det store staldanlæg med tilhørende biogasproduktion er en udfordring, som skal forsøges løst med kommunen. Finansieringen er heller ikke på plads endnu.

Ikke alle producenter har dog et ønske om at blive større. En stor del af de små slagtesvineproducenter er deltidslandmænd. De kan i stedet øge deres produktivitet ved at indgå i et partnerskab med andre små producenter om for eksempelvis køb af foder eller styring af svineproduktion eller planteavl. Partnerskabet i Frederikshavn kan også her tjene som inspiration, da det har startet en debat om mulighederne for ligeværdigt partnerskab.

STORE POTENTIALER VED JORDLØS PRODUKTION

Produktion af slagtesvin uden jord kan blive mere relevant fremover i takt med, at slagtesvinebedrifterne bliver større, og ejerne må specialisere sig i planteavl eller grise.

Den nuværende miljøregulering af landbruget sker i dag gennem generelle regler baseret på antallet af husdyr. Det knytter reguleringen af stalden sammen med reguleringen af markarealerne, hvilket fastfryser produkti- onens størrelse.

Ifølge den politiske aftale om en fødevare- og landbrugspakke indføres der i 2017 en ny regulering af husdyrproduktionen. Med den nye husdyrregulering kan dygtige husdyrproducenter kan opnå en fordel, hvis de kan dokumentere, at en større produktion ikke belaster miljø og klima. Det giver mulighed for at optimere produktionen og opnå stordriftsfordele. For eksempel ved at bruge gyllen til biogas, hvor næringsstofferne bliver lettere at styre og udnytte. Eller ved at nedbringe lugtgener samt udledning af drivhusgasser og ammoniak ved hjælp af moderne miljøtek-

nologi. For at muliggøre konkurrencedygtig udnyttelse af en ny husdyrregulering, er der dels behov for nye teknologier, der kan måle og nedbringe udledningen af drivhusgas og ammoniak fra det enkelte produktionsanlæg. Dels er der behov for at fremme separering og udvinding af biogas af husdyrgødning.

Brug af husdyrgødning til biogasproduktion kan være en fordel for svineproducenten på flere måder. Dels får den afgassede gødning større værdi, tilførslen af kvælstof til vandmiljøet reduceres, og der spares udgifter til handelsgødning.¹⁵ Dels kan fælles biogasanlæg, som modtager husdyrgødning fra flere landbrug omfordele husdyrgødningen mellem landmænd ligesom overskydende fosfor kan overføres til områder med større behov, hvis den også separeres. Samtidig er biogas et af de billigste og mest effektive redskaber til at reducere udslippet af drivhusgasser i energisektoren.¹⁶

I 2012 blev kun 7 procent af landbrugets husdyrgødning udnyttet til biogas. Anlægstilskud og højere afregningspris har dog sat gang i en udbygning af biogasproduktionen, som har potentiale til at udgøre op til 20 procent af husdyrgødningen i 2017. Foreningen for Danske Biogasanlæg¹⁷ peger dog på, at finansiering er den største barriere for yderligere biogasudbygning.

Husdyrgødning har et lavt indhold af tørstof og suppleres derfor med organisk materiale med højere tørstof indhold som for eksempel slagteraffald. Jo højere indhold af tørstof desto mere biogas kan der udvindes. Det øger det økonomiske udbytte og forbedrer finan-

sieringsmulighederne. Organisk affald fra industrien er dog ved at slippe op, hvorfor der er brug for nye organiske affaldstyper med højt tørstofindhold.

Ifølge Energistyrelsen er kildesorteret organisk husholdningsaffald en af de vigtigste ressourcer til at øge kapacitetsudnyttelsen af biogasanlæg. Der er dog barrierer for at få adgang til kildesorteret organisk dagrenovation,¹⁸ som blandt andet kræver øget udbredelse af affaldssortering hos borgerne. Samtidig går meget organisk husholdningsaffald til i forbrændingsanlæg i stedet for at blive genanvendt og værdiforøget. Der er også behov for bedre regulering af fysiske urenheder, som kan sikre kvaliteten af den kildesorterede og forbehandlede dagrenovation.

I forhold til at måle og nedbringe den faktiske udledning af drivhusgas og ammoniak fra stalden har det indtil nu været sparsomt med stabile offentlige udviklingsprojekter på området. Det mest ambitiøse initiativ er det offentlige private partnerskab om Månegrisen, som efter en pause på et år, er rykket nærmere et konkret staldbyggeri. I foråret 2016 blev der gennemført en ansøgningsrunde til udviklings- og demonstrationsprojekter om en modelstald. Projektet foregår i regi af Miljø- og Fødevareministeriets grønne udviklings- og demonstrationsprogram GUDP og skal udvikle og afprøve miljøteknologi og miljøkoncepter til at understøtte gennemførelsen af en udledningsbaseret regulering af produktionsanlæg.

” For at udnytte en ny husdyrregulering, er der brug for udvikling af nye teknologier og koncepter, der kan nedbringe udledningen

¹⁵ Aarhus Universitet, 2015: Kvælstofudvaskning og gødningsvirkning ved anvendelse af afgasset biomasse, DCA Rapport nr. 065

¹⁶ Brancheforeningen for Biogas

¹⁷ Biogas i Danmark – status, barrierer og perspektiver.

¹⁸ Biogas i Danmark – status, barrierer og perspektiver.

Finansierings- potentiale

Der slides mere på anlæg og produktionsudstyr, end der investeres i nye staldanlæg og ny teknologi.

” Kravene til egenkapital er en stor udfordring for at en ung landmand kan opnå lån og kredit til at købe og drive en svinebedrift

I øjeblikket slides der mere på anlæg og produktionsudstyr i slagtesvineproduktionen, end der investeres i nye staldanlæg og ny teknologi. Den manglende modernisering bidrager yderligere til at hæmme produktivitsudviklingen.

Adgangen til finansiering blokeres generelt af stor gæld, høje jordpriser og stigende investeringsbehov. Det øger kravene til egenkapital, risikoafdækning og afkast på den investerede kapital. Det øgede fokus på egenkapital bevirker, at mange svinebedrifter har svært ved at opnå lånefinansiering og bæredygtig indtjening.

Kravene til egenkapital er en stor udfordring for, at en ung landmand kan opnå lån og kredit til at købe og drive en landbrugsbedrift. Samtidig er mulighederne for sælgerfinansiering, hvor ejeren lader noget af salgssummen stå i bedriften som ansvarlig indskudskapital, begrænset af, at mange landmænd har en stor del af deres pensionsopsparing i bedriften.

Det problem kan håndteres ved hjælp af et glidende generationsskifte over 5-10 år, hvor en del af beslutningskompetencen og det økonomiske ansvar gradvist overføres til en ny ung landmand i god tid, før bedriftens ejer når pensionsalderen. Der er dog også faldgruber ved et glidende generationsskifte, hvor den ældre landmand indtil videre fortsat er ansvarlig for bedriften. Aftales der ikke en holdbar model fra starten, risikerer man, at det skaber splid.

En anden løsning på slagtesvineproduktionens finansieringsmæssige problemer kan være forpagtning. Det kan ses som et generationsskifte, hvor de driftsmæssige beslutninger gradvist overdrages fra ejeren til en ung landmand, men hvor der ikke sker en overførsel af ejendomsretten til den faste ejendom.

En anden løsning kan være, at sælger eller en tredjepart bortforpagter slagtesvineproduktionen. Det kan lette indgangen til erhvervet i et ”fastfrosen” marked, med vanskelig adgang til lånefinansiering.

FORPAGTNING

Et alternativ til salg af landbrugsejendommen er forpagtning, hvor en yngre landmand forpagter bedriften fra den ældre ejer i en periode for derefter at overtage bedriften. Det betaler sig ofte at indgå en aftale om forpagtning frem for en handel, da det kan udnytte formueforholdene til fordel for begge parter.

Ved forpagtning bliver finansieringsbehovet mindre for den unge landmand, der får mulighed for at spare op til et senere køb. Samtidig er det en mulighed for at bevise overfor banken, at man kan få en forretning ud af bedriften.

Ejeren har størst incitament til at bortforpagte bedriften, hvis det ikke er muligt at sælge den til en acceptabel pris. En situation der i et vist omfang passer til det nuværende fastfrosne marked.

Udfordringerne ved forpagtning opstår, hvis de to parter ikke vil det samme med bedriften. Hvis den unge landmand finder det nødvendigt med nyt produktionsudstyr kan der opstå splid, hvis investeringen ikke er i ejerens interesse. En ung forpagter kan også have sværere ved at få udvidet sin kassekredit, end en ældre ejer.

TREDJEPARTSFORPAGTNING

Ved tredjepartsforpagtning køber eksempelvis et pensionselskab slagtesvinebedriften og bortforpagter den til en yngre landmand.

AP Pension har lavet en model, hvor selskabet køber jorden og bygningerne, mens landmanden selv står for dyrene og maskinerne. Landmanden får overskuddet fra driften, men betaler en husleje til pensionselskabet et afkast af det investerede beløb i jorden og en procentvis andel af prisen for bygningerne. Efter 10 år får landmanden mulighed for selv at købe ejendommen eller fortsætte som forpagter.

Derudover skal landmanden selv skaffe en kassekredit til husdyr, maskiner og drift, som typisk vil udgøre 10-15 procent af den totale investering. AP Pension forudsætter endvidere, at det er en harmonisk bedrift med et forhold på omkring 25/75 mellem driftsbygninger og jord.

For at sikre at foderproduktion og udbringning af husdyrgødning i rimeligt omfang kan ske på egen jord, køber AP Pension hele ejendommen.

Tredjepartsforpagtning giver ligesom almindelig forpagtning et mindre finansieringsbehov end i forbindelse med et ejerskifte. Det samme gælder den unge landmands mulighed for at bevise sine evner overfor banken. Samtidig giver tredjepartsforpagtning adgang til sparring med en professionel bestyrelse, hvilket styrker ledelseskraften.

Derudover stiller eksterne investorer højere krav til afkastet end landmanden selv og er derfor mere orienterede mod at optimere hele bedriften.

AP Pensions model forudsætter, at jordprisen er afstemt efter det forventede afkast, så driften af jorden kan ”hvile i sig selv” inklusive arbejde, maskiner og fortjeneste. Det kan være en udfordring i den nuværende markedssituation med relativt høje jordpriser.

” Forpagtning gør finansieringsbehovet mindre for den unge landmand, der får mulighed for at spare op til et senere køb

Tabel 2.1
Rangering af overdragelsesalternativer for hhv. køber og sælger
Side 90

CASE: PENSIONS KASSEN KØBER GÅRDEN – LANDMANDEN DRIVER DEN

AP Pension har udviklet en ny finansieringsmodel på landbrugsområdet. Pensionskassen køber det landbrug, som den unge landmand ikke har råd til, og bortforpagter det til landmanden, som selv står for driften. Pensionskassen ejer bygningerne og jorden, mens landmanden står for dyrene og maskinerne. Landmanden får overskuddet fra driften, men betaler en husleje, der giver pensionsselskabet et afkast på 5,2 procent af det investerede beløb i jorden og 6,5 procent af prisen for bygningerne plus cirka 4 procent i værdiforringelse.

Efter ti år kan landmanden købe bygningerne og jorden eller fortsætte som forpagter. Jorden kan købes til den oprindelige købspris tillagt 80 procent af den generelle prisstigning i løbet af de ti år. Bygningerne kan købes til restværdien med fradrag for indbetalt værdiforringelse.

Når der investeres i nyt staldbyggeri eller i udvidelse af eksisterende staldbygninger, betales forpagtningsafgift på 6,5 procent af byggeriets værdi. Ved nybyggeri betales afgiften fra stalden tages i brug. Aktuelt er renten fastsat til 6,5 procent for bygningerne plus værdiforringelse af bygningerne på omkring 4 procent.

Ved en investering på 3.000 kroner pr. slagtesvineplads á ca. 4 grise per år, er forpagtningsafgiften 10,5 procent svarende til cirka 80 kroner i husleje per slagtesvin.

” Ved tredjepartsforpagtning køber eksempelvis et pensionsselskab slagtesvinebedriften og bortforpagter den til en yngre landmand

ANDELSAVL

På New Zealand, hvor der ikke er samme adgang til lån i landbrugsejendomme som i Danmark, er konceptet andelsavl opstået i mælkeproduktionen under betegnelsen sharemilking.

Sharemilking er en udbredt måde at etablere sig som ny new zealandsk mælkeproducent. Ejeren stiller jord og bygninger til rådighed for en ung landmand, der selv finansierer malkekvæget og produktionsudstyret, mod at ejeren får en aftalt andel af mælkeindtægterne, typisk 50 procent.

Derfor skal en nystartet producent kun stå for finansiering af produktionsapparat. Det giver mulighed for at starte med en mindre produktion, som kan udvides i takt med, at der tjenes penge hjem. Dermed kan den unge landmand komme i gang, bevise sit

værd overfor banken og bygge en egenkapital op, inden vedkommende køber en hel slagtesvinebedrift

Et lignende koncept kan tænkes i slagtesvineproduktionen, hvor nye producenter kan benytte eksisterende stalde mod at betale ejeren en aftalt andel af indtægterne, for eksempel afhængig af staldanlæggets stand. Dermed skal en ny slagtesvineproducent kun investere i smågrise, foder og andre indsatsfaktorer. Det kræver færre midler, som det er lettere at få lånefinansieret.

UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

Ejerskifte og forpagtning rummer gode muligheder for at gennemføre en kompetencedeling med eksterne partnere. Det kan give slagtesvineproducenten bedre

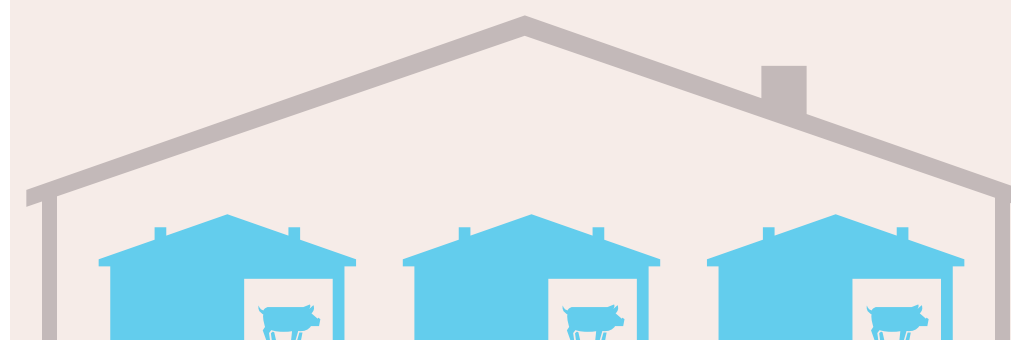
mulighed for at koncentrere sig om at udnytte sine kernekompetencer.

Selvom andre ejerformer, som for eksempel forpagtning, kan give et finansieringsbidrag, er adgangen til kredit stadig en barriere for at udfolde det fulde potentiale.

Det er vanskeligt at opnå kassekredit i en bank til drift af landbrug for unge landmænd, som ikke har nået at opbygge en væsentlig egenkapital – også i forbindelse med forpagtning, hvor der ikke skal lånes penge til at overtage jord og bygninger.

” En stor barriere for at udløse potentialet med andre ejerformer er den vanskelige adgang til kredit

ANDELSAVL

Nye afsætningskanaler

Slagteriernes produktion og afsætning er den anden halvdel af ligningen, som kan forbedre slagtesvineproduktionens økonomi.

” For at fastholde konkurrenceevnen må værdikæden for dansk svineköd løbende finde nye løsninger på verdensmarkedets behov

Slagteriernes produktion og afsætning er den anden halvdel af ligningen, som kan forbedre slagtesvineproduktionens økonomi. På længere sigt kan slagterierne omsætte de internationale forbrugertrends til en højere pris for dansk svineköd, som kan mærkes i hele værdikæden.

Historisk har den danske produktion af svineköd formået at tilpasse sig efterspørgslen på verdensmarkedet. Produktionen er optimeret, og der er fødevarer- og leveringssikkerhed.

Det, som hidtil har gjort dansk produktion af svineköd konkurrencedygtig, bliver vores udenlandske konkurrenter imidlertid hele tiden bedre til. For at fastholde konkurrenceevnen må der løbende findes nye løsninger på verdensmarkedets behov.

De parametre, som før var konkurrenceparametre for dansk svineköd – pålidelighed, fødevarer-sikkerhed og effektivitet – er på vej til at blive basisparametre, som ”alle” kan levere på.

Til gengæld kan internationale forbrugertendenser indenfor bæredygtighed – sundhed, naturlighed, miljø- og klimahensyn, dyrevelfærd, bekvemmelighed og velsmag – omsættes til en ekstra værdi, der kan dække omkostningerne i Danmark og trække eksporten i fremtiden.

Skal Danmark udnytte eksportpotentialt for dansk slagtet svineköd, er det afgørende med et øget råvaregrundlag. Ellers vil øget afsætning på ét marked blot begrænse afsætningen på et andet marked. Potentialt ligger for

det første i at producere og afsætte mere svineköd på det globale marked. For det andet i at finde de markeder, som kan betale den højeste pris. For det tredje i at tilføje svineködet en ekstra værdi, som kan få forbrugerne til at betale mere for det.

STIGENDE INTERNATIONAL EFTERSPØRGSEL

Der er et stort fremtidigt potentialt for eksport af dansk svineköd som følge af den stigende efterspørgsel på det globale marked. Prognoser fra den hollandske bank Rabobank viser, at den globale efterspørgsel på svineköd i 2030 vil være vokset med omkring 42 procent i forhold til 2010. Vækstscenariet er særligt stærkt udenfor Europa.¹⁹

I Europa er forbruget af svineköd stagneret. Der er udsigt til et konstant befolkningstal, og stigende mellem- og højindkomster påvirker ikke forbruget af svineköd.

MARKEDSADGANG OG HANDELSAFTALER

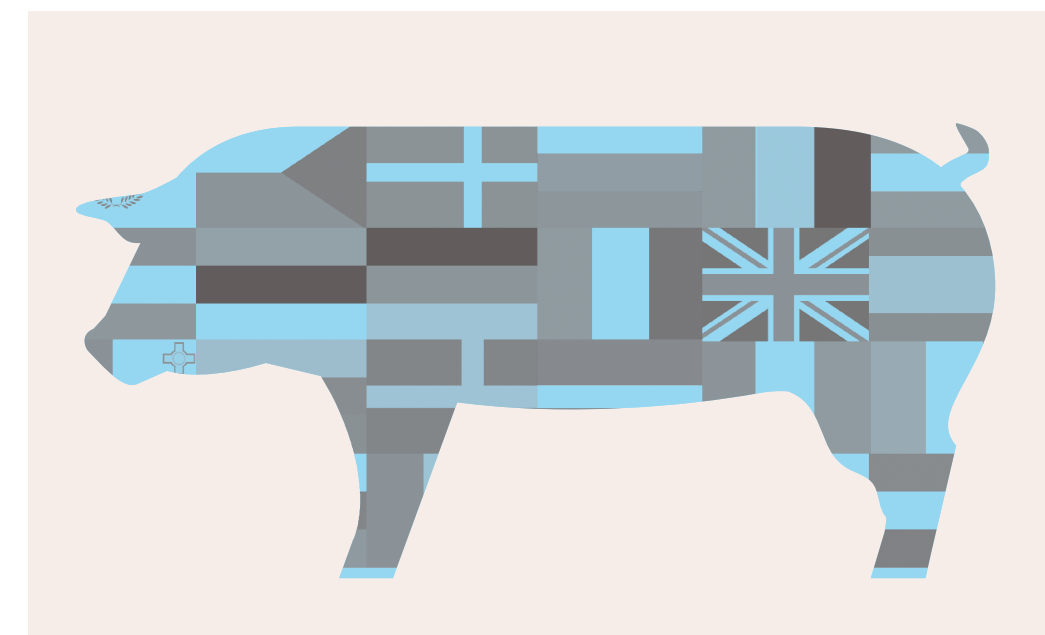
Selvom der er store muligheder for øget afsætning af svineköd, er det ofte svært at komme ind på nye markeder. Især det kinesiske marked er et vigtigt, men kompliceret marked at få adgang til.

Det er derfor vigtigt, at der hele tiden åbnes nye markeder og afsætningskanaler for danske fødevarer. I den forbindelse er Fødevarestyrelsens arbejde med udstedelse af eksportcertifikater til danske virksomheder essentielt. Det samme er fastholdelse af en stærk udenrigstjeneste på de store vækstmarkeder, som kan opbygge langsigtede netværk, løse problemer og skabe markedsadgang. Der er også brug for en stærk dansk stemme i EU på den handelspolitiske dagsorden.

Aktuelt er markedssituationen for dansk svineköd præget af det lukkede russiske marked. Når et vigtigt eksportmarked, som det russiske forsvinder, rammer det prisen på svineköd hårdt. De lange udsigter til genåbning af markedet stiller store krav til innovation og effektivisering på danske svineslagterier for at kompensere for den lavere salgspris på svineköd. Udfordringen ligger dels i at fastholde de nuværende danske markedspositioner. Dels i at åbne op for nye markeder, så afsætningskanalerne bliver så brede som muligt.

De næste ti år befinder vækstpotentialt for dansk svineköd sig især på det asiatiske marked, herunder på vigtige eksisterende markeder som Kina og Japan og nichemarkedet Vietnam. Det næststørste potentialt findes på det sydamerikanske marked, herunder på et eksisterende marked som Brasilien og

” De næste ti år befinder vækstpotentialt for dansk svineköd sig især på det asiatiske marked

Figur 2.9
Forbrug af svineköd, regionalt fordelt 2014-2024
Side 91

¹⁹ Rabobank baseret på FAPRI (Food and Agricultural Research Institute), USDA (US Department of Agriculture), OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), 2009

” Mulighe-
den for en
voksende
dansk eks-
port af svi-
nekød skal
ses i sam-
menhæng
med den
voksende
globale for-
brugertrend
mod bæ-
redygtige
fødevarer

nichemarkederne Chile og Columbia. På læn-
gere sigt findes det tredjestørste potentiale
på det russiske marked, såfremt handelsem-
bargoen ophæves eller lempes.

I 2015 blev USA, Canada, Japan og ni andre
Stillehavslande enige om frihandelsaftalen
Trans-Pacific Partnership, TPP, der skal sørge
for fælles standarder og reducere handelsbar-
riererne mellem de 12 lande. Det indebærer
blandt andet lavere toldsatser. Foruden USA,
Canada og Japan har Mexico, Peru, Chile,
Brunei, Singapore, New Zealand, Australien,
Vietnam og Malaysia deltaget i forhandlin-
gerne. Danske svineködseksportører risikerer
at tabe markedsandele til konkurrenter fra
Stillehavsregionen, hvis TPP får lov at træde
i kraft, uden EU har indgået en lignende han-
delsaftale med USA og Japan. I 2014 havde
dansk eksport af svineköd til Stillehavslande-
ne en værdi af 6,3 milliarder kroner, hvoraf
eksporten til Japan og Australien udgjorde 5
milliarder kroner.

Det russiske marked for svineköd har været
lukket siden februar 2014. På nuværende tids-
punkt er der ikke markeder, som kan erstatte
det russiske. Hvis det russiske importforbud
kan hæves, så der igen kan eksporteres fedt
og spæk til Rusland, kan det kompensere for
noget af den tabte eksport. Den russiske ru-
bel er dog i mellemtiden faldet meget, hvilket
påvirker værdien af en eventuelt genoptaget
eksport til Rusland negativt. Omvendt vil en
øget afsætning til Rusland lette presset på
det europæiske marked og medvirke til et hø-
jere prisniveau for svineköd.

Kina har åbnet for import af varmebehandlet
svineköd. Der er endnu eksporteret ret lidt,
men potentialet er stort, da kineserne spiser
meget svineköd – og gerne mere end de selv
kan producere.

Asien, herunder Kina, vil de kommende år
være den væsentligste globale drivkraft for
salg af svineköd på grund af den stigende øko-
nomiske vækst. Danmark har indgået en mar-
kedsaftale med Vietnam og arbejder på at
indgå aftaler med flere andre lande, herunder
Malaysia og Myanmar. Det skal dog bemær-
kes, at en stor del af den asiatiske befolkning
er muslimer og derfor ikke spiser svineköd.

Danmark arbejder på, at indgå aftaler med
flere lande i den sydamerikanske handels-
blok, herunder Brasilien, Argentina og Uru-
guay. Der vil snart være adgang til det poten-
tielle nichemarked Columbia, mens Brasilien
tidligere har anerkendt Danmark som et eks-
portørland, men mangler at godkende slag-
terierne. En slagteriinspektion fandt sted i
november 2015, som forventeligt vil ende ud
i en godkendelse af de medvirkende danske
slagterier.

STIGENDE ROLLE FOR BÆREDYGTIGE FØDEVARER

Muligheden for en voksende dansk eksport
af svineköd skal også ses i sammenhæng med
den voksende globale forbrugertrend mod
bæredygtige fødevarer. Der er ingen officiel
definition på bæredygtige fødevarer. Vækst-
panelets definerer bæredygtige fødevarer

som et udtryk for et generelt ønske om sunde,
nærende, nemme og naturlige fødevarer pro-
duceret med respekt for natur, miljø og dyre-
velfærd.

Forbrugerne har stigende behov for vished
om, hvordan grisen har haft det fra jord til
bord. Hidtil har det været nok, at kødet smag-
te godt, og at fødevarer sikkerheden var i orden.
Det åbner nye muligheder for højteknologisk,
industrielt produceret mad, der både er sundt,
miljørigtigt og dyreetisk

” Markedet for sunde fødevarer er voksende

Sundhed

Verdens forbrugere ønsker i stigende grad fø-
devarer, der kan bidrage til at forebygge livstils-
sygdomme. Markedet for sundhedsfrem-
mende fødevarer er voksende og giver nye
muligheder for at fremhæve de ernærings-
mæssige kvaliteter ved svineköd og skabe tillid
til grisens sunde potentiale. I dag forbinder de
danske forbrugere i højere grad svineköd med
de mere traditionelle danske retter, end det er
tilfældet med oksekød og kylling.

Stadig flere sundhedsbevidste forbrugere
dyrker sport. Al træning medfører i et eller an-
det omfang nedslidning af musklernes celler.
For at de kan genopbygges, er der behov for
proteiner. Der er dog mest fokus på vegeta-
bilske proteiner som soja, lupiner, ærter og
bønner, selvom animalske proteiner har en
mere optimal aminosyresammensætning for
menneskets byggesten.

Bekvemmelighed

Hverdagens mad og måltider skal først og
fremmest være funktionelle, hurtige og sun-
de. Forbrugerne efterspørger i stigende grad
bearbejdede, sunde og billige standardføde-
varer, som er spiseklare eller nemme at an-
vende i en travl hverdag. Flere forbrugere har
en livsstil, der bryder med måltidstraditioner
om morgen-, frokost- og aftensmad. Ligesom
fødevarer ofte indtages mellem to aktiviteter,
hvilket øger efterspørgslen på lettilgængelige
og målrettede måltider.

Ernæring

Ingrediensindustrien tilsætter i stigende grad
animalske restprodukter til fødevarer og fo-
der for at øge ernæringsværdien. Fødevarer
med tilsatte proteiner, enzymer og andre ind-
holdsstoffer fra animalske biprodukter hører
til såkaldt funktionelle fødevarer med en sær-
ligt sundhedsfremmende eller sygdomsfore-
byggende effekt, der overgår deres alminde-
lige næringsværdi.

Det økonomiske potentiale ved at anvende
animalske biprodukter til funktionelle fødeva-
rer kan ifølge NaturErhvervstyrelsen anslås til
mellem en halv og en hel milliard kroner om
året. Med 450.000 ton årlige restprodukter
fra svineproduktionen er der et stort råvare-
grundlag til at optimere ressourceudnyttelse-
en og udvide forretningsområderne for slag-
terier og fødevarer virksomheder.

” Forbruger-
ne efter-
spørger i
stigende
grad sunde
og billige
fødevarer,
som er
spiseklare
eller nem-
me at
anvende i
en travl
hverdag

” Bæredygtighed betyder mere og mere, når forbrugerne lægger varer i indkøbskurven

Udfordringen ligger blandt andet i at tilpasse den europæiske fødevareregulering, og Danmarks implementering af den, så flere af biprodukter kan godkendes som hovedprodukter.

Naturlighed

Interessen for naturlige og traditionelt forarbejdede fødevarer er stigende i lande med høje indkomster. Det betyder for eksempel, at fødevarerne skal være ”fri for” antibiotika, GMO, kemiske rester osv. Dansk produceret økologisk svinekød er højt udviklet på grund af høje standarder for svinekød, herunder fødevaresikkerhed, sporbarhed og miljøstandarder såvel som branchens egne krav. For eksempel har Danish Crown haft succes med et forsøg med grise opfostret uden brug af antibiotika på Bornholm, også kaldet OUA grise. Forsøget er nu udvidet til Nordjylland. Det giver dansk eksport af svinekød et forspring på de markeder, hvor naturlighed er et konkurrenceparameter.

Dyrevelfærd

Der er stigende fokus på dyrevelfærd i de vestlige lande, som udgør de største eksisterende markeder for dansk svinekød. Bekymringen, for om grisen har haft et godt liv før slagtningen, er især udbredt i grupper med høje indkomster. Det afspejles i stigende grad hos udenlandske detailhandelskæders indkøb. I USA er det for eksempel ved at blive til et leverandørkrav, at drægtige søer – voksne hungrise – skal kunne gå frit omkring i stalden. De danske regler om, at drægtige søer skal kunne gå løse er derfor et godt udgangspunkt for dansk svinekød på det amerikanske marked.

Yderligere koncepter for nicheprodukter med fokus på dyrevelfærd kan udvikles med henblik på at øge værdien af dansk svinekød.

Miljø, klima og ressourcer

Forbrugerne kræver i stigende grad, at fødevarer er produceret med respekt for eksempelvis miljø, klima og medarbejdernes trivsel. Bæredygtighed er endnu ikke udslagsgivende for køb af fødevarer, men vinder stille og roligt frem.

Efterspørgslen på ressourceeffektive produkter, produceret i balance med jordens miljø, klima og ressourcer vil påvirke fremtidens fødevareproduktion. Da ingen lande ligger klart i front på bæredygtige fødevarer, er det afgørende, at svine sektoren selv er med til at definere bæredygtighed. Udfordringen er, at det stigende krav til at dokumentere bæredygtighed gør sig udslag i forskellige krav afhængigt af forskellige markeder og verdensdele.

I Irland er staten og fødevaresektoren blevet enige om det frivillige bæredygtighedsprogram ”Origin Green programme”. Programmet går ud på, at den enkelte fødevarevirksomhed skal leve op til og dokumentere en række krav for, at fødevaren kan stemples som officielt bæredygtig. Det sender et klart signal til eksportmarkederne om, at bæredygtighed tages alvorligt i hele værdikæden for irsk fødevareproduktion.²⁰

I Danmark har svineproducenternes deres eget brancheprogram for dyrevelfærd i form af DANISH-standard. Der eksisterer dog ingen dansk certificering for bæredygtigt svinekød, der også tager aspekter som miljø- og klimavenlighed i betragtning. De danske svineproducenter er førende indenfor foder-effektivitet, gylleopbevaring, næringsstofudnyttelse, energiforbrug og lignende. Et dansk

certifikat for bæredygtighed på tværs af hele værdikæden vil kunne bruge disse kvaliteter som salgsargument på det internationale marked.

” Der eksisterer ingen dansk certificering for bæredygtigt svinekød, der tager aspekter som miljø- og klimavenlighed i betragtning

CASE: KVALITETSPROGRAMMER FOR DANSKE FØDEVARER

ARLAGÅRDEN

Mejerikoncernen Arla har aftalt med sine mælkeproducenter, at de overholder et fælles kvalitetsprogram kaldet Arlagården. Programmet indeholder klare krav til kvalitet, dyrevelfærd, sikkerhed, sundhed og bæredygtighed i mælkeproduktionen. Alle bedrifter aflægges besøg af uddannede inspektører, som registrerer om produktionen lever op til Arlagårdens krav. Mælken kontrolleres også, når den ankommer på mejeriet. Resultaterne er derefter tilgængelige for alle mælkeproducenterne i programmet. Begår en mælkebedrift en grov overtrædelse af programmet, stoppes leverancen derfra, indtil problemet er blevet løst. Det udgør en kvalitetsgaranti, som har stor betydning for Arlas image og markedsmuligheder.²¹

DANISH

Den danske svinebranche har udviklet kvalitetsprogrammet DANISH, som alle svineproducenter skal leve op til. En DANISH-godkendelse er landmandens kvalitetsstempel på, at forholdene i svineproduktionen lever op til lovgivningen og branchens egne krav til især dyresundhed, fødevaresikkerhed og sporbarhed i svineproduktionen. Overholdelse af produktstandarden virker samtidig som eksportgodkendelse til det tyske og russiske marked via slagteriet.²² En certificeringsvirksomhed har ansvaret for at besøge og godkende alle danske svineproducenter minimum hvert tredje år. Slagterierne indgår ikke i kvalitetsprogrammet.

²¹ Arla (2016): Kvalitetsprogrammet Arlagården, www.arla.dk

²² SEGES Videncenter for Svineproduktion (2016): DANISH Produktstandard

²⁰ Origin Green

En fortælling om dansk svinekød

Historien om en sektor, der bidrager til bæredygtige kvalitetsfødevarer kan styrke eksporten og rekrutteringsgrundlaget.

Der er brug for at svinesektoren skiller sig positivt ud overfor både nuværende og potentielle medarbejdere

Svinesektoren kan blive bedre til at udnytte sine styrker indenfor bæredygtige kvalitetsfødevarer til øget eksport og merværdi.

Her er evnen til at tiltrække kvalificeret arbejdskraft et væsentligt konkurrenceparameter. Nye tidssvarende kompetencer er afgørende for at omsætte den globale bæredygtighedstrend til nye værdifulde produkter.

En fælles fortælling om et innovativt svinekøds erhverv, der bidrager til at løse verdens udfordringer gennem bæredygtige kvalitetsfødevarer, kan dels give gennemslagskraft på eksportmarkederne. Dels udgør det en mulighed for at give et indblik i svinesektorens spændende karrieremuligheder.

Kan der knyttes en fortælling til erhvervet og produkterne, står man både stærkere i konkurrencen om de dygtige medarbejdere og i kampen om forbrugernes accept. Ligesom alle andre erhverv er eksistensberettigelsen for produktionen af dansk svinekød afhængig af det omgivende samfunds anerkendelse.

De gode historier findes allerede. Danske slagterier er blandt de bedste til at udnytte hele grisen

Figur 3.0
Danskernes syn på forskellige fødevarer
Side 91

²³ www.arla.com

²⁴ Fra 1990-2012 er udledningen reduceret med 39 procent og svineproduktionen øget med 34 procent.

med til at skabe stolthed over erhvervet og produkterne.

I konkurrencen om de dygtige unge betyder det noget, om medarbejderne er stolte over erhvervet. Det er sjovere at arbejde et sted, hvor man er anerkendt i det øvrige samfund.

Mejerikoncernen Arla har haft succes med at brande sig på bæredygtig udvikling. Ud af ansvarlighedsarbejdet springer en målsætning om at nedbringe miljøpåvirkningen samt kvalitets- og bæredygtighedsprogrammet Arlagården.²³

Svine- og mælkesektoren har dog forskellige forudsætninger for at brande sig overfor forbrugere, medarbejdere og samfund. Det skyldes ikke mindst, at mejeriprodukter finder direkte vej til forbrugernes spisebord, mens svinekød fortrinsvist indgår som ingrediens i madlavning eller som bestanddel i forarbejdede fødevarer. Det er derfor fortrinsvist detailhandlen og forarbejdningsvirksomhederne, der kommunikerer med forbrugere af svinekød. Hvis slagterierne skal fortælle forbrugere og potentielle medarbejdere om kødets tilblivelse og kvaliteter må der kommunikeres direkte til den brede befolkning.

FORTÆL DE GODE HISTORIER

De gode historier findes allerede. Danske slagterier er blandt de bedste til at udnytte hele grisen og er langt fremme med sundhedsfremmende fødevarer med kødprotein. Dansk svineproduktion har nedbragt ammoniakudledningen mere end alle andre EU-lande, samtidig med at øge produktionen.²⁴

Samtidig er antibiotikaforbruget i Danmark et af de laveste for en intensiv svineproduktion i Europa,²⁵ og grise opfostret uden antibiotika vinder frem.²⁶ Der er også potentiale i miljøteknologi, som kan beskytte miljøet, fjerne lugtgener og sikre et bedre griseliv med mere professionel pasning. Det bør kommunikeres ud i samfundet, så erhvervet får en plads som udbyder af bæredygtige kvalitetsfødevarer.

Der er brug for en fælles fortælling om bæredygtighed og karrieremuligheder på tværs af værdikæden for dansk svinekød

Der er brug for, at svinesektoren skiller sig positivt ud overfor både nuværende og potentielle medarbejdere. En analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd konkluderer, at der inden 2025 vil komme til at mangle 70.000 faglærte og 40.000 med en kortere videregående uddannelse i Danmark.

Tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft rummer et vækstpotentiale, fordi det for eksempel kan sikre, at der udføres nogle nye opgaver. Skal eksempelvis de digitale muligheder for dataoverførsel og automatisering udnyttes i landbruget og på slagterierne, kræver det, at medarbejderne kan betjene maskinerne og tolke dataopsamlinger. Det kræver en fleksibilitet og forståelse for

teknologi og sammenhænge i produktionen, som kun faglærte besidder.²⁷

I dag er kun 4 ud af 5 slagterimedarbejdere ufglærte, mens de øvrige er faglærte.²⁸ Landbruget udvider kløften mellem ufglærte og faglærte med kortere videregående uddannelser sig ligeledes. I 2020 bliver der brug for 3.000 flere landmænd med en faglært eller kortere videregående uddannelse, mens der bliver brug for 11.000 færre ufglærte landmænd.²⁹

For at udnytte det potentiale, der er for at rekruttere kvalificerede medarbejdere, kan der eventuelt hentes inspiration i mejerisektoren og Det Blå Danmark. Disse erhverv har gode erfaringer med netværk og andre samarbejdsformer mellem virksomheder og uddannelsessteder, som gør uddannelserne mere erhvervsrelevante og interessante for eleverne.

En fælles fortælling om bæredygtighed og karrieremuligheder på tværs af værdikæden for dansk svinekød kan ikke blot bidrage til at øge anerkendelsen af svinesektoren i samfundet. Det kan også gøre erhvervet mere attraktivt som arbejdsplads. Ligesom det kan øge brandværdien og eksporten, hvis svinekødet lever op til de kommunikerede egenskaber. Derfor er det vigtigt, at fortællingens budskaber kan dokumenteres.

²⁵ Joint Interagency Antimicrobial Consumption and Resistance Analysis (JIACRA) Report (2015).

²⁶ Landbrugsavisen (2015): DC: Stor efterspørgsel på antibiotikafri svin, torsdag den 8. oktober 2015.

²⁷ Institut for Fødevarerstudier & Agroindustriel Udvikling-IFAU og uddannelsescentret i Roskilde – Slagteriskolen i samarbejde med Svineafgiftsfonden (2013): Fremtidens kompetencebehov i Svinekødsbranchen.

²⁸ Institut for Fødevarerstudier & Agroindustriel Udvikling-IFAU og uddannelsescentret i Roskilde – Slagteriskolen i samarbejde med Svineafgiftsfonden (2013): Fremtidens kompetencebehov i Svinekødsbranchen.

²⁹ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2013): Danmark i en krisetid – Velfærd kræver uddannelse. Økonomiske tendenser 2013.

ANBEFALINGER

Udfordringerne er store, men mulighederne er større. Hvis erhvervet, politikerne og myndighederne går sammen om at realisere Vækstpanelets anbefalinger kan faldet i slagtesvineproduktionen bremses allerede til næste år.

Konklusion

32 anbefalinger, fra Svinesektorens Vækstpanel, der kan bidrage til at bremse faldet i produktion af slagtesvin i Danmark

På de kommende sider præsenterer Svinesektorens Vækstpanel 32 anbefalinger, der kan bidrage til at bremse faldet i den danske produktion af slagtesvin – og på længere sigt øge produktionen til gavn for det danske velfærdssamfund.

15 anbefalinger er rettet mod politikere og myndigheder, og 17 anbefalinger er rettet mod erhvervet selv.

Realiseres anbefalingerne, kan vi bremse faldet i slagtesvineproduktionen og på længere sigt genskabe produktionen fra 2004 på 23 millioner slagtesvin.

I forhold til 2014 svarer det til en produktionsstigning på godt 4 millioner slagtesvin, som vil bidrage til velfærd i hele Danmark med yderligere 5,6 milliarder kroner i eksportindtægter, 5.000 flere arbejdspladser og 740 millioner kroner i nye skatteindtægter.³⁰

Med den fortsatte negative udvikling i slagtesvineproduktionen, vil disse samfundseffekter forventeligt være vokset med en fjerdedel allerede ved udgangen af 2016.

” Potentialitet for at være konkurrencedygtig og beholde flere grise på danske hænder er til stede

Vækstpanelets analyser viser, at Danmark har mistet en væsentlig andel af råvareleverancerne til svineslagterierne på grund af to fundamentale forhold.

Økonomien i slagtesvineproduktionen er udfordret. Selvom der er store forskelle mellem producenterne, befinder slagtesvineproduktionen sig samlet set i en indtjeningskrise, som har medført et gennemsnitstab på 35,50 kroner per slagtesvin siden år 2000. Dertil kommer politiske bestemte omkostninger, som ikke findes tilsvarende i vores konkurrentlande.

De senere år har konjunkturerne på markedet yderligere forværret økonomien for danske producenter af slagtesvin. Den længerevarende lukning af det russiske marked og hård konkurrence på detailmarkedet har presset den globale markedspris på svinekød ned. Det har forringet prisen for danske slagtesvin.

Det er betydelige udfordringer på et marked, hvor regningen ikke kan sendes videre til kunderne uden tab af markedsandele. Og hvor produktiviteten løbende må stige for blot at fastholde konkurrenceevnen. Resultatet er, at danske smågrise i stigende grad eksporteres frem for at blive fedet op og slagtet i Danmark. Mellem 2004 og 2014 steg andelen af eksporterede danske smågrise fra 8 til 36 procent.

Analyserne viser, at dansk slagtesvineproduktion er blevet overhalet af lande som Tyskland og Spanien. Det kan blandt andet skyldes mere professionelle ledelses- og stordriftskoncepter, investeringer i ny staldteknologi og mere erhvervsvenlige rammevilkår.

Potentialet for at være konkurrencedygtig og beholde flere grise på danske hænder er til stede. Den mest produktive tredjedel af slagtesvinebedrifterne har en markant bedre økonomi end den mindst produktive tredjedel af bedrifterne.

Derudover kan de store internationale forbrugertrends omsættes til en øget værdi og en højere pris for dansk svinekød, som kan dække de højere omkostninger i Danmark.

” Den politiske aftale om en fødevare- og landbrugspakke fra december 2015 er en tiltrængt håndsækning

Den politiske aftale om en fødevare- og landbrugspakke fra december 2015 er en tiltrængt håndsækning. Politikerne kan gøre meget for at understøtte en konkurrencedygtig produktion af dansk svinekød med afgifter og produktionsvilkår, der matcher vores nabolande. Men erhvervet kan – og skal – også gøre mere selv.

Vækstpanelets analyser og drøftelser viser, at der ikke findes noget ”quick fix” på udfordringen med at producere grisene i Danmark. Det kræver et langt sejt træk, hvor der skal spilles på alle tangenter, og alle skal tage ansvar for at styrke konkurrenceevnen.

Det forventede afkast på investeringerne har betydning for, om der kan tiltrækkes kapital

til nye forretningsprojekter. I en årrække har slagtesvineproduktionen set under ét præsteret et overskud, der svarer til et kapitalafkast på 2,3 procent.³¹ Det står ikke mål med den risiko, der løbes, når der sammenholdes med afkastkrav i andre dele af økonomien.

Udsigterne er til gengæld lovende for de producenter, som tilegner sig de rette kompetencer og udnytter potentialet for at øge produktiviteten. Hvis alle danske slagtesvin blev produceret med samme effektivitet som den bedste tredjedel, kunne indtjeningen øges med 47 kroner per slagtesvin. Planteavl rummer et lignende potentiale, selvom økonomien i de to driftsgrene bør vurderes hver for sig.

Baseret på det aktuelle renteniveau anser Vækstpanelet det som realistisk at opnå et gennemsnitligt afkast af den investerede kapital i slagtesvineproduktionen på cirka 8 procent om året.

På den baggrund har Vækstpanelet følgende målsætning for den danske slagtesvineproduktion:

Indtjeningen på driften skal øges med i gennemsnit 50 kroner per slagtesvin.³²

Det indebærer, at alle slagtesvinebedrifter og svineslagterier arbejder målrettet for at finde deres egen værdiskabende plads i værdikæden, indgår i samarbejde og har en effektivtets- og innovationsfremmende dialog med både kunder og leverandører.

” De mindst produktive slagtesvineproducenter er dårligst rustet til at styrke produktiviteten

³⁰ Ifølge sammenhængen mellem slagtninger, beskæftigelse, eksport og skatteindtægter i figur 1.0

³¹ SEGES (2015): Business Check Svin 2014

³² Målsætningen skal ses uafhængigt af den konjunkturmæssige udvikling.

” Det er slagteriernes opgave at sikre en god afregningspris for svineproducenterne

Vækstpanelet forholder sig realistisk til, at de mindst produktive slagtesvineproducenter er dårligst rustet til at styrke produktiviteten. Er der risiko for at blive tvunget fra bedriften, har landmanden, rådgivningen og långiverne et fælles ansvar for at skabe overblik over værdige exit-løsninger – gerne i forbindelse med et ejerskifte.

Det er slagteriernes opgave at sikre en god afregningspris for svineproducenterne ved at fokusere på værdiforøgelse gennem nye produkter og markeder.

Stærkere forbrugerønsker om forskellige former for bæredygtighed kan stille større krav til eksporten indenfor sundhed, fødevarer, miljø- og klimapåvirkning, naturlighed, dyrevelfærd og ingredienser. Det stiller stigende krav til innovation og kompetencer hos medarbejderne i hele værdikæden. Vækstpanelet anbefaler derfor, at der udvikles en fælles fortælling om dansk svinekød, som kan bidrage til at skabe stolthed over produkterne og erhvervet og derigennem styrke både eksporten og rekrutteringsgrundlaget.

Efter landbrugs- og fødevarepakkens vedtagelse i starten af 2016, kan de politiske rammebetingelser især forbedres i forhold til at sikre en konkurrencedygtig husdyrregulering, fjerne afgifter på strøm og varme og sikre gunstige og stabile rammer for investering og udvikling.

Potentialerne og målsætningen kan ikke realiseres uden en fælles indsats fra erhvervet, politikere og myndigheder dér, hvor den samlede værdikæde kan styrkes.

” Potentialerne og målsætningen kan ikke realiseres uden en fælles indsats fra erhvervet, politikere og myndigheder

På det grundlag har Vækstpanelet udarbejdet 6 anbefalinger med 32 handlingspunkter, der er centrale for at styrke slagtesvineproduktionen:

1. Nye ledelseskoncepter
2. Nye stordriftskoncepter
3. Nye finansieringsmuligheder
4. Nye afsætningskanaler og øget værdi
5. Fair og forudsigelige konkurrencevilkår
6. En fælles fortælling om dansk svinekød

Vækstpanelets anbefalinger

Svinesektorens Vækstpanel har udarbejdet 6 anbefalinger med 32 handlingspunkter, der er centrale for at styrke slagtesvineproduktionen.

#1
NYE LEDELSESKONCEPTER

#2
NYE STORDRIFTS-KONCEPTER

#3
NYE FINANSIERINGS-MULIGHEDER

#4
NYE AFSÆTNINGSKANALER OG ØGET VÆRDI

#5
FAIR OG FORUDSIGELIGE KONKURRENCEVILKÅR

#6
EN FÆLLES FORTÆLLING OM DANSK SVINEKØD

Anbefaling #1

Erhvervet udvikler og udbreder nye ledelses- og produktionskoncepter til forskellige grupper af slagtesvineproducenter.

NYE LEDELSESKONCEPTER

Vækstpanelet vurderer, at ledelse er en medvirkende årsag til de store forskelle på slagtesvinebedriftenes økonomiske resultater. Analysen viser, at produktiviteten kan forbedres, hvis slagtesvineproducentens kompetencer suppleres på de områder, hvor der ikke præsteres optimalt.

Har slagtesvineproducenten for eksempel sin hovedsaglige styrke indenfor planteavl, kan han koncentrere sig mere om denne driftsgren, hvis specialister fra andre landbrugsbedrifter eller fra slagteriet overtager driften af slagtesvineproduktionen. Eksempelvis gennem driftsfællesskaber eller partnerskabskontrakter. Dermed udvides samarbejdet i værdikæden og bedriften bliver bedre til alle dele af produktionen.

Vækstpanelet ser fælles kvalitetssikringskoncepter og manualer for optimal styring af produktionen som et vigtigt redskab til at optimere produktiviteten i hele svineproduktionen. Blandt andet på grundlag af digitale målinger i realtid fra svineproduktion og slagteri.

Et advisory board – eller rådgivende bestyrelse – som involverer sig i de langsigtede forretningsplaner, er en anden måde at tilføre ledelsesmæssige kompetencer til de bedrifter, der har behov for det.

Derudover kan de store forskelle i foderudgifter, som er en af hovedårsagerne til indtjeningsforskellene mellem slagtesvinebedrifterne, udjævnes ved hjælp af mere gennemsigthed omkring foderpriser.

HANDLINGSPUNKTER

1. DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION udvikler et nyt koncept for integreret produktion i værdikæden, hvor svineproducenten indgår en partnerskabskontrakt med slagteriet om den daglige styring af rådgivning, råvareindkøb og produktion.
2. SEGES og DLBR udvikler et koncept for fællesejede driftsfællesskaber, hvor driften af flere husdyrbedrifter lægges sammen, og hver driftsgren varetages af den producent med størst kompetence på området.
3. DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION udvikler værktøjer til digital dataindsamling i realtid fra svineproduktion og slagteri med det formål at udvikle et fælles kvalitetssikringskoncept.
4. SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION, DANSKE SVINESLAGTERIER og DLBR udvikler en manual for styring af produktionsprocesserne i svinestalden. Formålet er at sikre optimale betingelser for grisene, for eksempel i forhold til sundhed, foder og staldklima.
5. SEGES, DLBR og relevante samarbejdspartnere analyserer forskellene i foderpriser og udvikler værktøjer til at sammenligne husdyrbedriftenes foderudgifter med det formål at sikre mere gennemsigtige foderpriser. Det kan eventuelt danne grundlag for at udvikle nye koncepter for indkøbspartnerskaber.
6. SEGES udbreder konceptet med et advisory board til de bedrifter, der har behov. Vækstpanelet anbefaler, at konceptet bruges aktivt af LANDMÆND, BANKER OG REALKREDITINSTITUTTER.

Anbefaling #2

Erhvervet udvikler og udbreder et koncept for fælleseje af større staldanlæg med slagtesvin som selvstændigt forretningsområde.

NYE STORDRIFTSKONCEPTER

Vækstpanelet mener, at der kan opnås produktivetsgevinster ved at samle slagtesvineproduktionen i større staldanlæg på over 120.000 grise. Analysen viser, at strukturudviklingen er gået i stå, og fortjenesten pr. slagtesvin er faldende. Det er vækstpanelets ambition at opnå miljøvenlig stordrift i en skala, som bedre kan matche udenlandske konkurrenter.

For at mindre slagtesvineproducenter kan opnå stordriftsfordele, kan slagtesvinene samles i fællesejede staldanlæg, som drives af et konsortium.

Ambitionen om storproduktion understøttes af den nye husdyrregulering, som træder i kraft i 2017, og adskiller reguleringen af gødningen på marken fra antallet af dyr i stalden. Dermed bliver det muligt at samle flere dyr på samme sted mod dokumentation for, at miljøet og atmosfæren ikke skades af gødning og drivgasser fra dyrene.

I den forbindelse efterspørger Vækstpanelet dels stabile vilkår for konkurrencedygtig udnyttelse af den nye husdyrregulering. Dels rammebetingelser, der understøtter fælleseje af større staldanlæg med slagtesvin som selvstændigt forretningsområde, eventuelt helt uden planteavl.

Det kræver blandt andet, at långivningen baseres på en selvstændig vurdering af slagtesvineproduktionen – uafhængigt af planteavl og jordbesiddelser – og at de nye store staldanlæg anbringes på miljøgodkendte placeringer.

Derudover skal der udvikles ny teknologi til at måle og nedbringe udledningen fra stalden for at muliggøre en konkurrencedygtig udnyttelse af den nye husdyrregulering.

Der må også skabes bedre muligheder for at udvinde bioenergi med højere udnyttelse af husdyrgødningen. Det gør næringsstofferne lettere at styre og udnytte og forbedrer økonomien i biogasproduktionen.

HANDLINGSPUNKTER

7. DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES udvikler en forretningsplan for fællesejede større staldanlæg med slagtesvin som selvstændigt forretningsområde. BANKER OG REALKREDITINSTITUTTER baserer kreditvurderingen på denne forretningsplan.
8. MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET opretter et nyt staldrejsehold i lighed med Erhvervsstyrelsens Biogasrejsehold. Rejseholdet skal dels hjælpe kommunerne med at udpege områder til etablering af store staldanlæg. Dels skal rejseholdet hjælpe med at sikre en enkel og effektiv sagsbehandling af store staldanlæg indenfor tre måneder.
9. MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET laver en strategi for offentlige udviklingsprojekter om ny miljøteknologi med det formål at understøtte konkurrencedygtig udnyttelse af den nye udledningsbaserede husdyrregulering fra 2017.
10. ENERGI-, KLIMA- OG FORSYNINGSMINISTERIET og MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET belyser og fjerner reguleringsmæssige barrierer for øget kildesortering af organisk husholdningsaffald. Det giver bedre mulighed for at producere biogas på en blanding af husdyrgødning og kildesorteret organisk husholdningsaffald, som kan øge udnyttelsen af husdyrgødningen og forbedre økonomien i biogasproduktionen.

Anbefaling #3

Danmark arbejder for, at skattesystem , tilskuds- og finansieringsordninger bidrager til stabile rammer for investeringer i slagtesvineproduktion.

NYE FINANSIERINGSMULIGHEDER

Vækstpanelet finder, at modernisering af staldanlæg er afgørende for at forbedre produktiviteten i slagtesvineproduktionen. Analysen viser, at der slides mere på stalde og produktionsudstyr, end der investeres i nyt. Det skyldes, at landbrugets adgang til finansiering generelt er hæmmet af dårlig indtjeningssevne og heraf følgende krav til egenkapital og risikoafdækning.

Partnerskaber med slagterier og andre slagtesvineproducenter er, som tidligere nævnt en måde at forbedre produktiviteten på i slagtesvineproduktionen. En anden mulighed er at modernisere slagtesvinebedrifterne i sammenhæng med det stigende behov for ejerskifte.

Kravene til egenkapital fra banker og realkreditinstitutter er imidlertid en barriere for at opnå lån til at købe en landbrugsejendom og kredit til at drive bedriften. Alternative ejerformer som forpagtning kan bidrage til at finansiere købet af ejendommen, men løser ikke problemerne med at få en kassekredit til driften.

Vækstpanelet mener, at skattesystemet, tilskudsordningerne og de offentlige finansieringsfonde skal bidrage til stabile og langsigtede rammer for investering og ejerskifte i dansk landbrug.

Sideløbende er der behov for at fremme glidende – og dermed gradvist – ejerskifte, før landmandens pensionering. Det vil give bedre mulighed for, at sælger kan lade en del af købesummen blive stående i bedriften som ansvarlig indskudskapital og herigennem bidrage til at finansiere ejerskiftet.

³³ Ifølge Landbrug & Fødevarers beregninger vil det midlertidige provenutab det første år maksimalt beløbe sig til 300 millioner kroner, hvorefter beløbet falder de efterfølgende år og helt indfries, når virksomhederne ejerskiftes igen uden skattemæssig succession.

HANDLINGSPUNKTER

- 11. MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET afsætter mindst 110 millioner kroner årligt fra 2017 til og med 2020 til modernisering af stalde og miljøteknologi i slagtesvinebedrifter fra det danske landdistriktsprogram. Der indgås langsigtede politiske aftaler om midlerne, som fordeles på to årlige ansøgningsrunder med hurtigt tilsagn for at mindske stop and go effekter.
- 12. SKATTEMINISTERIET udskyder ejendomsavancebeskatning ved ejerskifte, hvis sælger lader et sælgerpantebrev eller anden ansvarlig indskudskapital blive stående i virksomheden/landbrugsbedriften i mindst 5 år.
- 13. SKATTEMINISTERIET udvider adgangen til skattemæssig succession – udskydelse af avancebeskatning – ved ejerskifte af alle virksomheder med under 10 medarbejdere. Det indebærer et mindre og midlertidigt provenutab for staten.³³
- 14. SKATTEMINISTERIET fjerner tinglysningsafgifter på lån og sælgerpantebreve i ved førstegangskøb af landbrugsbedrifter. Formålet er at forbedre iværksættelsesmulighederne for unge landmænd.
- 15. SEGES og relevante samarbejdspartnere udvikler redskaber til at fremme glidende ejerskifte af landbrugsbedrifter før pensionering. Formålet er at fremme mulighederne for sælgerfinansiering med ansvarlig indskudskapital.
- 16. SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION og DLBR analyserer omkostningerne ved byggeri af danske svinestalde og mulighederne for at reducere dem.

Anbefaling #4

Danmark arbejder for øget adgang til nye vækstmarkeder, og erhvervet satser på bæredygtighed som nyt kvalitetsparameter.

NYE AFSÆTNINGSKANALER OG ØGET VÆRDI

Det er Vækstpanelets vurdering, at de lange udsigter til genåbning af det russiske marked kræver større adgang til nye vækstmarkeder. Samtidig skal det stigende globale forbrugerønske om bæredygtige fødevarer udnyttes på nye måder.

For at skabe øget markedsadgang skal indsatsen for at åbne nye markeder styrkes. Det gælder især udenrigstjestens indsats på de vigtigste vækstmarkeder.

Derudover skal slagterier og svineproducenter omsætte de fremvoksende globale forbrugerønsker til produkter med en højere værdi. I takt med, at udenlandske konkurrenter bliver bedre til Danmarks styrker indenfor kvalitet, fødevarer sikkerhed og sporbarhed, er der behov for nye konkurrenceparametre, der kan trække den danske eksport af svinekød.

Analysen viser, at globale forbrugerønsker om bæredygtighed er ved at vinde frem. Med bæredygtighed menes sundhed, naturlighed, dyrevelfærd, miljø, klima og resourcer bredt set. Det tolker Vækstpanelet som et ønske om nicheprodukter, der kan øge værdien af dansk svinekød – og herigennem øge afregningsprisen og indtjeningen i slagtesvineproduktionen.

Desuden ser Vækstpanelet et potentiale i at omsætte slagteriernes restprodukter til værdifulde produkter indenfor sundhed, ernæring og lægemidler, såfremt produkterne kan godkendes som fødevarer.

HANDLINGSPUNKTER

- 17. DANSKE SVINESLAGTERIER styrker indsatsen for kundetilpassede og komplekse løsninger indenfor eksempelvis mindre produktserier, kundetilpasset logistik, system- og servicesalg, ny unik teknologi mv.
- 18. DANSKE SVINESLAGTERIER udvikler og brander værdien af slagteriernes restprodukter i sammenhæng med sundhed, ernæring og lægemidler.
- 19. MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET fortolker EU's biproduktforordning, så animalske biprodukter får større værdi. På længere sigt arbejdes der i EU-regi for at ændre selve biproduktforordningen.
- 20. MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET samt UDENRIGSMINISTERIET opprioriterer de landbrugs- og fødevarefaglige kompetencer på udvalgte ambassader på vigtige vækstmarkeder, især Asien og Sydamerika.
- 21. DANMARK arbejder for: 1) En handelsaftale mellem EU og Japan, som omfatter svinekød i stil med frihandelsaftalen mellem USA og Japan. 2) Endelig godkendelse for eksport af kødprodukter til Kina. 3) Genåbning af det vigtige russiske marked
- 22. SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION, DANSKE SVINESLAGTERIER, DLBR og relevante samarbejdspartnere udvikler en drejebog for udvikling af et frivilligt certificeringsprogram for bæredygtighed i svine sektoren.
- 23. DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION ansøger Svineafgiftsfonden om at finansiere en analyse af forbrugerpræferencer indenfor svineproduktion og svinekød på centrale eksportmarkeder.

Anbefaling #5

Danmark fortsætter udviklingen mod mere lige konkurrencevilkår i forhold til vores omkringliggende lande, som kan styrke miljøvenlig vækst.

FAIR OG FORUDSIGELIGE KONKURRENCEVILKÅR

Vækstpanelet mener, at der er grænser for, hvor store omkostningsforskelle man kan innovere sig ud af. Skærpet regulering og højere afgifter for den danske svine-sektor end i landene omkring os begrænser produktionen, skader investeringslysten og tilskynder til øget eksport af smågrise frem for at fede dem op i Danmark.

Den politiske aftale om en fødevare- og landbrugspakke fra december 2015 forbedrer mulighederne for svine-kødserhvervet. Det sker dels ved at udfase de skærpede danske regler for tildeling af gødning til afgrøderne, som sparer import af proteintilskud til foderet. Dels ved, at harmonikravet for slagtesvin hæves fra 2017, så der må produceres flere slagtesvin pr. hektar jord til at bringe gødningen ud på.

Stabile politiske rammevilkår er afgørende for at tiltrække investeringer og risikovillig kapital til at udnytte fødevare- og landbrugspakkens muligheder. Jævnlig ændringer af svineproduktionens regulering skaber usikkerhed om investeringsvilkårene.

Vækstpanelet ser det som afgørende, at der arbejdes videre ad dette spor, da Danmark også fremover vil være blandt de dyreste lande at producere svine-kød i. Det gælder særligt i forhold til miljøregulering og energiafgifter.

En målrettet miljøregulering for ammoniak og fosfor – i forbindelse med indførelse af en ny husdyrlov i 2017 – vil skabe yderligere sikkerhed om omkostningerne for dansk slagtesvineproduktion.

Derudover bør de særlige danske forsyningsafgifter, som hverken kan refunderes eller modregnes, fjernes. Det vil forbedre økonomien i hele værdikæden.

HANDLINGSPUNKTER

- 24.** MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET måleretter fosforreguleringen de markarealer med størst risiko for tilførsel af fosfor til følsomme vandområder. Det vil bidrage til at sikre gevinsten ved at hæve harmonikravet fra 2017.
- 25.** MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET måleretter ammoniakregulering særlig værdifuld og bevaringsværdig natur. Det vil mindske risikoen for, at naturområder omkring staldanlæg "gror" ind i skærpede naturbeskyttelsesregler, som hæmmer husdyrproduktionen.
- 26.** ENERGI-, KLIMA- OG FORSYNINGSMINISTERIET flytter PSO-afgiften væk fra virksomhederne og landbrugsbedrifterne.
- 27.** ENERGI-, KLIMA- OG FORSYNINGSMINISTERIET betragter energiforbrug til rengøring i fødevare-virksomheder og opvarmning af staldanlæg på slagterier som procesenergi i stedet for rumvarme.
- 28.** SEGES forstærker indsatsen for at opnå energibesparelser i husdyrproduktionen, der kommer husdyrbedriften til gode. Herunder synliggørelse af eksisterende tilskudsmuligheder.

Anbefaling #6

Eksport og rekruttering styrkes gennem en fælles fortælling om bæredygtighed og karrieremuligheder i svine-kødserhvervet.

EN FÆLLES FORTÆLLING OM DANSK SVINEKØD

Vækstpanelet ser et behov for at fortælle historien om et innovativt svine-kødserhverv med mange karrieremuligheder, der bidrager til bæredygtige kvalitetsfødevarer. Formålet er at styrke eksporten og rekrutteringen i svine-sektoren.

De gode historier findes allerede, da dansk svine-kød er kendetegnet ved høj ressource- og miljøeffektivitet og dyrevelfærd. Det bør kommunikeres ud i samfundet, så erhvervet får en plads som udbyder af bæredygtige kvalitetsfødevarer.

For at omsætte de globale forbrugerønsker om bæredygtige kvalitetsprodukter til nye konkurrencefordele og øget eksport, mener Vækstpanelet, at der er behov for at forholde sig til det fremtidige kompetencebehov. Høj faglighed er en forudsætning for at øge innovationen og produktiviteten i hele værdikæden for dansk svine-kød. Ligesom det ofte er i kombinationen af forskellige fagligheder i hele værdikæden, at der opstår nye løsninger og kvalitetsprodukter.

Stigende mangel på tekniske kandidater gør det imidlertid sværere at tiltrække kvalificerede ingeniører, slagtere og landbrugsarbejdere til slagterierne og svineproduktionen.

HANDLINGSPUNKTER

- 29.** DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION udarbejder en drejebog for en fortælling om bæredygtige kvalitetsfødevarer og karrieremuligheder i svine-sektoren, som kan styrke eksport og rekruttering. Der udvikles værktøjer til at dokumentere og underbygge fortællingen.
- 30.** DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION ansøger Svineafgiftsfonden om tilskud til en analyse af omkostninger kontra fordele for image og eksport ved at tiltrække flere unge til uddannelser inden for svine-kød.
- 31.** FØDEVAREFORBUNDET NNF, DANSKE SVINESLAGTERIER og SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION kortlægger, sammen med parterne på uddannelsesområdet slagteri- og svineproduktionens eksisterende uddannelsessamarbejder. Formålet er at evaluere svine-sektorens strategiske tilgang til rekruttering.
- 32.** DANMARK arbejder for en europæisk jobfond. Jobfonden skal primært afbøde de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af politisk bestemte handelsrestriktioner på internationale markeder. For eksempel via efteruddannelse og omskoling som kan fastholde arbejdskraft og tilpasse kompetencerne til nye markeder.

Effekt på dansk slagte-svineproduktion

Det kræver markante forandringer at genskabe den tabte konkurrenceevne for dansk slagtesvineproduktion.

Genskabelse af slagtesvineproduktionens tabte konkurrenceevne kræver markante ændringer. For at øge indtjeningen, er det nødvendigt at udvikle og udbrede nye koncepter, der kan øge produktiviteten og værdien af svinekødet i hele værdikæden fra foder til køledisk.

De anbefalede 32 handlepunkter kan inddeles i tre hovedgrupper:

- Handlingspunkter som erhvervet selv kan gennemføre
- Handlingspunkter som erhvervet kan gennemføre sammen med andre
- Handlingspunkter som regeringen og folketinget kan gennemføre

De enkelte handlingspunkters effekt på slagtesvineproduktionen er skønnet på baggrund af den bedst tilgængelige viden. Herunder erfaringer fra rådgivningsprojekter i svinesektoren og databaserede kvalitetsprogrammer i kyllingesektoren.

Der kan dog ikke anslås en effekt for alle handlingspunkter. Især fordi flere af handlingspunkterne har en indirekte effekt på slagtesvineproduktionen eller udgør grundlaget for, at andre handlingspunkter kan realiseres. Det gælder eksempelvis de handlingspunkter, som skal fremme investeringer i modernisering af stalde og ejerskifte i slagtesvineproduktionen. Disse handlingspunkter har ingen direkte effekt i forhold til at øge slagtesvineproduktionen. Til gengæld er de afgørende for at realisere de direkte effekter for slagtesvineproduktionen. For eksempel i

forhold til finansiering, eller for at undgå tab af yderligere slagtesvineproduktion.

Effekten af nye produkter målrettet de stigende globale forbrugerønsker om bæredygtighed er sat lidt lavt. Nye konkurrenceparametre er snarere en forudsætning for at fastholde vores nuværende position på et marked, hvor flere og flere udenlandske producenter kan levere det samme som de danske. De anslåede effekter, er angivet som den fulde effekt for de svinebedrifter, der gennemfører det enkelte handlingspunkt. Der er også stor forskel på, hvornår de enkelte effekter kan realiseres.

Lempelse af politisk bestemte produktionsomkostninger som PSO- og rumvarmeafgift eller øget tilskud til modernisering af stalde har en øjeblikkelig økonomisk effekt på slagtesvineproduktionen.

Derimod tager det mindst 5 år, før de handlingspunkter, som er rettet mod erhvervet selv, er fuldt udviklet og gennemført.

Tilsammen anslås de foreslåede handlingspunkter at medføre en forøget indtjening per gris på 55 kroner.

Indtjeningseffekten er angivet for den gennemsnitlige slagtesvineproducent. Der vil i praksis være stor variation mellem de enkelte producenter. Har den enkelte bedrift i forvejen gennemført flere af tiltagene, vil indtjeningspotentialet være mindre. Starter den enkelte bedrift omvendt med en lavere produktivitet end gennemsnittet, kan indtje-

ningspotentialet være større. Der kan derfor være langt større økonomiske gevinster at hente for den mindst produktive tredjedel af slagtesvinebedrifterne end 55 kroner per gris.

Handlingspunkternes forventede effekt på den samlede slagtesvineproduktion de næste 11 år kan illustreres ved at sammenholde med en situation, hvor der ikke gøres noget.

” Gennemføres de anbefalede handlingspunkter, kan vi bremse faldet i slagtesvineproduktionen allerede næste år

EFFEKT PÅ SLAGTESVINEPRODUKTIONEN

Handlingspunkter	Gennemsnitseffekt pr. gris
Integreret produktion i værdikæden	2,50
Driftsfælleskaber og storproduktion	1,50
Manual for styring af produktionsprocesser	16,00
Digital dataindsamling til overvågning, dokumentation og innovation i et fælles kvalitetssikringskoncept	10,00
Øget produktværdi, nye produkter og markeder	10,00
Fjernelse af PSO-afgift for erhvervslivet	12,00
Fjernelse af rumvarmeafgift	3,00
Øvrige handlingspunkter har indirekte effekt eller udgør grundlaget for andre handlingspunkter	-
Samlet skøn	55 kroner

Hvis der intet gøres, vil slagtesvineproduktionen i 2027 være faldet med yderligere 6 millioner og blot udgøre 13 millioner grise.

Med den nuværende udvikling, vil produktionen af slagtesvin allerede være faldet til 18 millioner – eller med næsten en million grise yderligere - ved udgangen af 2016.

Gennemføres de anbefalede handlingspunkter derimod, kan faldet i slagtesvineproduktionen bremses allerede til næste år. Og i 2027 vil den årlige slagtesvineproduktion fra 2004 på 23 millioner grise være genskabt.

Samfundseffekter

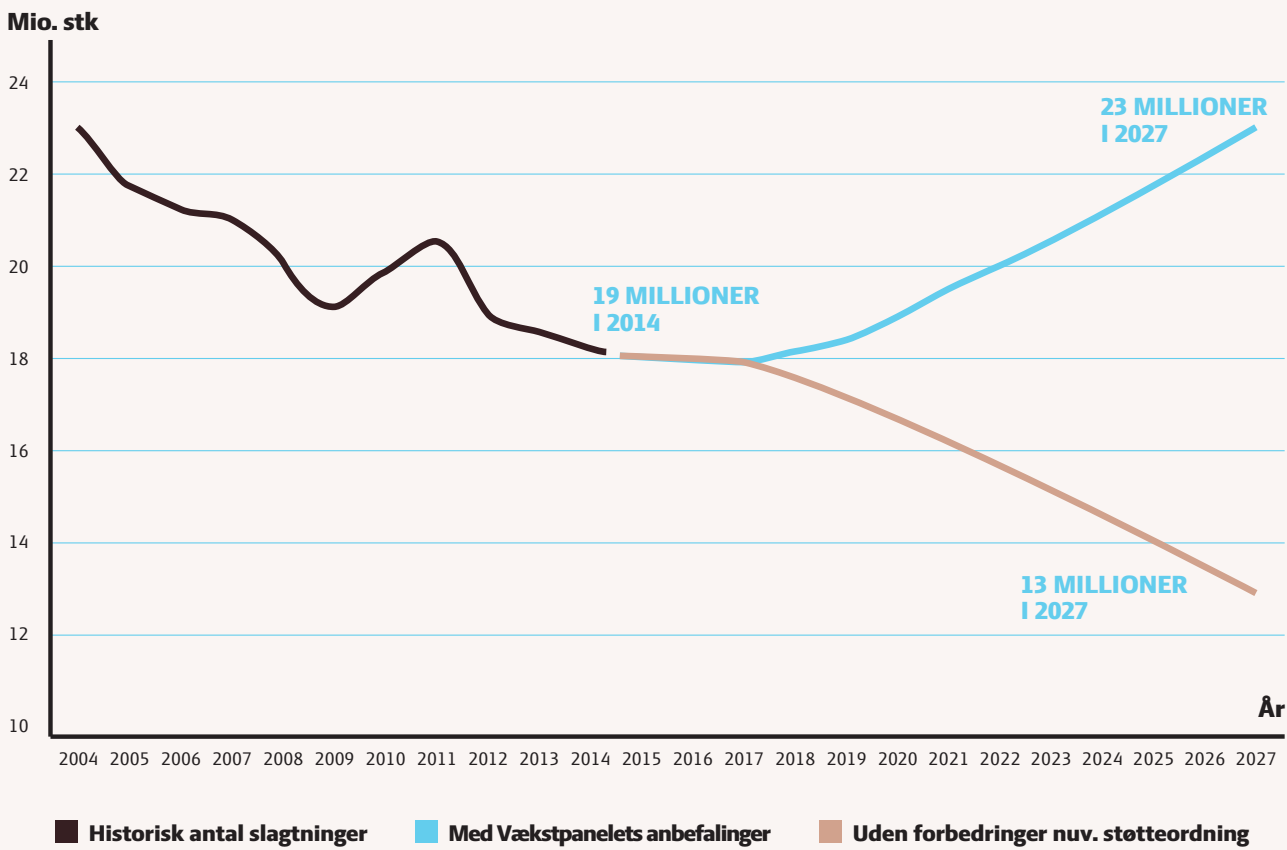
En stigning i slagtesvineproduktionen på 4 millioner grise i 2027 i forhold til 2014 vil bidrage til velfærd i hele Danmark på flere punkter:³⁴

Gøres der derimod ikke noget, vil resultatet være 6 millioner færre slagtegrise, 7.500 færre arbejdspladser, 8,4 milliarder kroner mindre i eksportindtægter og færre skatteindtægter for 1,1 milliard kroner i forhold til 2014.

- 5.000 flere arbejdspladser i hele værdikæden for dansk svinekød.
- 5,6 milliarder kroner mere i eksportindtægter
- 740 millioner kroner i ekstra skatteindtægter

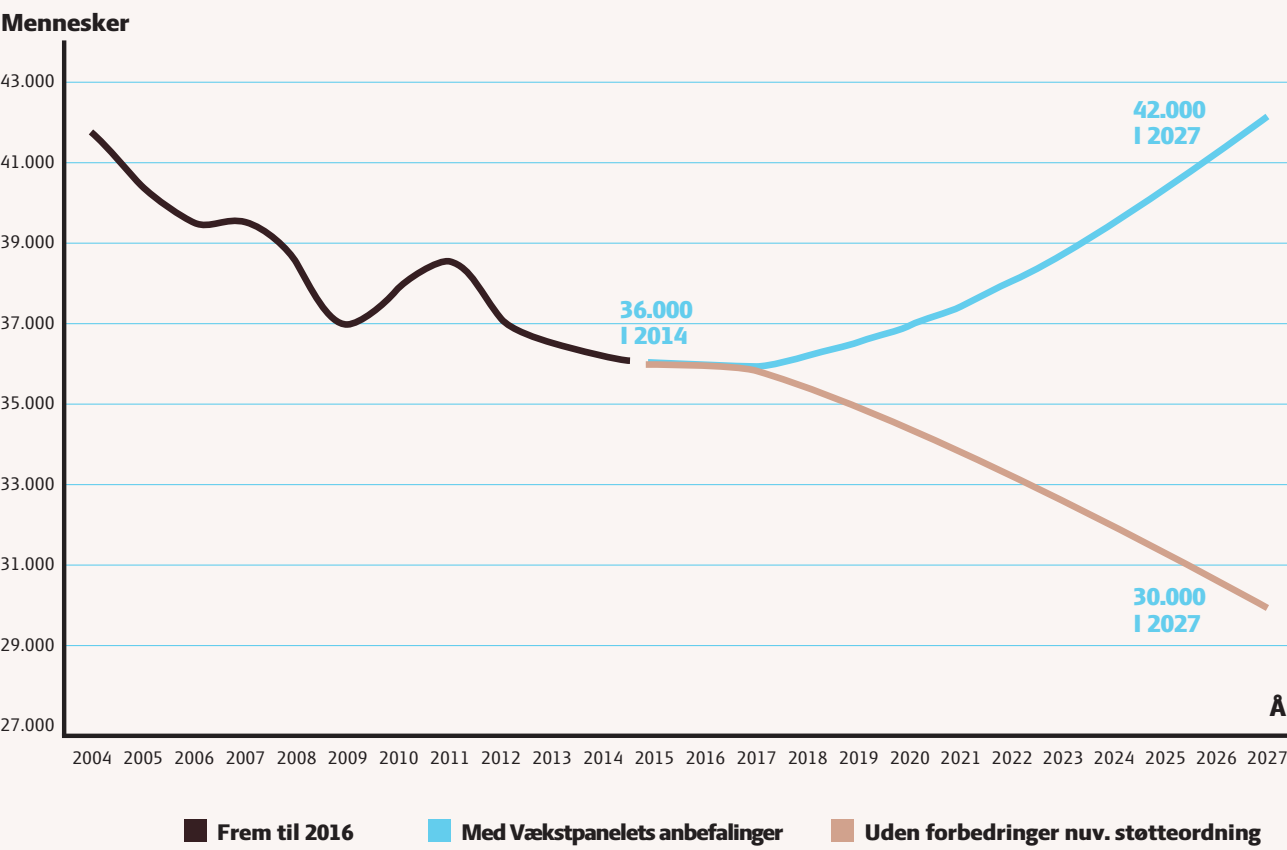
³⁴ Ifølge sammenhængen mellem slagtninger, beskæftigelse, eksport og skatteindtægter i figur 1.0

PROGNOSE FOR DANSK SLAGTESVINEPRODUKTION

Fødevarer- og landbrugspakkens effekter er indregnet i prognosen.

PROGNOSE FOR BESKÆFTIGELSE I VÆRDIKÆDEN FOR DANSK SVINEKØD

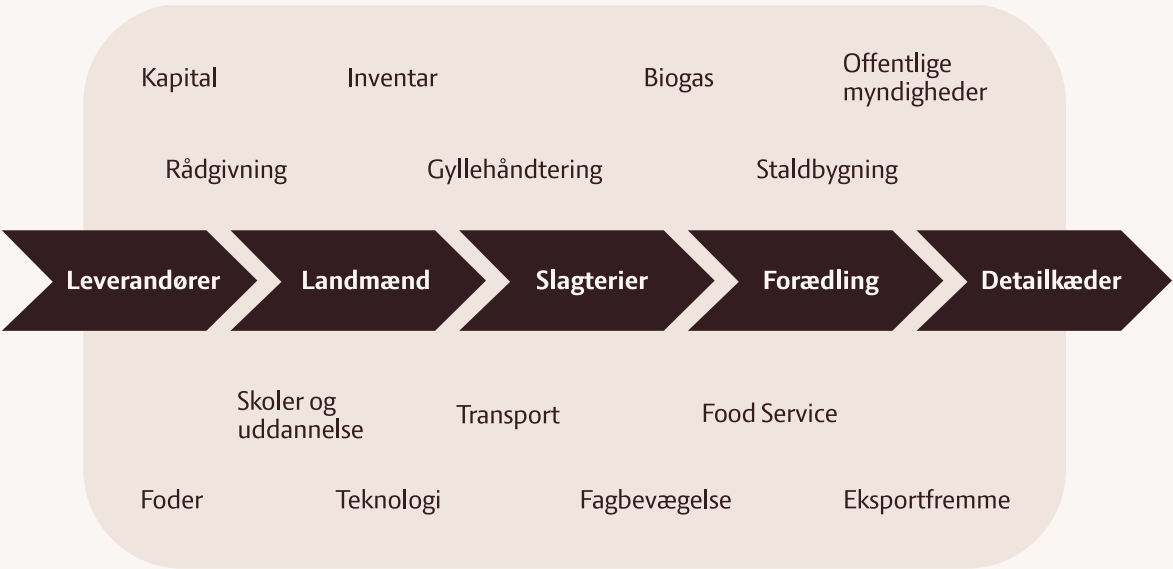
TABELLER & FIGURER

Her er alle tabeller og figurer samlet i ét kapitel.

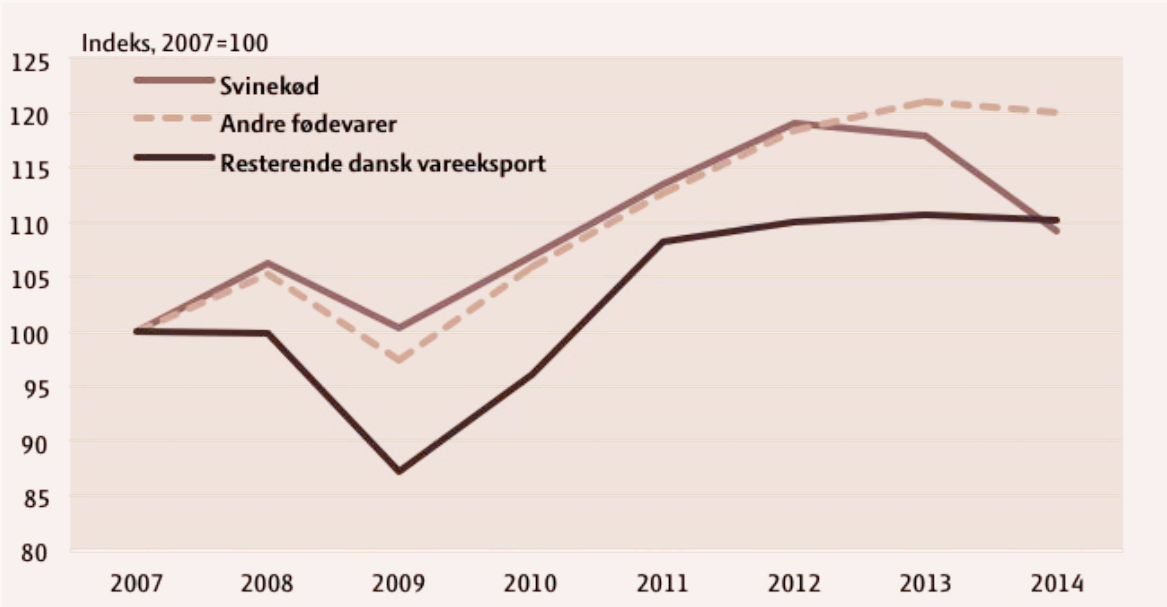

Udfordringer

FIGUR 1.0 DEN DANSKE VÆRDIKÆDE FOR SVINEKØD OG TILKNYTTEDE OMRÅDER

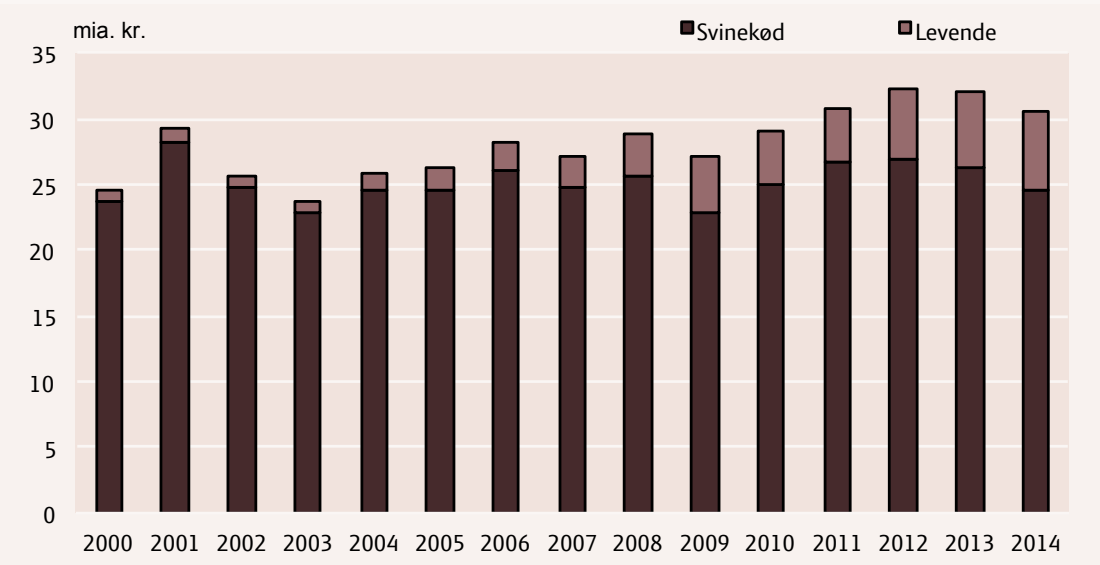

FIGUR 1.2 VÆKST I EKSPORTEN AF SVINEKØD SAMMENLIGNET MED ANDRE VARER

Anmærkning: Målt i løbende priser
Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistiks detaljerede udenrigshandel samt www.statistikbanken.dk/UHV3.

FIGUR 1.1 DANMARKS EKSPORT AF SVINEKØD I 2000-2014, VÆRDI

Anmærkning: Tallene er opgjort i løbende priser
Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik KN-data (EU Kombineret nomenklatur) efter eksport, varer og land

TABEL 1.0 SAMMENHÆNG ML. SLAGTNINGER, BESKÆFTIGELSE OG EKSPORT (TOMMELFINGERREGEL)

Slagtninger, 1.000 stk.	1	100	1.000	4.000
Beskæftigelse. pers.	1,25	125	1.250	5.000
Eksport mio. kr.	1,40	140	1.400	5.600
Betaling af skat mio. kr.	0	20	180	740

Anmærkning: *2013-niveau, hvor der var 18,7 mio. slagtninger, en beskæftigelse på 23.540 personer og en eksport på 26,4 mia. kr. Det er antaget, at produktionsmetode og produktivitet svarer til 2013-produktionen, samt produktionsapparatet er fuldt udnyttet, og merproduktionen ikke fortrænger anden produktion.
Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, KN-data (EU Kombineret nomenklatur) efter eksport, varer og land og NABB117, NABB36 og NABB19) samt IO-data (særudtræk) fra Institut for Fødevarer og Resourceøkonomi.

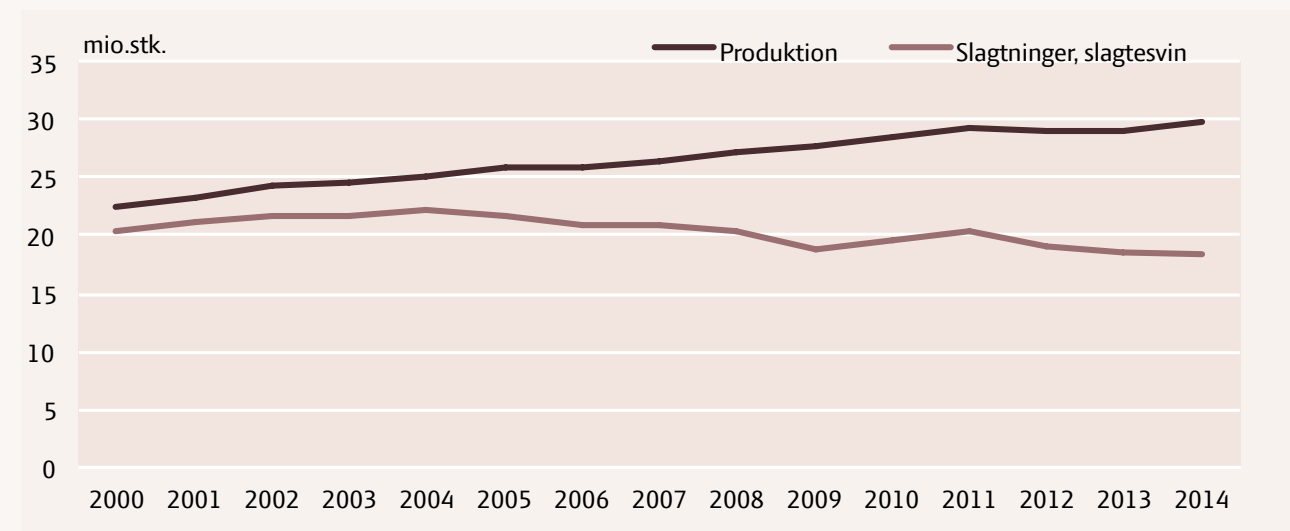
TABEL 1.1 FØDEVAREKLYNGENS BESKÆFTIGELSE, 2014

	I alt	Direkte	Afledt	Andel af DK's besk.	
	Antal beskæftigede			pct	
Yderkommuner	34.695	24.125	10.570	16	
Landkommuner	74.051	51.491	22.560	11	
Mellemkommuner	28.971	20.145	8.826	7	
Bykommuner	30.946	21.519	9.428	2	
I alt	168.663	117.280	51.383	6	

Anmærkning: Grupperingen ”Yder-, Land-, Mellem- og Bykommuner” er foretaget ud fra By- og Landskabsstyrelsens opdeling i Landsplanredegørelsen. Denne opgørelsesform anvendes også for EU’s Landdistriktsprogram for fordeling af landdistriktsmidler.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af RAS- og IO-data fra Danmarks Statistik.

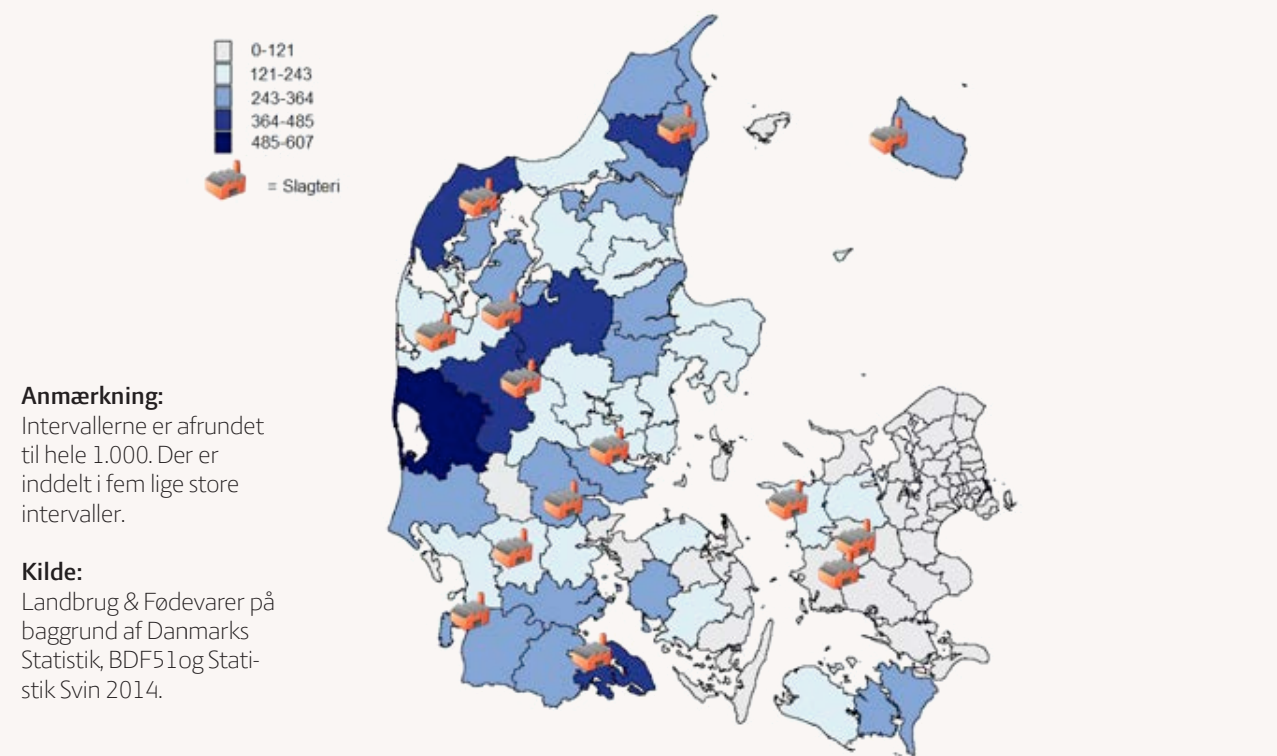
FIGUR 1.4 SLAGTESVINEPRODUKTION OG SVINESLAGTNINGER I DANMARK

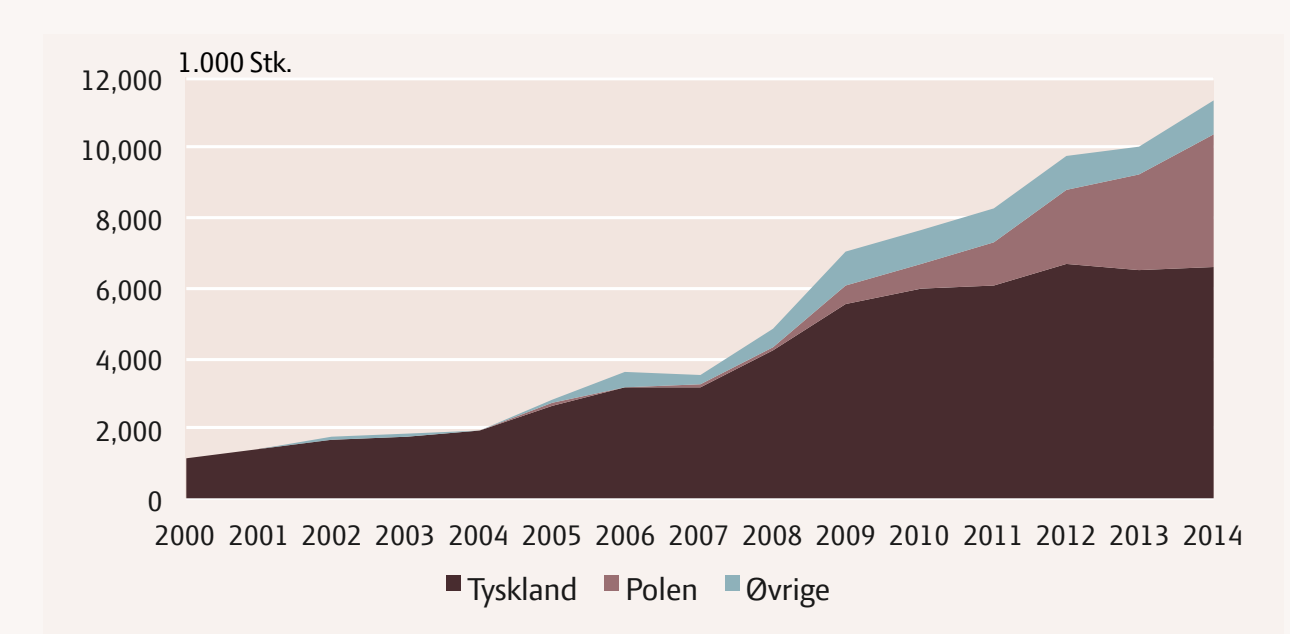
Anmærkning: Produktionen er antallet af smågrise, hvoraf ca. 11 mio. i 2014 blev eksporteret. Det giver en faldende slagtesvineproduktion.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, Ani5

FIGUR 1.3 ANTAL SVIN PER KOMMUNE (1.000) OG PLACERING AF SVINESLAGTERIER

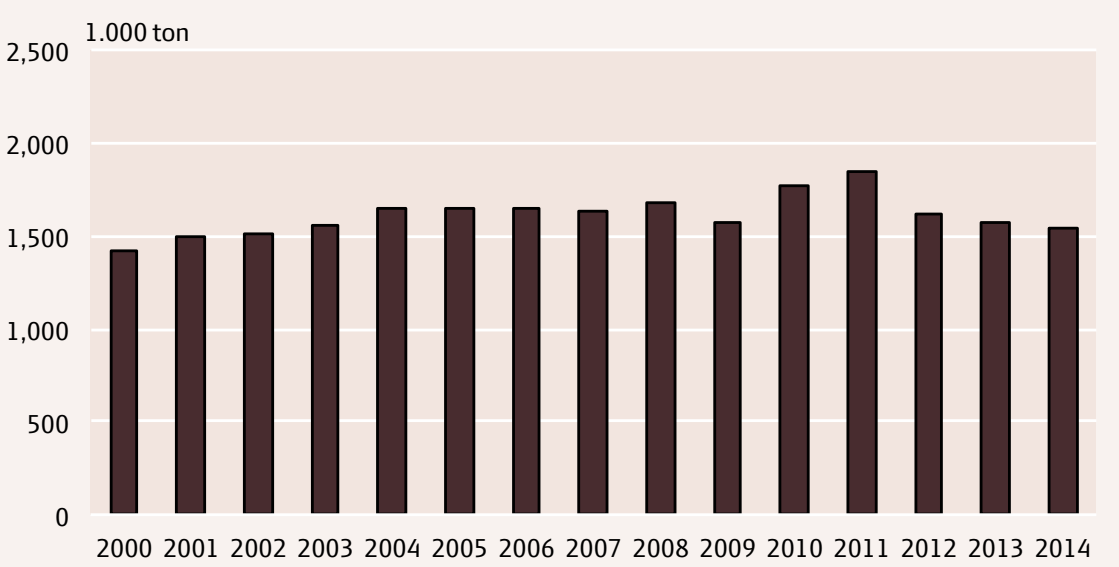
FIGUR 1.5 DANSK EKSPORT AF SMÅGRISE, 2000-2014

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistiks detaljerede udenrigshandel, KN-kode 0103.9110.

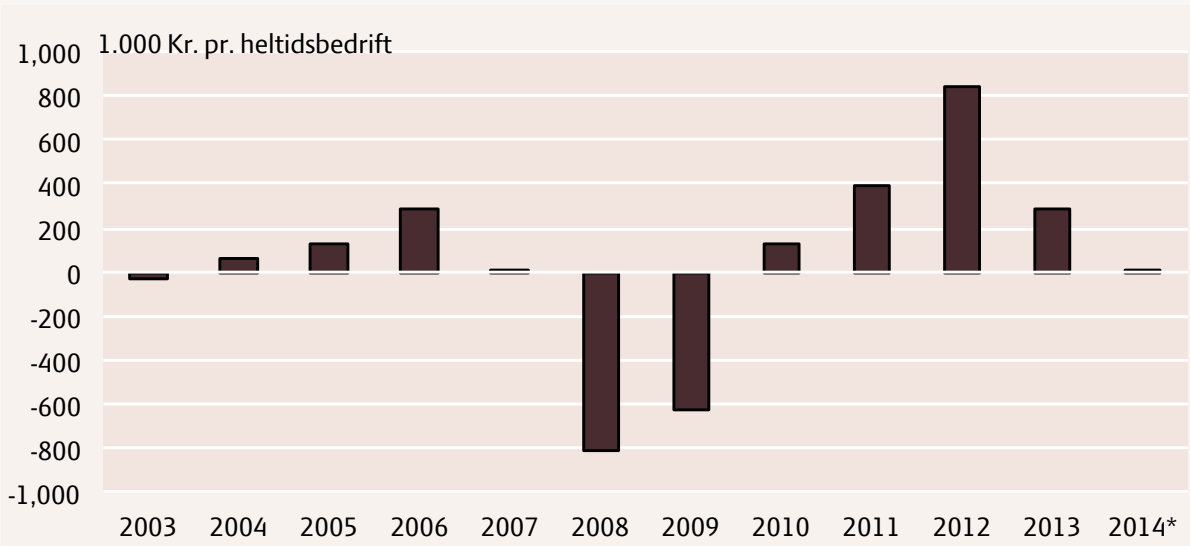
FIGUR 1.6   DANSK EKSPORT AF SVINEKØD, 2000-2014

Anmærkning: Levende grise indgår ikke i figuren

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik KN-data (EU Kombineret no-menklatur) efter eksport, varer og land

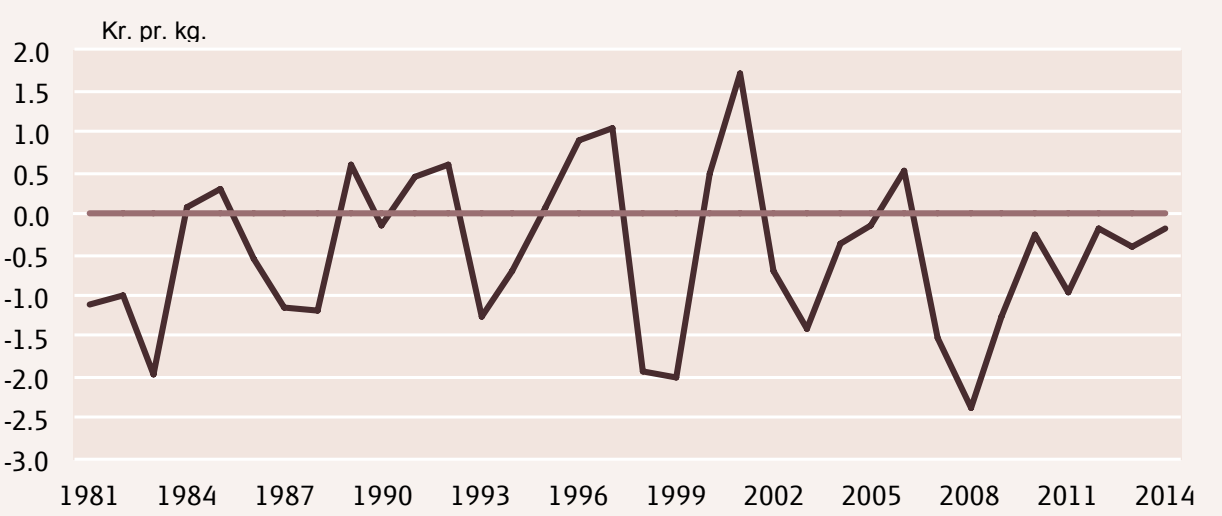
FIGUR 1.7   DRIFTSRESULTAT FOR SLAGTESVINELANDBRUG, 2003-2014

Anmærkning: *Foreløbige tal. Tallet er positivt, nær 0. 2007-resultatet er ligeledes positivt, nær 0. Tallene er inkl. plante-produktion på slagtesvinelandbrug. Skøn beregnet af SEGES Videncenter for Svineproduktion på baggrund af foreløbige regnskaber i Regnskabsdatabasen.

Kilde: SEGES Videncenter for Svineproduktion (2014c) og SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015b).

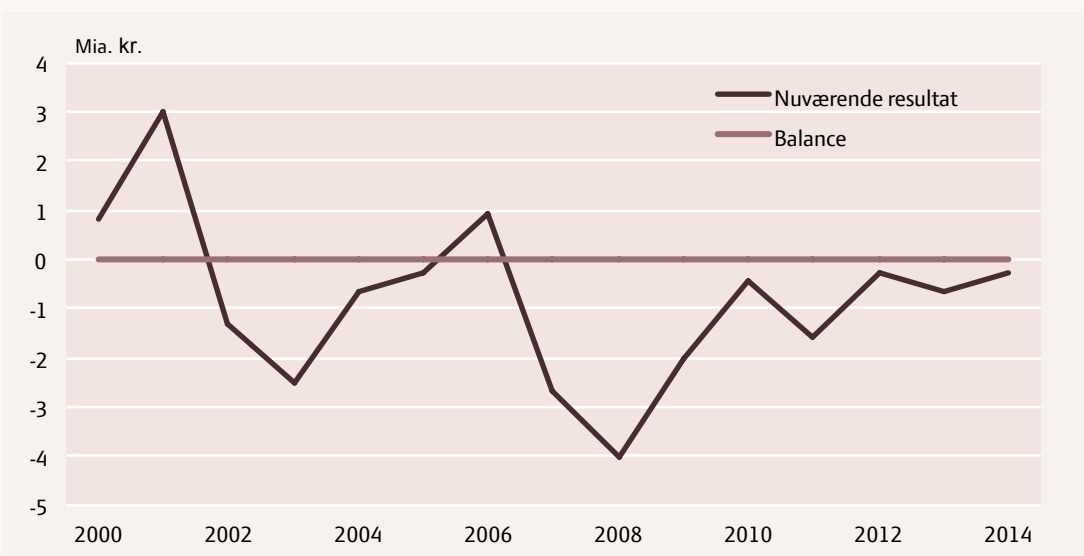
FIGUR 1.8   GENNEMSITLIG RENTABILITET I DANSK SVINEPRODUKTION, 1981-2014

Anmærkning: Figuren viser den beregnede gennemsnitlige rentabilitet i dansk svineproduktion 1981-2014. Rentabilitet er defineret som forskellen mellem pris og omkostninger.

Kilde: SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015).

FIGUR 1.9   SAMLET TAB I SLAGTESVINEPRODUKTIONEN, 2000-2014

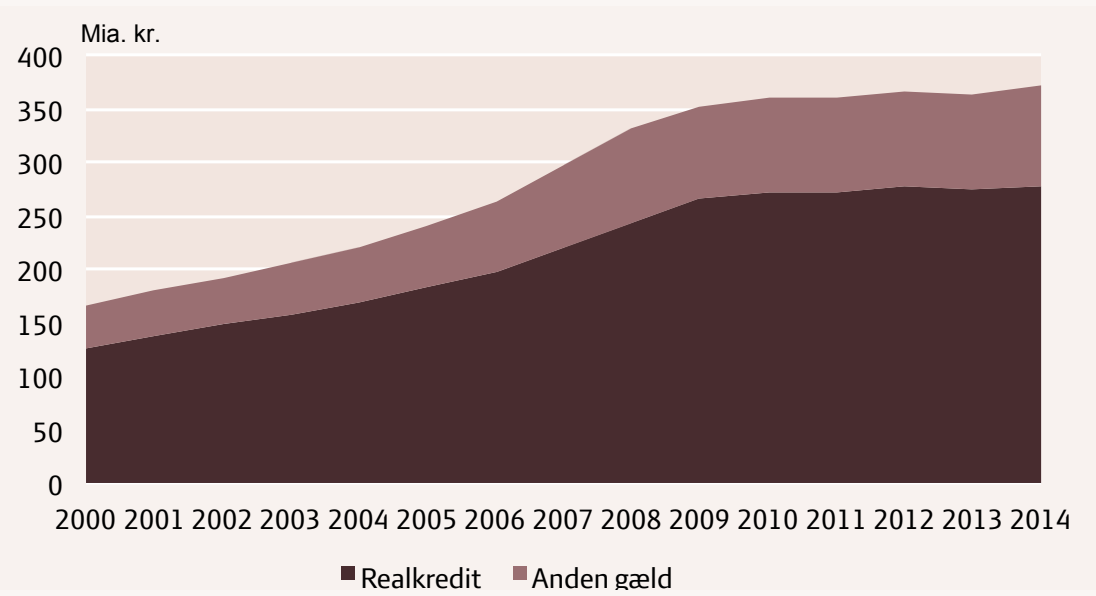

Kilde: Landbrug & Fødevarer på basis af VSP (2012), SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015a).

FIGUR 2.0 LANDBRUGETS SAMLEDE GÆLD, 2000-2014

Kilde: De danske realkreditinstitutter, Regnskabsdatabasen og Danmarks Statistik.

TABEL 1.2 GÆLDSPROCENT FOR ET GENNEMSNITLIGT KONVENTIONELT SVINELANDBRUG

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	gældsprocent						
Grise, konventionel drift	62	65	70	72	73	72	74

Kilde: Danmarks Statistik, jord7

TABEL 1.3 GÆLDSPROCENT FOR STORE LANDBRUG I UDVALGTE EU-LANDE, 2011

	Danmark	Sverige	Holland	Tyskland	Storbritannien
Gældsprocent	73	60	54	35	17

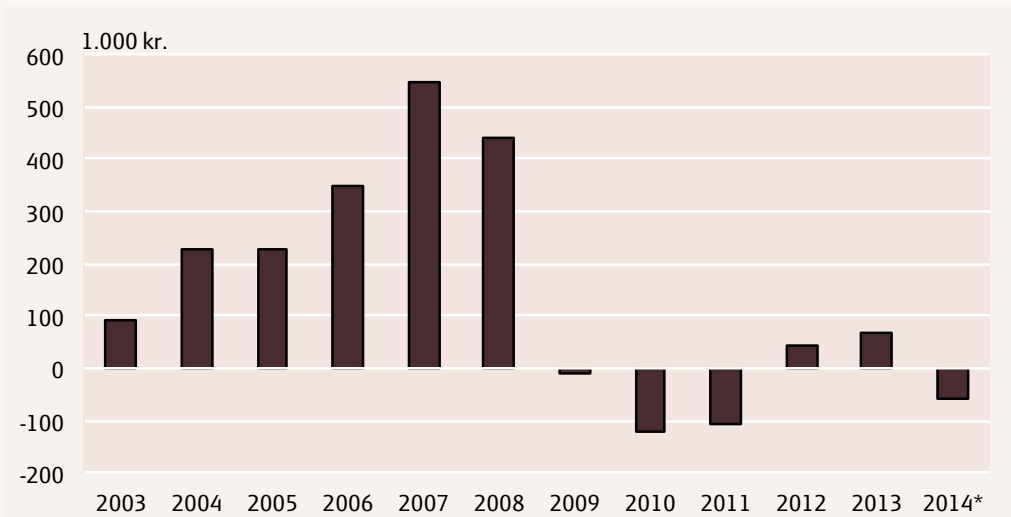
Kilde: IFRO (2015)

FIGUR 2.1 PRIS PÅ LANDBRUGSJORD PER HEKTAR, 2000-2014

Kilde: Danmark Statistik, EJEN77

FIGUR 2.2 NETTOINVESTERINGER I PRODUKTIONSANLÆG PER SLAGTESVINELANDBRUG

Anmærkning: *Skøn beregnet af SEGES på baggrund af foreløbige regnskaber i Regnskabsdatabasen. Tallene kan ikke opdeles på denne måde længere tilbage end til 2003.

Kilde: VSP-SEGES (2014c) og VSP-SEGES (2015b).

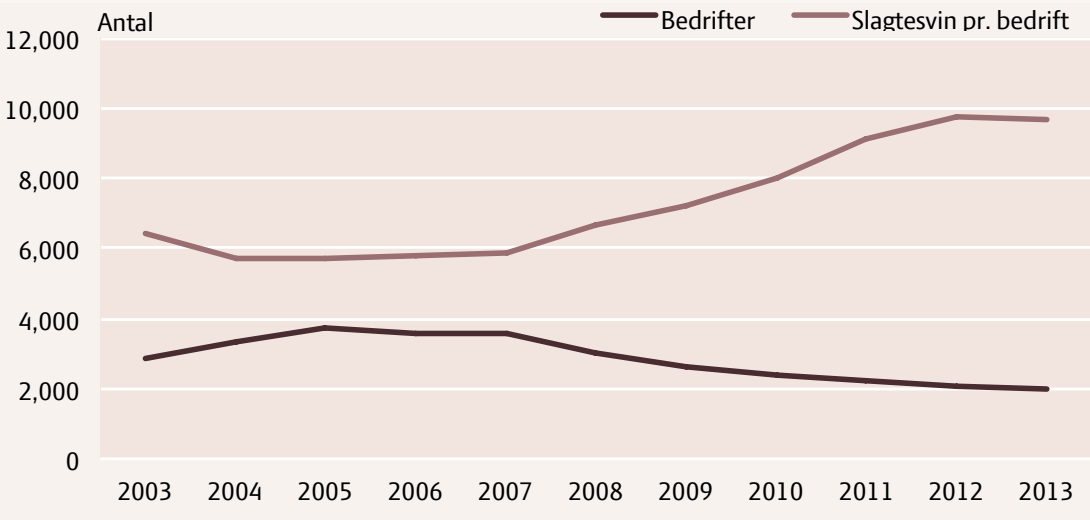

TABEL 1.4 NYBYGGET STALDPLADS TIL SLAGTESVIN, 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	1.000 slagtesvin						
Grise, konventionel drift	1.392	940	156	40	120	184	136

Kilde: Beregninger fra SEGES Videncenter for Svineproduktion baseret på Regnskabsdatabasen (DLBR Ø90).

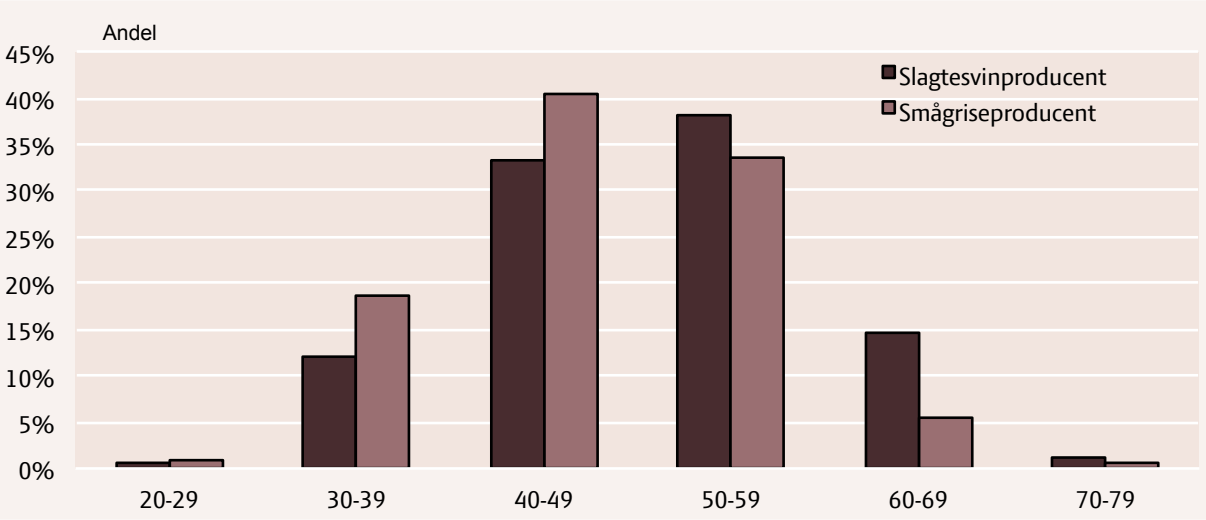
FIGUR 2.3 STRUKTURUDVIKLING FOR SLAGTESVINEBEDRIFTER, 2003-2013

Anmærkning: Dyrket areal og antal slagtesvin pr. landbrug er opgjort heltidslandbrug udelukkende med slagtesvin

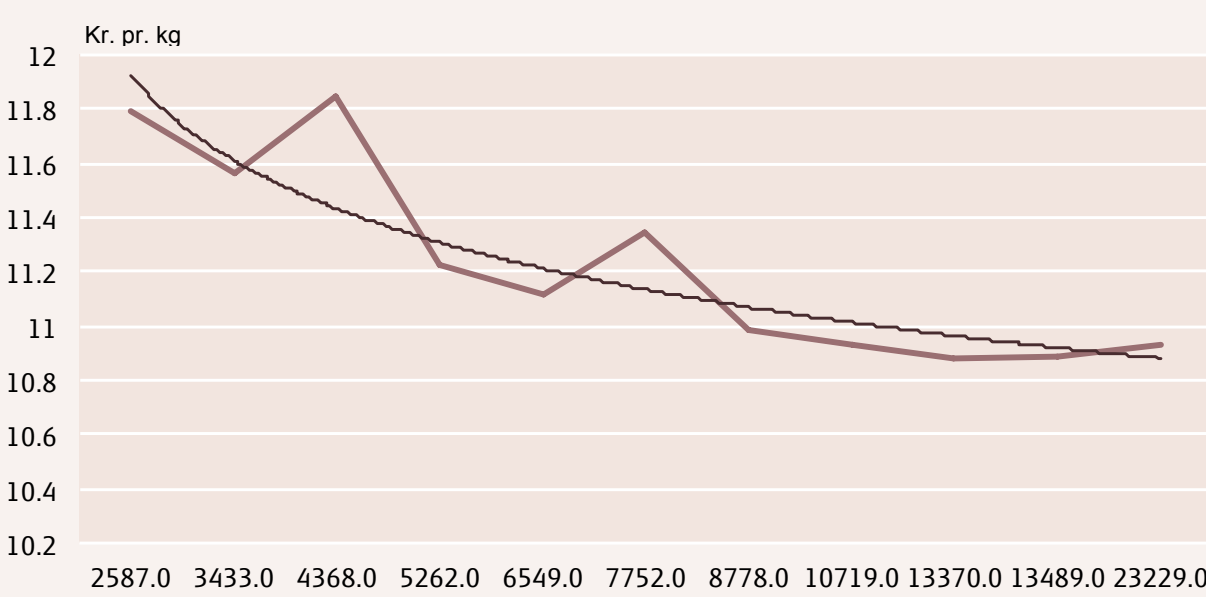
Kilde: SEGES' regnskabsdatabase.

FIGUR 2.4 FORDELING AF SVINEPRODUCENTER PÅ ALDERSGRUPPER, 2013

Kilde: SEGES (2015): Udtræk af Regnskabsdatabasen, august 2015. Andelene for de forskellige aldersgrupper summerer til 100 pct. for hver af de to grupper.

FIGUR 2.5 FREMSTILLINGSPRIS PR. KILO OG ANTAL PRODUCEREDE SLAGTESVIN

Kilde: Business-Tjek; 2014 slagtesvin. Se Bilag 1.

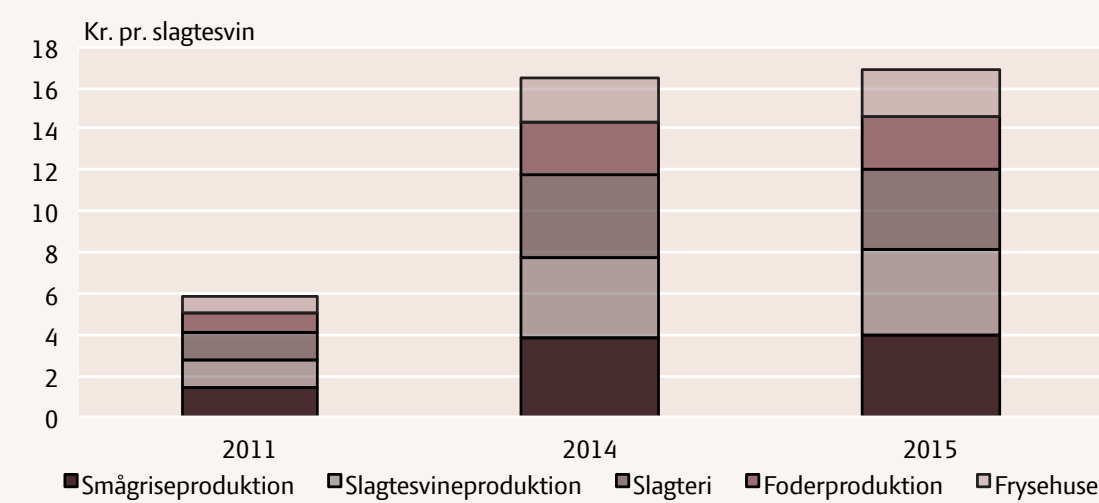
TABEL 1.5 OMKOSTNINGER VED REN SLAGTESVINEPRODUKTION, 2015

	Alle landbrug	Bedste tredjedel
	kr. pr. slagtesvin	
Smågriseomkostninger	415	413
Stykomkostninger i alt	413	392
Foder	367	347
Veterinær og medicin slagtesvin	5	5
Energi	8	8
Vedligehold	11	10
Miljø & forsikringer	8	8
Diverse omkostninger	11	14
Faste omkostninger	106	100
Arbejde	28	28
Afskrivninger	53	49
Rente investering og besætning	25	29
Samlet omkostning	934	905

Anmærkning: Der er tale om en modelberegning af sammenhængen mellem de samlede omkostninger og smågriseprisen. De enkelte omkostningsposter er baseret på regnskabsdata. Figuren kan ikke direkte sammenlignes med tabel 6.2. og 6.3 grundet forskellige årstal og opgørelsesmetode.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af SEGES (2014), Den beregnede smågrisenotering samt landsgennemsnit 2014, SEGES (2014), SEGES Videncenter for Svineproduktion(2015b).

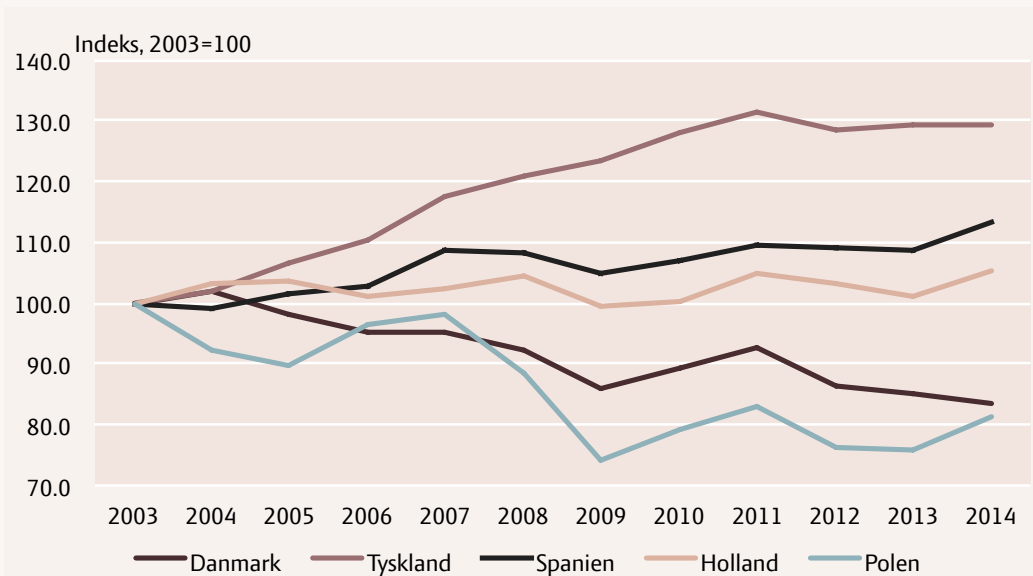
FIGUR 2.6 PSO-OMKOSTNINGER PR. SLAGTESVIN, 2011, 2014 OG 2015

Anmærkning: Det skal bemærkes, at der kan være betydelig variation i forbrug og dermed også på omkostninger. Landbrug & Fødevarer har opgjort den samlede betaling med udgangspunkt i konkrete tal fra en fodervirksomhed, smågriseproducent, slagtesvineproducent, slagteri samt frysehusvirksomhed.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. tal fra konkrete landbrug, Danish Crown, DLG og Claus Sørensen A/S.

FIGUR 2.7 UDVIKLING I ANTAL SLAGTEDE GRISE I UDVALGTE LANDE, 2003-201

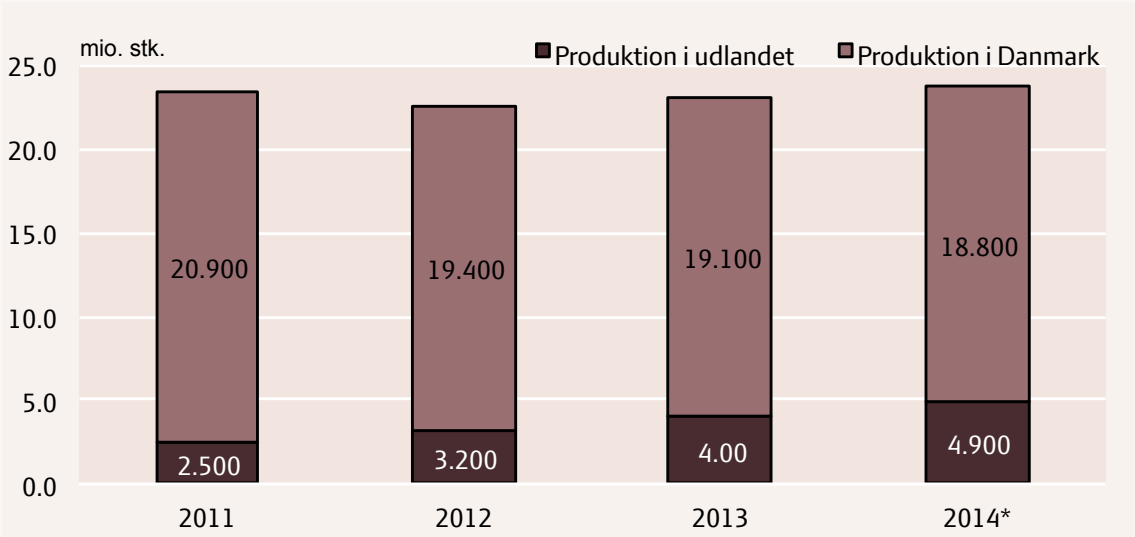

Anmærkninger: Tal for slagtninger på slagterier. Det har ikke været muligt at få tal for Polen længere tilbage end til 2003, hvorfor indekseringen starter her.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Eurostat, apro_mt_pann

FIGUR 2.8 DANSKEJET SLAGTESVINEPRODUKTION UDE OG HJEMME, 2011- 2014

Anmærkning: Det er ikke muligt at finde data længere tilbage.

Kilde: Danish Farmers Abroad

TABEL 1.6 DRIVKRÆFTER FOR SLAGTESVINEPRODUKTION I DANMARK OG I KONKURRENTLANDE

	Positive drivkræfter	Negative drivkræfter
Danmark	<ul style="list-style-type: none"> • Relativt lavere foderpriser • Særligt gode avlsdyr • Konkurrencedygtig • Smågriseproduktion • Høj effektivitet i produktionen • Forskning og uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> • Høje lønomkostninger • Mange små staldanlæg • Lavere afregningspris end i Spanien og Polen • Skat på produktionsjord • Strenge miljøkrav • Overimplementering af EU's miljøregulering
Tyskland	<ul style="list-style-type: none"> • Danske smågrise med særligt gode gener • Høj slagtevægt • Lave lønomkostninger på slagterier • Høje afregningspriser • Tilskud til dyrevelfærd • Momsordning med skjult • merindtægt	<ul style="list-style-type: none"> • Høje transportomkostninger for smågrise • Høje omkostninger ved at komme af med gylle • Reduceret investeringstilskud • Luftrensningskrav for stalde med over 2.000 stipladser, svarende til 8.000 slagtesvin
Holland	<ul style="list-style-type: none"> • Effektiv smågriseproduktion • God geografisk beliggenhed • Høj slagtevægt	<ul style="list-style-type: none"> • Lav smågrisekvalitet • Strenge miljøkrav grundet mange dyr i forhold til arealet • Produktionsbegrænsende fosforregler • Kvote på produktionsret
Polen	<ul style="list-style-type: none"> • Lave kornpriser grundet kornoverskud • Høj effektivitet grundet import af smågrise • Slagterier garanterer indtægt ved kontraktproduktion • Lave lønomkostninger på slagterier • Tilskud til svinestalde • Lempelig miljøregulering grundet få dyr i forhold til arealet	<ul style="list-style-type: none"> • Mange helt små landbrug • Modstand mod store landbrug • Mindre gode gener • Sårbare overfor grisesygdomme fra øst
Spanien	<ul style="list-style-type: none"> • Billigere staldbyggeri med naturlig ventilation grundet klima • Lave fremstillingspriser • Høj tidsudnyttelse • Høje afregningspriser • Store produktionsselskaber med kontraktproduktion • Slagteriejt griseproduktion	<ul style="list-style-type: none"> • Høje temperaturer skader effektiviteten • Dyr import af korn og majs

Anmærkninger: Dette er ikke en udtømmende liste, men et uddrag af de drivere, der medvirker til konkurrenceforskellene mellem landene.

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Potentialer

TABEL 1.7 DRIFTSPOTENTIALE I SLAGTESVINEPRODUKTION

Indtjeningsgruppe	Højeste		Mellemste		Laveste		Gns.
	God	Dårlig	God	Dårlig	God	Dårlig	
DB, slagtesvin							
			1.000 kr				
DB* pr. slagtesvin	135	80	119	68	91	32	88
			1.000 slagtesvin				
Gns. årlig produktion	10,9	8,7	9,8	8,8	13,4	11,3	10,5
			kr.				
Potentiale pr. svin**	-	55	16	66	43	103	47
Potentiale i alt, 1.000 kr.***	-	480	158	584	582	1.163	495

Anmærkning: :*DB1 **forskel op til producenter i højeste indtjeningsgruppe med et højt dækningsbidrag pr. slagtesvin. ***Den pågældende gruppes potentiale pr. slagtesvin multipliceret deres gns. årlige produktion.

Kilde: Egne analyser på regnskaber fra slagtesvineproducenter, baseret på udtræk fra Ø90 SEGES økonomidatabasen, 2014 regnskaber

TABEL 1.8 DRIFTSPOTENTIALE FOR PLANTEPRODUKTION

Indtjeningsgruppe	Højeste		Mellemste		Laveste		Gns.
	God	Dårlig	God	Dårlig	God	Dårlig	
DB, plante							
			1.000 kr				
DB* pr. hektar	9,6	6,0	7,6	5,3	7,1	4,6	6,7
			1.000 slagtesvin				
Gns. årlig produktion	246	221	190	163	279	220	220
			kr.				
Potentiale pr. hektar**	-	3,6	2,0	4,3	2,4	5,0	2,9
Potentiale i alt***	-	794	379	697	673	1.101	607

Anmærkning: :DB1 **forskel op til gruppen med bedst driftsresultat og dækningsbidrag pr. hektar. ***Den pågældende gruppes potentiale per hektar gange deres gns. areal. Der er flere forskellige forklaringer på forskellen i indtjeningen mellem bedrifterne

Kilde: Egne analyser på regnskaber fra slagtesvineproducenter, baseret på udtræk fra Ø90 SEGES økonomidatabasen, 2014

TABEL 1.9 RESULTAT AF RÅDGIVNINGSFORLØB I PERIODE 2013-2015

	Resultat 2013	Resultat 2015	Gevinst heraf, kr. pr. gris
Fodereffektivitet, FE pr. kg	3,16	2,72	54
Antoniustillæg*, Kr. pr. gris	80	105	25
I alt			79

Kilde: På baggrund af input fra GEFION
*Antoniustillægget er et kontraktstillæg, der gives imod opfyldelse af en række produktionskrav. Stigningen skyldes bedre kød-procent og bedre udvejning under rådgivningsforløbet.

TABEL 2.0 OMKOSTNINGER VED FORSKELLIGE PRODUKTIONSSTØRRELSER, 2014

Slagtesvin pr. år	2.000-7.000		7.000-10.000	over 10.000
			Stk	
Antal bedrifter	212		104	120
Gns. antal slagtesvin	4.290		8.287	16.695
			kr. pr. slagtesvin	
Gns. årlig produktion	390		370	372
Dyrlæge, medicin, avl, etc.	14		12	13
Arbejdsomkostninger	48		40	33
Energi, vedligehold, div.	47		42	37
Afskrivninger	38		30	32
Renter og leje	27		27	30
I alt	564		521	517

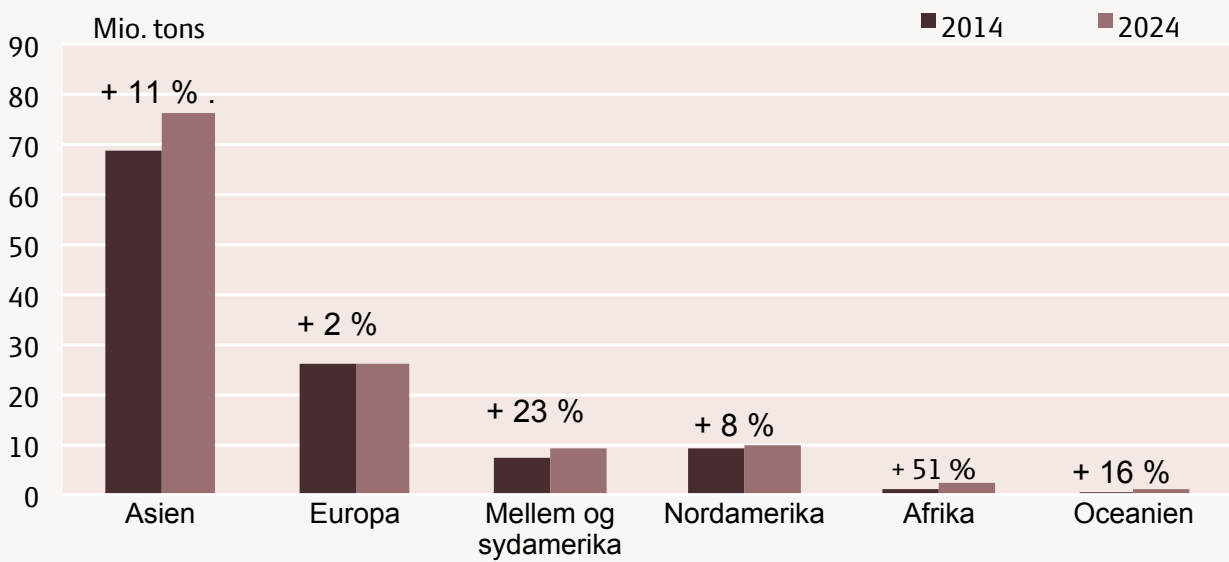
Kilde: Business-Tjek; 2014 slagtesvin

TABEL 2.1 RANGERING AF OVERDRAGELSESMULIGHEDER FOR HHV. KØBER OG SÆLGER

	Sælger	Køber
1	Sælg/Bortforpagt	Bliv funktionær
2	Bortforpagt	Forpagt bedriften
3	Fri handel	Succession
4	Ansæt direktør	Køb / Forpagt
5	Succession	Fri handel

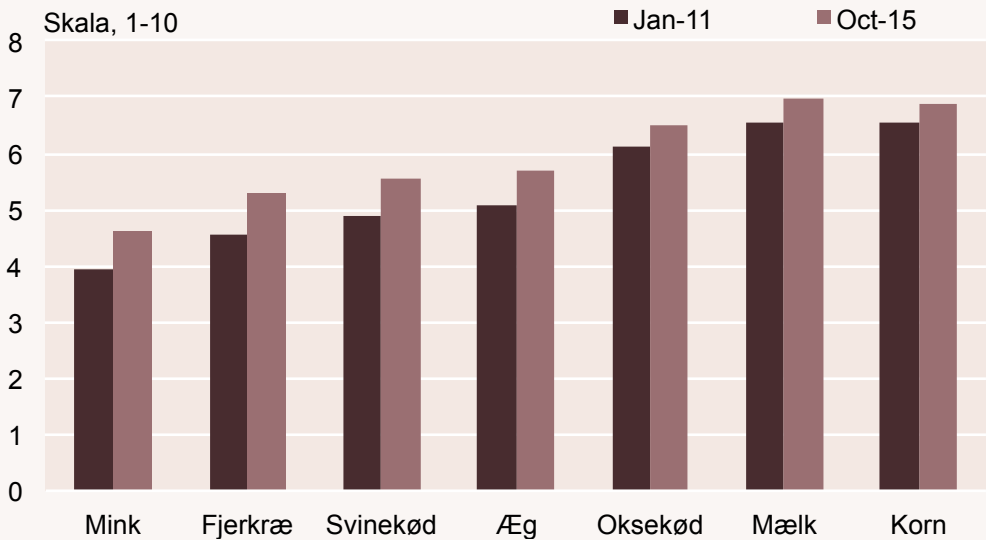
Anmærkninger: Overdragelsesscenarierne er rangeret efter resultatet efter finansiering. Der er kun medtaget alternativer, der går igen ved begge aktører.
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. IFRO 2015

FIGUR 2.9 FORBRUG AF SVINEKØD, REGIONALT FORDELT 2014-2024

Kilde: OECD-FAO Agricultural Outlook 2015-2024

FIGUR 3.0 DANSKERNES SYN PÅ FORSKELLIGE FØDEVARER

Anmærkninger: Data indsamlet af Deep Blue Insight og Norstat for Landbrug & Fødevarer. Der er spurgt et repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

LITTERATUR

Her er alle kildehenvisninger samlet i ét kapitel.

Udfordringer

Danmarks Nationalbank (2014):

Kvartalsoversigt, 2. kvartal 2014

Danmarks Statistik (2014):

Nyt fra Danmarks Statistik, 27. maj 2014, Nr. 277

Dansk Energi (2015):

Elforsyningsens tariffer og elpriser. Pr. 1. januar 2015.

DLBR SvineIT (2016)

SvineIT. <http://it.dlbr.dk>

Energistyrelsen (2015):

Kortlægning af energiforbrug i virksomheder

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (2014):

Landbrugsbarometer 2014 af Lind, K. M. H., & Zobbe, H., Udredning, Nr. 2014/17. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. Den 29. september 2014.

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (2015):

Finansieringsforhold i dansk landbrug af Pedersen, M. F. & Olsen, J. V., IFRO Udredning, Nr. 2015/33. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. Den 15. juni 2015.

Landbrug & Fødevarer et. al (2014):

Flere slagtesvin - Vækst i Danmark. En analyse af vækstmuligheder i slagtesvinesektoren. Landbrug & Fødevarer, Danish Crown, Tican, Danske Svineproducenter, Videncenter for Svineproduktion og Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet.

Landbrug & Fødevarer (2014):

Konkurrenceevne. Del 1: Overimplementering. Den 19. december 2014.

Landbrug & Fødevarer (2014b):

Konkurrenceevne, Del 2: Øvrige rammevilkår. Den 19. december 2014.

Landbrug & Fødevarer (2015):

Direktiverne er dyre. Den 22. april 2015.

NaturErhvervstyrelsen (2015):

Vækst- og naboland af miljøreguleringen og kontrol af primærjordbruget i andre lande. Udkast. COWI for NaturErhvervstyrelsen, Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen. Maj 2015.

Produktivitetskommissionen (2013):

slutrapport

Regnskabsdatabasen (DLBR Ø90):

Regnskaber indsamlet via DLBR's Økonomistyringssystem (DLBR Ø90 Online). Dette er et online økonomistyringssystem, der tilbydes af et landsdækkende partnerskab af rådgivningsvirksomheder (DBLR). Bruges af landskontorer landet over til at lave landbrugsregnskab med årsrapport. For uddybende beskrivelse, se Bilag 2.

SEGES (2015a):

Slagtesvineproduktion – lav rentabilitet – negativ udvikling. Bent Ib Hansen og Michael Groes Christiansen. SEGES Videncenter for Svineproduktion. Den 3. juni 2015. Rev. 1. juli 2015.

SEGES (2015b):

Sammenligning af miljøregler i Danmark og nabolande. Carl Åge Pedersen, SEGES. Planteavlssoriering – 242, oprettet 3. februar 2015.

TNS Gallup for Landbrug & Fødevarer (2015):

Befolkningsundersøgelse med n=1008 interviews repræsentativ for den danske befolkning i alderen 18+. Gennemført i marts 2015

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2011):

Driftsøkonomisk optimale besætningsstørrelser, Videncenter for Svineproduktion. Notat nr. 1111, Den 20. juli 2011

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2012):

Økonomisk temperaturmåling og prognose for 2012 og 2013. September 2012. Notat nr. 1223. Videncenter for Svineproduktion. Den 19. september 2012.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2012a):

Konkurrencen om de danske smågrise. Notat nr. 1219. Videncenter for Svineproduktion, 2012.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2014a):

Dansk svineproduktions konkurrenceevne 2013. SEGES Videncenter for Svineproduktion. Rapport nr. 46, Den 30. oktober 2014.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2014b):

Svin: produktionsstørrelse på anlægsniveau. Bent Ib Hansen, Michael Groes Christiansen, Den 30. juni 2014

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2014c):

Produktionsøkonomi Svin. Notat nr.1428, Videncenter for Svineproduktion, 2014.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015):

Grundlag for den beregnede smågrisentering. Notat nr. 1520. Juni 2015. SEGES Videncenter for Svineproduktion. 2015.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015a):

Rentabilitet i dansk svineproduktion – Maj 2015. Notat nr. 1517. SEGES Videncenter for Svineproduktion. 2015.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015b):

Produktionsøkonomi Svin. Notat nr.1527, SEGES Videncenter for Svineproduktion, 2015.

SEGES Videncenter for Svineproduktion (2015c):

Egne beregninger. Niels Morten Sloth, september 2015.

Vækstteam for fødevarer (2013):

Vækstteam for fødevarer anbefalinger. Vækstteam for fødevarer. April 2013.

Potentialer

BILAG 1: FORKLARING PÅ DATABASER

Regnskabsdatabasen (DLBR Ø90):
Består af regnskaber lavet i DLBR Ø90, et økonomiprogram, som bruges af landskøntorer landet rundt til at lave landbrugsregnskaber og årsrapporter. De indsamles af SEGES, Skejby i en regnskabsdatabase. Databasen anvendes blandt andet af Danmarks Statistik.

Business Check Svin:
Business Check Svin laves med udgangspunkt i et landbrugsregnskab Ø90, men indeholder en fuld fordeling af alle omkostninger på de enkelte driftsgrene. Via denne ekstra fordeling af omkostninger på landbruget, kan driftsresultat af de enkelte driftsgrene eksempelvis mark, søer, slagtesvin på landbruget følges.

Business Check resultaterne bliver præsenteret i hæfter (Business Check hæfter). Heri indgår et udvalg af driftsgrensanalyser, f.eks. vil de fem bedste, 10 procent fraktil, 50 procent fraktil og 90 procent fraktil. Præsentationen er således på baggrund af enkeltlandbrug. Landbrug, der vises i Business Check hæftet, skal have givet tilladelse til individuel præsentation. Der er fokus på:

- Sammenligning med enkeltlandbrug
- Økonomi hele vejen til bundlinjen
- Fremstillingspris
- Krav til dækningsbidrag
- Afkastningsgrad, driftsgren
- Spredning i resultat og omkostningsstruktur

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2013):
Danmark i en krisetid – Velstand kræver uddannelse. Økonomiske tendenser 2013, http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot13.pdf

Arla (2016):
Strategi 2017, <http://www.arla.com/about-us/strategy-2017/>

Altinget (2015):
Arla investerer millionbeløb i forskning på Aarhus Universitet. Aflæst d. 17-12-2015 på <http://dca.au.dk/aktuelt/nyheder/vis/artikel/arla-investerer-millionbeloeb-i-forskning-paa-aarhus-universitet/>

Big Future (2015):
FORRETNING MED HOLDBAR VÆKST – Indsigter og anbefalinger fra Visionsstudiet Big Future 2025
Brancheforeningen for Biogas, Aflæst d. 05-01-2016 http://www.biogasbranchen.dk/Om_biogas/Fordele_og_ulemper.aspx

Den fælles danske fødevarefortælling (2015):
Udkast: The danish Way – finding a better way. Den fælles danske fødevarefortælling. Endelig version forventes offentliggjort 2016

Danish Crown (2015):
DC Ingredients investerer i Aarhusiansk virksomhed. Aflæst d. 17-12-2015 på <http://www.danishcrown.dk/Nyheder/Nyhedsarkiv/Nyheder-2015/DC-Ingredients-investerer-i-Aarhusiansk-virksomhed.aspx>

Instituttet for Fødevarestudier & Agroindustriel Udvikling-IFAU og Uddannelsescentret Roskilde – Slagteriskolen i samarbejde med Svineafgiftsfonden (2013): Fremtidens kompetencebehov i Svinekødsbranchen.

Joint Interagency Antimicrobial Consumption and Resistance Analysis (JIACRA) Report (2015): Danmark har det 10. laveste antibiotikaforbrug i Europa målt på produktionsdyr.

Landbrugsavisen (2015):
DC: Stor efterspørgsel på antibiotikafri svin, torsdag den 8. oktober 2015, <http://landbrugsavisen.dk/svin/dc-stor-efter-sp%C3%B8rgsel-p%C3%A5-antibiotikafri-svin>

Cloudfarms (2015):
Aflæst d. 17-12-2015 <https://cloudfarms.com/>

European Environment Agency (2015): Assessment of global megatrends – an update Aflæst d. 20 05 2016 på <http://www.eea.europa.eu/themes/scenarios/global-megatrends/global-megatrends>

Energistyrelsen (2014):
Biogas i Danmark – status, barrierer og perspektiver

Finanstilsynet (2014):
Justering af værdiansættelse af dyrkbar landbrugsjord, https://www.finanstilsynet.dk/~media/Nyhedscenter/2014/Vaerdiansaettelse_af_dyrkbar_landbrugsjord.ashx

